

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

YMPÄRISTÖ - IHMINEN - TULEVAISUUS

Ekologisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti
kestävä ja vetovoimainen Satakunta

SATAKUNNAN MAAKUNTAKAAVA 2050

TAVOITERAPORTTI

17.4.2023

Satakuntaliitto

ISBN xx

ISSN xx

Tavoitteiden laatimisen vaiheet ja vuorovaikutusprosessi

Tavoite-esityksiin laaditut vastineet

Satakunnan maakuntakaavan 2050 yhteistyöryhmä 8.11.2022

Maakuntastrategia- ja maakuntakaavatoimikunta 8.11.2022

Maakuntahallitus 22.11.2022 / MH § 100

Tavoiteluonnosten käsittely

Satakunnan maakuntakaavan 2050 yhteistyöryhmä 7.12.2022

Maakuntastrategia- ja maakuntakaavatoimikunta 7.12.2022

Maakuntahallitus 19.12.2022 / MH § 120

Tavoitteiden käsittely

Satakunnan maakuntakaavan 2050 yhteistyöryhmä 28.3.2023

Maakuntastrategia- ja maakuntakaavatoimikunta 28.3.2023

Maakuntahallitus 17.4.2023 / MH § 28

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	3
Johdanto	5
1. Satakunnan nykytilan kuvaus	6
1.1 Satakunnan yleiskuvaus	6
1.2 Satakunnan alue- ja yhdyskuntarakenne	9
1.2.1 Satakunnan alue- ja yhdyskuntarakenne	9
1.2.2 Väestö	13
1.2.3 Tulvavaara-alueet ja tulvariskien ehkäisy	18
1.3 Alueiden käytön ekologinen kestävyys	20
1.4 Liikenneverkko ja teknisen huollon verkostot	36
1.4.1 Satakunnan väyläverkko	36
1.4.2 Tavaraliikenne	41
1.4.3 Lentoliikenne	43
1.4.4 Terminaali-alueet	43
1.4.5 Pendelöinti	44
1.4.6 Joukkoliikenne ja matkakeskukset	45
1.4.7 Pyöräily	46
1.4.8 Liikenneturvallisuus	47
1.4.9 Tietoliikenne	49
1.4.10 Vesihuolto	50
1.4.11 Energiahuolto	52
1.4.12 Jätehuolto ja kiertotalous	54
1.5 Vesi- ja maa-ainesvarat	56
1.5.1 Satakunnan vesistöt	56
1.5.2 Maa-ainesvarat	59
1.6 Satakunnan elinkeinorakenne	62
1.7 Maisema, luonnonarvot ja kulttuuriperintö	64
1.7.1 Geologiset luontoarvot	64
1.7.2 Kulttuuriympäristö	65
1.8 Virkistykseen soveltuvat alueet	71
1.9 Ilmastomuutos ja luontokato	71
1.9.1 Ilmastomuutos	71
1.9.2 Luontokato	73
1.10 Kansallinen turvallisuus ja huoltovarmuus	75
2. Satakunnan maakuntakaavan 2050 suunnittelun lähtökohdat	79
2.1 Valtakunnalliset lähtökohdat	79
2.1.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	79
2.1.2 Valtakunnalliset strategiat ja suunnitelmat	82
2.2 Maakunnalliset lähtökohdat	90
2.2.1 Satakunta-strategia	91
2.2.2 Satakunnan maakuntakaavoitus	91
2.2.3 Muut maakunnalliset ja alueelliset strategiat ja ohjelmat	92
3. Osallistuminen ja vuorovaikutus tavoitteiden asettamisessa	96
3.1 Osallistumis- ja vuorovaikutusprosessi tavoitevaiheessa	96
3.2 Kuntien, viranomaisten ja sidosryhmien tavoitteet	97

4. Maakuntakaavan tavoitteet	97
4.1 Maakuntakaavan yleiset tavoitteet.....	97
4.2. Maakunnan sisällölliset tavoitteet	98
4.2.1. Maakunnan tarkoituksenmukainen alue- ja yhdyskuntarakenne.....	99
4.2.2. Alueiden käytön ekologinen kestävyys	100
4.2.3. Ympäristön ja talouden kannalta kestävät liikenteen ja teknisen huollon järjestelyt	101
4.2.4. Vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö	103
4.2.5. Maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset	104
4.2.6. Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen	104
4.2.7. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys	105
4.2.8. Ilmastomuutos ja luontokato	106
4.2.9. Kansallinen turvallisuus ja huoltovarmuus	107
4.2.10. Teemojen tavoitteet muodostavat yhdessä kokonaisuuden	107

Johdanto

Satakunnan maakuntakaavan 2050 aloitusvaiheen yhteydessä on samanaikaisesti käynnistynyt kaavan tavoitevaihe. Tavoitevaiheessa on pyritty selvittämään kuntien, viranomaisten ja muiden sidosryhmien keskeisimpiä maakuntakaavan tavoitteita ja muodostamaan yhteinen näkemys Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteista.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoiteraportissa on kuvattu Satakunnan nykytilanne yleispiirteisellä tasolla, maakuntakaavan suunnittelun lähtökohdat, tavoitevaiheen osallistumis- ja vuorovaikutusmenetelyt, maakuntakaavan yleiset tavoitteet ja sisällölliset tavoitteet.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 aloitusvaiheen viranomaisneuvottelun keskeisenä sisältönä oli valtakunnallisten ja muiden keskeisten tavoitteiden selvittäminen yhdessä asianomaisten viranomaisten kanssa. Maakunnan omien kehittämistarpeiden täsmentämiseksi kuntien, viranomaisten ja sidosryhmien näkemyksiä kartoitettiin tavoitekyselyllä, jonka jälkeen järjestettiin kuntaneuvotteluja kuntien omien tarpeiden pohjalta.

Tavoite-esitysten yhteenvedot ja esitysten alustavia vastineita on käsitelty Satakunnan maakuntakaavan 2050 yhteistyöryhmässä ja maakuntastrategia- ja maakuntakaavatoimikunnassa, jonka jälkeen Satakuntaliiton maakuntahallitus hyväksyi vastineet.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteiden laatimistyössä on hyödynnetty voimassa olevien maakuntakaavojen tavoitteita. Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteiden luonnokset on valmisteltu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, maakuntakaavan sisältövaatimusten, valtakunnallisten ja maakunnallisten strategioiden, suunnitelmien ja ohjelmien sekä maakunnan omien kehittämistarpeiden pohjalta. Tavoiteluonnoksia on käsitelty Satakunnan maakuntakaavan 2050 yhteistyöryhmässä ja Satakuntaliiton maakuntastrategia- ja maakuntakaavatoimikunnassa. Lausuntokierroksen jälkeen Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteet käsitellään Satakuntaliiton maakuntahallituksessa.

Satakunnan nykytilaa koskeva tekstiosuus päivittyy ja täydentyy kaavaprosessin edetessä.

1. Satakunnan nykytilan kuvaus

Lähtökohtana Satakunnan maakuntakaavan 2050 laadinnalle on Satakunnan nykytilanne, jota kuvataan maakuntakaavalle ominaisella yleispiirteisellä tasolla. Satakunnan nykytilanteen kuvaus on jaoteltu maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n maakuntakaavan sisältövaatimusten mukaisiin otsikoihin.

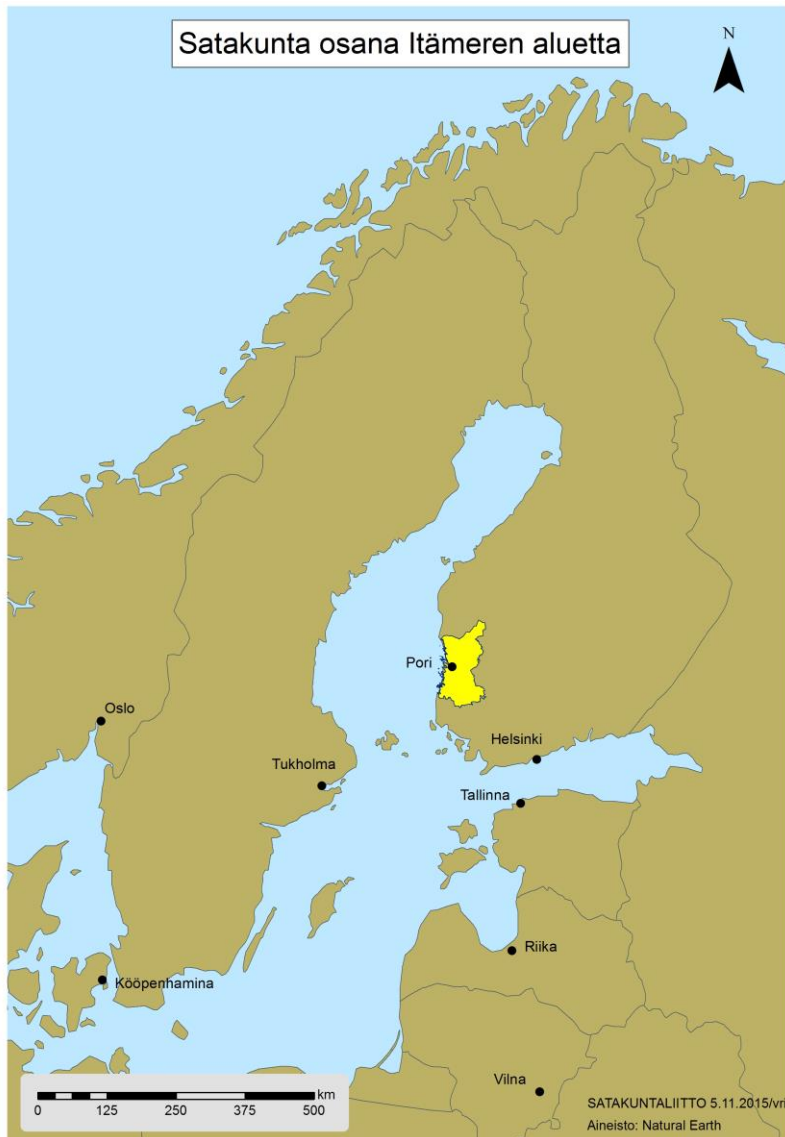
1.1 Satakunnan yleiskuvaus

Satakunnan maakunta on yksi Suomen keskiaikaisten linnaläänien mukaan määritellyistä historiallisista maakunnista, jossa oli jo keskiajalla kaksi kaupunkia: Ulvila ja Rauma. Pohjanlahden rannalla sijaitsevan Satakunnan asutus on saanut alkunsa varhaisella kivikaudella ja monet Kokemäenjokilaakson pelloista ovat olleet viljelyksessä rautakaudelta alkaen. Nykyinen Satakunta muodostuu historiallisen maakunnan länsiosasta ja Selkämeren eteläosan merialueesta. Satakunnan naapurimaakuntia ovat Varsinais-Suomi, Pirkanmaa, Etelä-Pohjanmaa ja Pohjanmaa.

Satakunnan suurimmat väestö- ja työpaikkakeskittymät sijaitsevat rannikkoalueella sekä Kokemäenjokilaaksossa. Porissa ja Raumalla asuu hieman yli puolet koko maakunnan väestöstä. Satakunta on noin 215 500 asukkaallaan Suomen 19 maakunnasta seitsemänneksi suurin.

Itämeren piiri on Euroopan mittakaavassa merkittävä talousalue, joka on vaikuttanut ja historiallista perinnettä noudattaen vaikuttaa edelleen Satakunnan elinkeinoelämään, liikenneyhteyksiin ja kulttuuriperintöön (Kuva 1). Satakunnan työpaikkarakenteessa korostuvat teollisuuden työpaikat. Maakunnan kaikista työpaikoista noin viidennes on teollisuuden työpaikkoja. Maakunnalle tärkeitä teollisuuden aloja ovat vientialat, kuten metsäteollisuus, metallien jalostus, koneiden ja laitteiden valmistus sekä meriteollisuus. Teollisuuden viennin arvon osuus maakunnan kokonaistuotannosta on merkittävä. Satakunnassa merkittäviä elinkeinoelämän aloja ovat myös energian tuotanto ja elintarviketeollisuus.

Satakunnan elinkeinoelämän kuljetuksille tärkeimpiä yhteyksiä ovat valtatiet 2 ja 8 sekä valtatie 12. Lisäksi merkittävä yhteys on Tampere – Pori ja Rauma raideyhteys. Kansainvälisinä solmupisteinä toimivat Porin (Mäntyluoto/Tahkoluoto) ja Rauman satamat sekä Porin lentokenttä.

Kuva 1. Satakunnan sijainti Itämeren alueella.

Satakunta jaetaan Suomen yleisessä maisemamaakuntajaossa maisemakokonaisuuksien perusteella osiin, jotka poikkeavat niin geologialtaan, luonnonolosuhteiltaan kuin ihmistoiminnaltaan toisistaan. Eri puolilla Satakuntaa on useita valtakunnallisesti ja kansainvälisesti arvokkaita luonto- ja maisemakokonaisuuksia sekä kulttuuriympäristöjä, joita hyödynnetään muun muassa luontomatkailun kehittämisessä. Esimerkki tällaisesta kohteesta on Pohjois-Satakunnan, Etelä-Pohjanmaan ja Pirkanmaan rajaseuduilla sijaitseva suo- teemainen Lauhanvuori - Hämeen kangas UNESCO Global Geopark. Maisemakokonaisuudet ja Satakunnan elinympäristön merkittävimmät vetovoimatekijät on esitetty kuvassa 2 (Kuva 2). Viljelymaisemia leimaa hyvin säilynyt talonpoikainen rakennusperintö ja rannikkoa merellisten elinkeinojen luoma rakennuspe- rintö. Vesistöjen äärellä on myös historiallisia teollisuusympäristöjä. Porin kansallisen kaupunkipuiston pohjoisreunalta levittäytyy Pohjoismaiden laajin jokisuisto, jonka luontoarvot ovat kansainvälisestikin tunnustettuja.

Satakunnan kansallispuistot (Kauhaneva-Pohjankangas, Puurijärvi-Isosuo, Selkämeri ja pinta-alaltaan noin 30 hehtaarin kokoinen alue Lauhanvuoren kansallispuistoa) turvaavat omalta osaltaan Satakunnan luon- non monimuotoisuutta ja ne ovat samalla Satakunnan luontomatkailun kärkikohteita ja merkittäviä ihmi- sen hyvinvoinnin lähteitä.

MAISEMAMAAKUNNAT JA - SEUDUT

- A. Satakunnan rannikkoseutu
- B. Suomenselkä
- C. Pohjois-Satakunnan järviseu
- D. Ala-Satakunnan viljelyseutu

Lähde:
Ympäristöministeriö 1992

Kuva 2. Satakunnan ympäristön merkittäviä vetovoimatekijöitä.

1.2 Satakunnan alue- ja yhdyskuntarakenne

1.2.1 Satakunnan alue- ja yhdyskuntarakenne

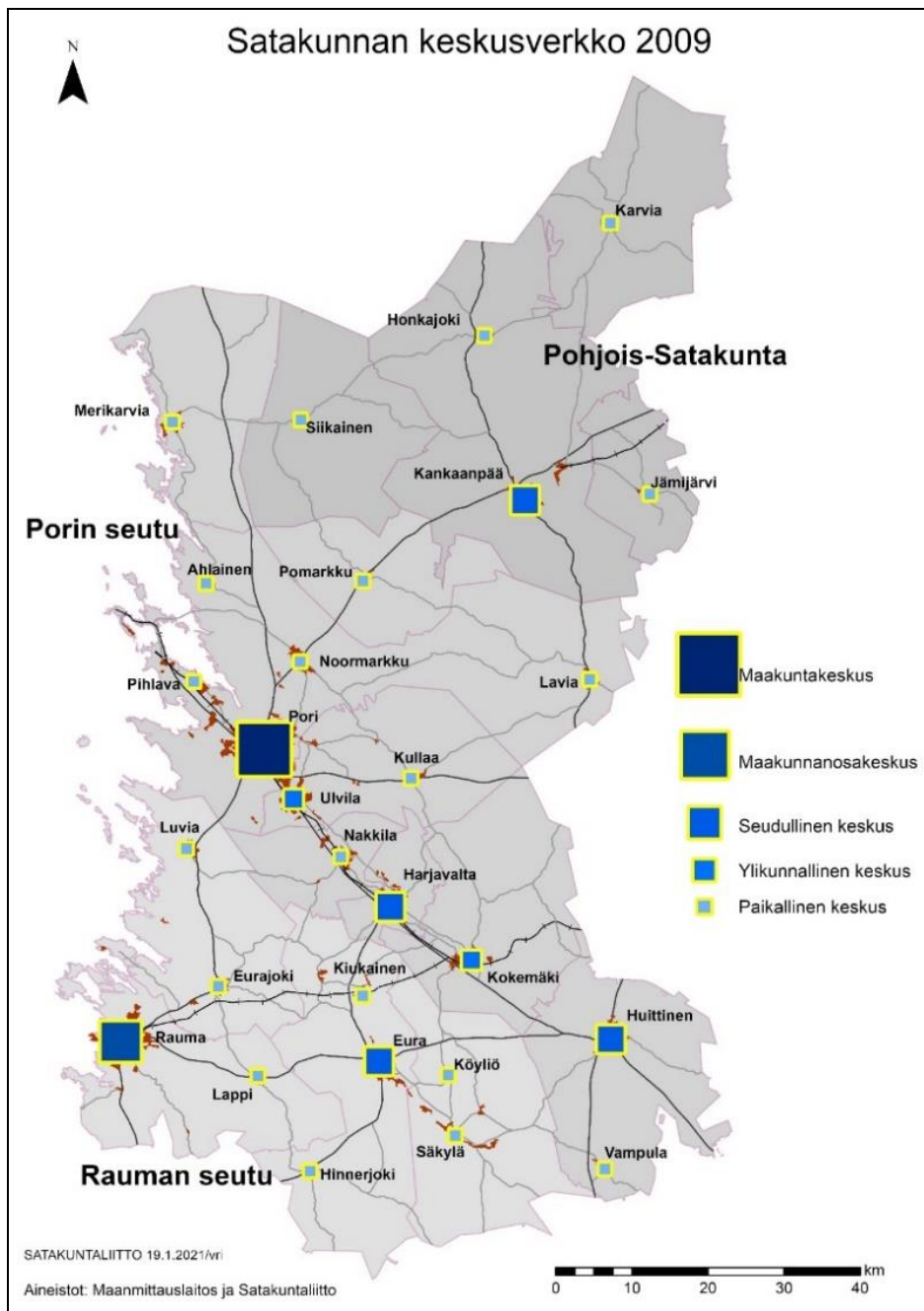
Satakunnan alue- ja yhdyskuntarakenteen ja saavutettavuuden perustekijät ovat maakunnan sijainti Pohjanlahden rannalla, hyödynnettävissä olevat meri- ja lentoyhteydet muuhun Eurooppaan, suurten vesistöjen jokilaaksot taajamineen sekä monipuolinen maaliikennejärjestelmä. Keskeisen osan liikenneverkosta muodostavat rannikon kaupunkien sekä niiden suurten satamien ja sisämaan väliset tavara- ja henkilöliikenteen kuljetusketjut. Aluerakenteen keskusverkon muodostavat palveluja tarjoavat kaupungit ja muut seudulliset keskukset, joiden välillä on toiminnallisesti yhtenäinen vuorovaikutus ja saavutettavuuden turvaavat liikenneyhteydet. Aluerakenteen kannalta keskeisiä tekijöitä ovat myös Kankaanpään Niinisalon ja Säkylän varuskunnat. Satakunta kytkeytyy ylimaakunnalliseen ja valtakunnalliseen aluerakenteeseen valtatie 2 suuntaisella Kokemäenjokilaakson vyöhykkeellä (Pirkanmaan ja Uudenmaan suunnat) ja valtatie 8 suuntaisella rannikkoalueen vyöhykkeellä (Varsinais-Suomen ja Pohjanmaan suunnat).

Satakunnan keskusverkko tukeutuu maakuntakeskukseen Poriin ja maakunnan osakeskukseen Raumaan (Kuva 3). Kankaanpään, Harjavallan ja Huittisten seudullisia keskuksia tukevat ylimaakunnalliset keskukset, joita ovat Eura, Kokemäki, Ulvila ja Säkylä. Keskusverkko perustuu asiointisuuntautuneisuuteen, työpaikkatarjontaan ja palveluihin.¹ Yleinen palvelujen saavutettavuus ja kattavuus ovat Porin ja Rauman seutukunnissa hyvällä tasolla osin selvästi koko maan keskiarvoa suuremman väestötiheyden ja kuntien välisten suhteellisen lyhyiden etäisyyksien ansiosta. Sen sijaan Pohjois-Satakunnassa väestötiheys on maan keskiarvoa matalampi ja etäisyydet suuriin keskuksiin pidempiä, jolloin palvelujen saatavuus on ainakin joiltain osin muuta Satakuntaa heikompi.

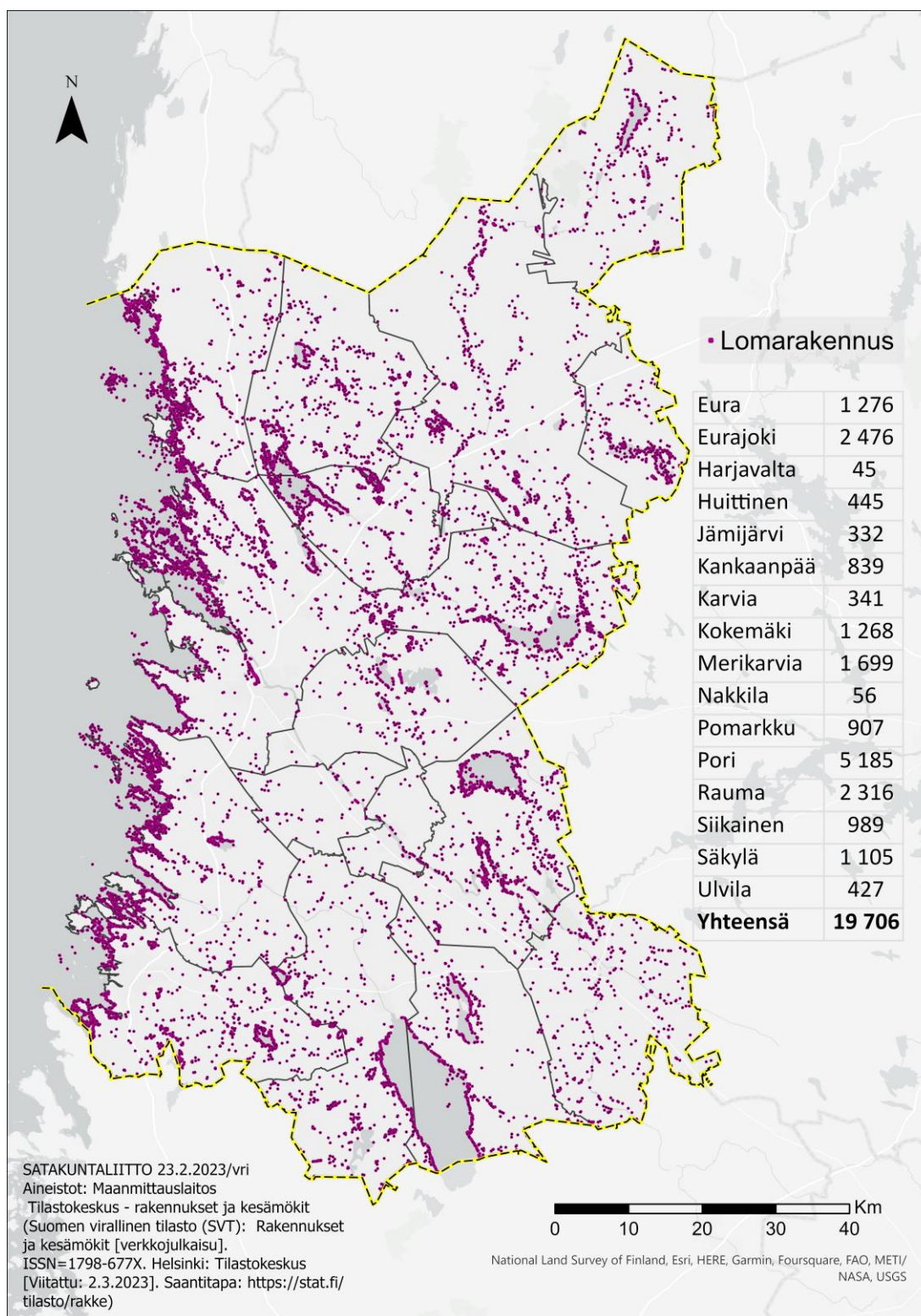
Satakunnan suurimmat työpaikkakeskittymät sijoittuvat Porin ja Rauman seuduille sekä nauhamaisempiä kokonaisuuksina Kokemäenjokilaaksoon ja Pyhäjärvisseudulle. Lisäksi Satakunnassa on yksittäisiä työpaikkakeskittymiä Kankaanpäässä, Huittisissa ja Eurajoen Olkiluodossa. Teollisuuden osuus Satakunnan työpaikoista on selvästi koko maan tasoa korkeampi. Satakunnassa on useita vaarallisten kemikaalien laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavia eli Seveso III -direktiivin mukaisia laitoksia erityisesti Harjavallassa, Kankaanpäässä, Porissa ja Raumalla.

Satakunnan suurimmat väestökeskittymät sijaitsevat Selkämeren rannikkoalueella sekä Kokemäenjokilaaksossa. Suurimmat kaupungit ovat Pori ja Rauma, joissa asuu hieman yli puolet koko maakunnan väestöstä. Kaikkiaan rannikon kunnissa asuu Satakunnan väestöstä noin 63 %. Loma-asutus on keskittynyt voimakkaasti rannikolle. Lisäksi suurimpien järvien rannoilla sijaitsee paljon lomarakennuksia (Kuva 4).

¹ Lehto S. & Liimatainen J., Satakunnan aluerakenne, Satakunnan maakuntakaava, Satakuntaliitto, 15.2.2008.

Kuva 3. Satakunnan keskusverkko 2009.

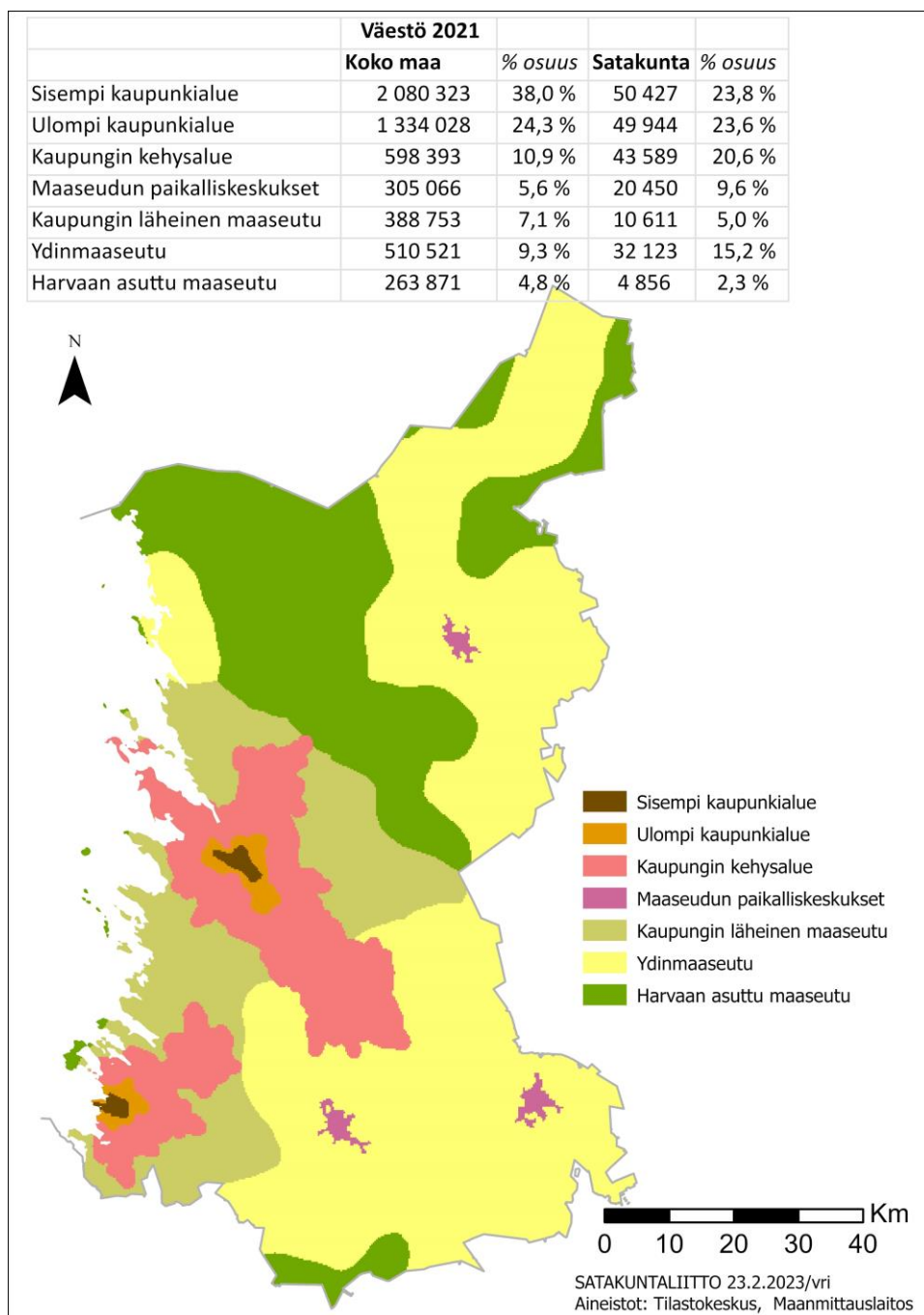

Kuva 4. Satakunnan lomarakennusten sijainti ja määrä kunnissa.

Suomen ympäristökeskus julkaisi vuonna 2013 ensimmäisen kaupunki-maaseutu-alueuokituksen, jonka päivitys julkaistiin 2020. Päivitetyssä aineistossa on samat seitsemän alueuokkaa kuin alkuperäisessä luokituksessa, ja luokituksen kriteerit on säilytetty mahdollisimman muuttumattomina. Satakunnan päivitetty alueuokitus kaupunki-maaseutu on esitetty kuvassa 5 (Kuva 5). Kuva sisältää myös taulukon väkiluvun jakaantumisesta eri alueuokkiin Satakunnan ja koko maan osalta. Suomalaisista 37 % asuu tiivistä ja yhte-näistä kaupunkialuetta kuvaavalla sisemmällä kaupunkialueella. Satakunnassa kaupunkikeskusten merki-tys väestökeskittymänä ei ole yhtä suuri. Maakunnan väestöstä noin 23 % asuu sisemmällä kaupunkialu-

eella, ja kun huomioi myös ulomman kaupunkialueen niin satakuntalaisista asuu kaupunkialueilla 46,5 %. Koko maan asukkaista kaupunkialueilla asuu noin 61 %.

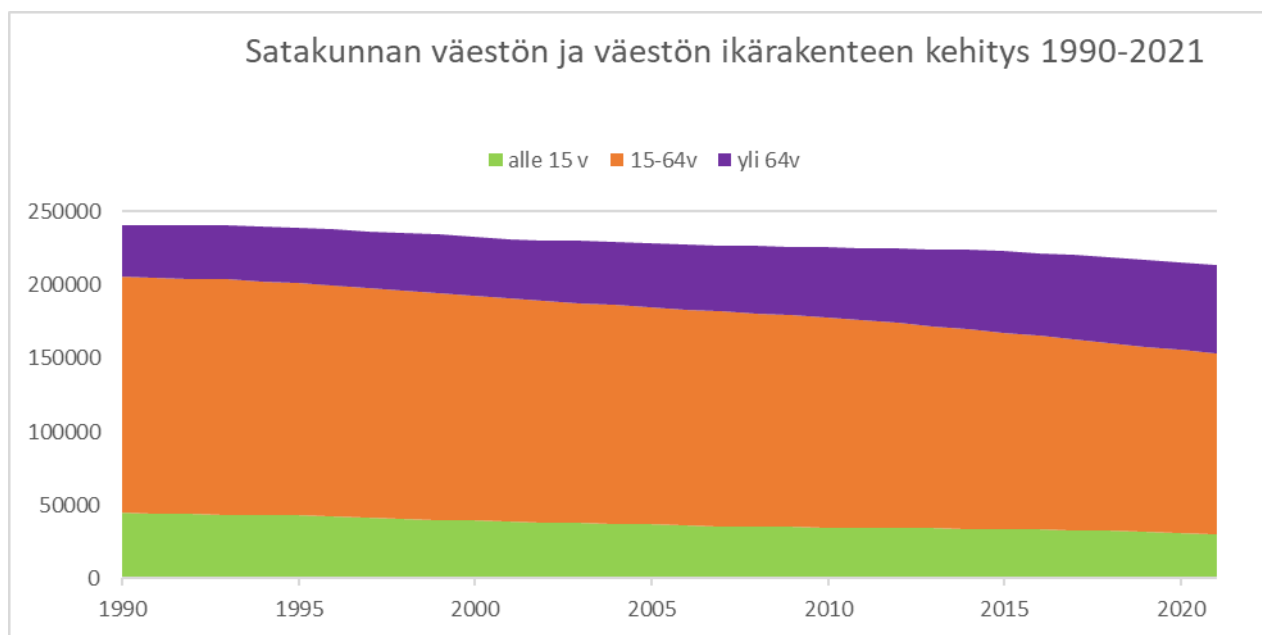
Tiiviisti asuttujen kaupunkikeskusten sijaan luokituksessa korostuu Satakunnan osalta kaupunkeihin kytkeytyvä maaseutumainen taajamarakenne sekä intensiivisen maankäytön ja monipuolisen elinkeinorakenteen maaseutu. Meri-Porista Kokemäelle ulottuva nauhamainen taajama-alue sekä Rauman Eurajoelle ulottuva vaikutusalue nostavat kaupungin kehysalueella asuvien osuuden Satakunnassa yli 20 %:n. Satakunnan koillis- ja kaakkoisosissa on laajat ydinmaaseudun alueet, joilla sijaitsee kolme maaseudun paikalliskeskusta, Eura, Huittinen ja Kankaanpää. Yhteensä ydinmaaseudulla ja maaseudun paikalliskeskuk- sissa asuu noin 25 % maakunnan väestöstä, kun koko maan osalta luku on 15 %.

Kuva 5. Kaupunki-maaseutu -luokitus Satakunnassa.

1.2.2 Väestö

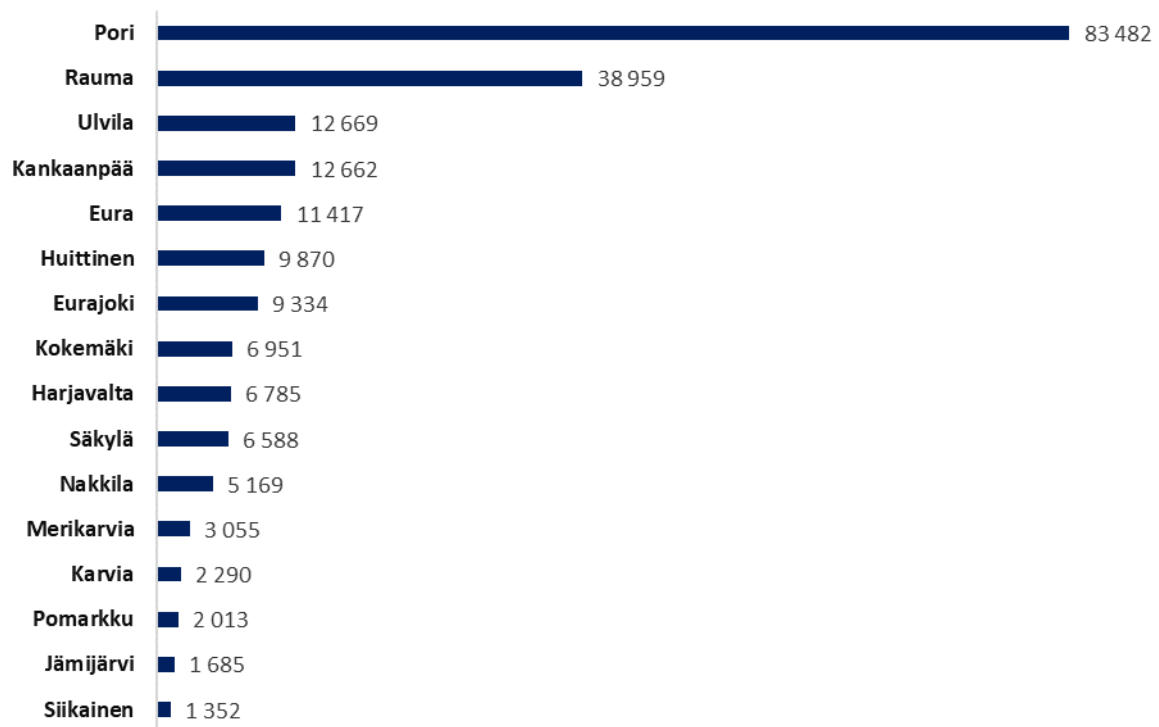
Satakunnassa asui vuoden 2021 lopussa 214 281 henkeä. Maakunnan väkiluvun kehitys on ollut pitkään laskeva. Vuoden 2000 jälkeen väkiluku on laskenut yhden vuoden aikana enimmillään 1 872 (2019) hengellä ja vähimmillään 242 (2009) hengellä.² Väkiluvun lasku johtuu alhaisesta syntyvyydestä kuolleisuuteen nähden sekä muuttotappiosta maan sisäisessä muuttoliikkeessä. Muuttotappio selittyy lähes kokonaan nuorten aikuisten ikäluokkien muuttoliikkeellä, joka on huomattavasti suurempi maakunnasta pois kuin maakuntaan. Maahanmuutto on vuodesta 2000 eteenpäin tarkasteltuna ollut Satakunnassa positiivinen, ja muuttovoitto on viime vuosina kasvanut noin 1 000 henkeen vuodessa. Maahanmuutosta saatava muuttovoitto ei kuitenkaan nykytahdilla ole riittävä kääntämään maakunnan väestökehitystä kasvuun.³ Kuvassa 6 (Kuva 6) on esitetty Satakunnan väestökehitys vuodesta 1990 lähtien, ja kuvassa 7 (Kuva 7) on Satakunnan kuntien väkiluvut vuoden 2021 lopussa.

Kuva 6. Satakunnan väestökehitys 1990-2021.

² Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne [verkkajulkaisu]. ISSN=1797-5379. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu: 24.2.2023]. Saantitapa: <https://stat.fi/tilasto/vaerak>

³ Suomen virallinen tilasto (SVT): Muuttoliike [verkkajulkaisu]. ISSN=1797-6766. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu: 24.2.2023]. Saantitapa: <https://stat.fi/tilasto/muutl>

Kuva 7. Satakunnan kuntien väkiluvut vuonna 2021.

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan väkiluvun lasku jatkuu Satakunnassa yli 1 000 hengen vuosivauhtia koko vuoteen 2040 asti ulottuvan ennustejakson ajan. Ennusteen mukaan Satakunnan väkiluku on vuoden 2030 lopussa 201 574 henkeä ja vuoden 2040 lopussa 189 132 henkeä. Väestön ikääntymiskehitys jatkuu, ja tulevaisuudessa nuorten ikäluokkien osuus on entistä pienempi suhteessa vanhuusväestöön.⁴Tämä heikentää luonnollista väestönkasvua ja väestöllistä huoltosuhdetta.

Väestön sijoittumisessa trendi on ollut väestön keskittyminen entistä enemmän keskustaajamiin, lähelle peruspalveluja. Tämä näkyy maaseutualueiden väestön voimakkaana vähentymisenä viime vuosien ja vuosikymmenten aikana. Koska väestön kokonaismäärä on ollut laskeva maakunnan kaikissa osissa, ei keskustaajamissa silti ole ollut voimakasta laajenemispainetta. Satakunnan alueella merkittävän taajama-alueen laajentuminen on tapahtunut Porin keskustaajaman länsireunalla, jonne on viimeisen kymmenen vuoden aikana rakennettu runsaasti pien- ja rivitaloja asumiskäyttöön.

Monipaikkaisuus

Monipaikkaisuudella tarkoitetaan ihmisten ajankäytön ja toimintojen jakautumista usean eri paikan välillä sekä näiden välillä tapahtuvaan liikkumiseen. Vuorovaikutusta syntyy eri maakuntien ja seutujen sekä maaseudun, saariston ja kaupunkien välillä. Monipaikkaisuus voi olla myös rajat ylittävää. Monipaikkaisuuden taustalla voi olla monia syitä, kuten työssäkäynti tai opiskelu, vapaa-ajan vietto, vuoroasuminen tai omaisten hoitaminen. Työhön liittyvällä monipaikkaisuudella tarkoitetaan etätöitä, pendelöintiä ja kausityötä. Monipaikkaisuus voi koskea myös yrityksiä, virastoja, oppilaitoksia ja palveluja, jolloin moni-

⁴ Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestöennuste [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-5137. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 24.2.2023. Saantitapa: <https://stat.fi/tilasto/vaenn>

paikkaisuus tarkoittaa useita toimipisteitä sekä paikkariippumattomia työ-, opiskelu- ja asiointimahdollisuuksia mistä tahansa etäyhteyksien päästä. Monipaikkaisuudella voi olla myös ajallisesti erilaisia ulottuvuuksia. Monipaikkaisuus ilmiönä ei ole uusi, mutta monipaikkaisuus on lisääntynyt nyky-yhteiskunnassa globalisaation, liikenne- ja viestintätekniikan kehityksen, työelämän muutosten, vapaa-ajan kulutuksen ja perhe-elämän muutosten myötä.⁵

Suomessa tutkitusti suurin monipaikkaisten ryhmä on vapaa-ajan asukkaat (Kuva 8). Vapaa-ajan asuntojen säännöllisiä käyttäjiä on vuosittain yli kaksi miljoonaa, kun työperäinen ja perherakenteisiin liittyvää monipaikkaisuus koskettaa satoja tuhansia suomalaisia. Monipaikkaisuus näyttäytyy alueellisesti vaihtelevasti. Monipaikkaisuuden vaikutus näkyy etenkin kunnissa, joissa on runsaasti vapaa-ajan asuntoja väestöpohjan moninkertaistumisena yksittäisinä kuukausina. Vastaavasti työssäkäyntialueiden päivä- ja työväestön määrään voi työhön liittyvä monipaikkaisuus, pendelöinti ja etätyöskentely vaikuttaa merkittävästi. Lisäksi myös kausityö voi tuoda maaseutu- ja matkailukuntiin kausittain paljon työvoimaa.

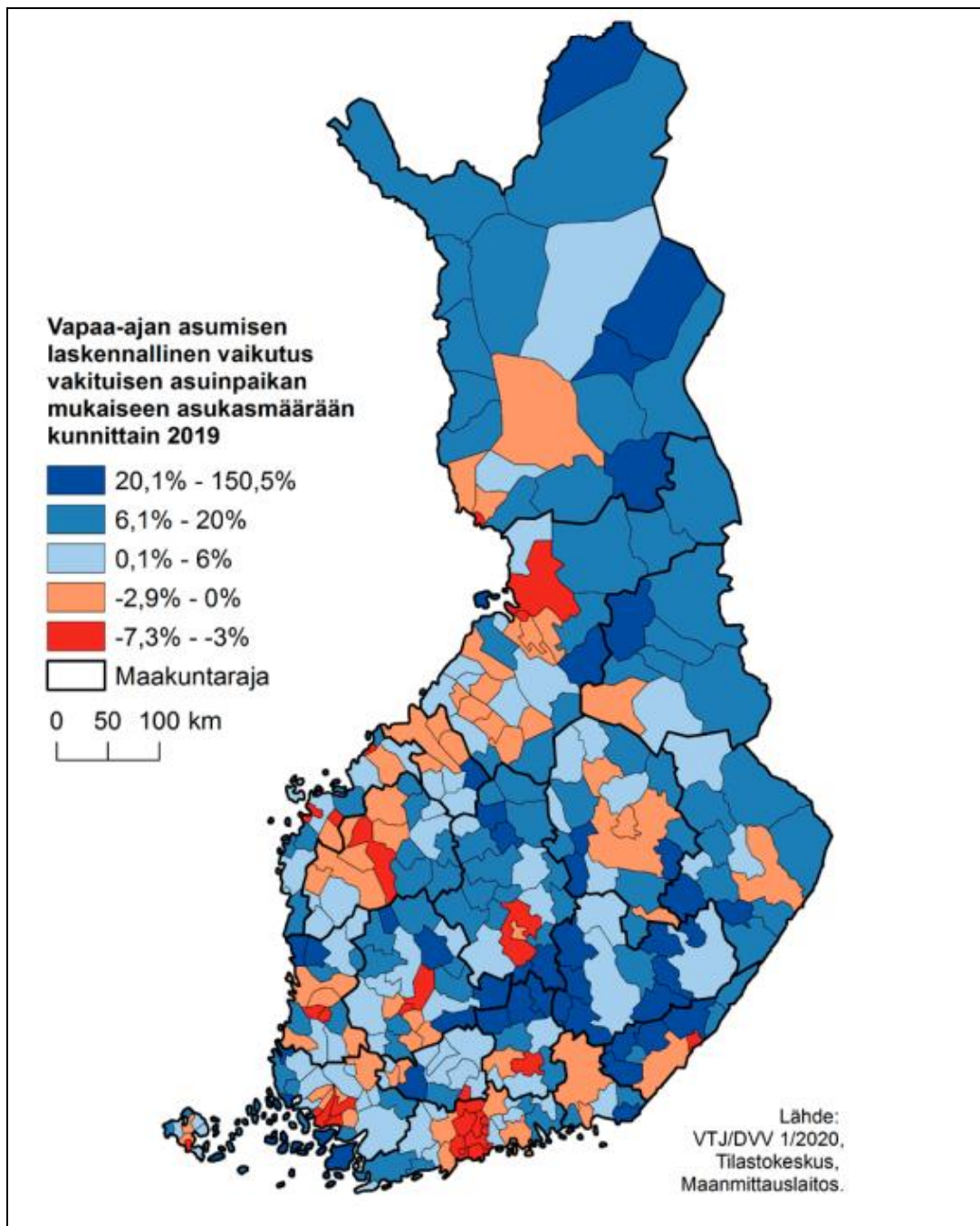
Vakituisen väestön kaupungistuminen kasvattaa monipaikkaisen asumisen merkitystä suurilla kaupunkiseuduilla ja samalla lisää liikkumista vapaa-ajan asumisen ja pendelöinnin seurauksena. Monipaikkainen väestö osana alueellista väestönkehitystä tasoittaa maltillisesti kehityseroja suurten kaupunkien ja muun maan välillä. Vaikutus on kuitenkin vähäinen eikä monipaikkaisuus kohtelee tasavertaisesti kaikkia alueita. Tutkimusten mukaan suhteellisen pieni alue Suomessa saa suurimman hyödyn monipaikkaisuuden lisääntymisestä.

Monipaikkaisuuteen liittyvästä taloudellisesta kestävydestä merkittävä huomio on, etteivät alueelliset tuloerot tasaannu monipaikkaisuuteen liittyvillä nettorahavirroilla vaan monipaikkaisuus pikemminkin lisää alueellista epätasapainoa. Monipaikkaisuus aiheuttaa kustannuksia (rakennustarkastus, infrastruktuuri sekä väestön kausivaihtelusta johtuvaa ensihoidon ja pelastuspalvelujen kysynnän lisääntymistä) mökkipaikkakunnilla. Monipaikkaisuus painottuu myös eri väestöryhmille eri tavoin, mikä lisää sosiaalisesti eriarvoistavaa vaikutusta. Pitkistä työmatkoista aiheutuva monipaikkaisuus painottuu tukku- ja vähittäiskaupan aloille sekä teollisuuteen ja rakentamiseen kun taas etätyön mahdollisuus painottuu tieto- ja asiointijatehtäviin (Kuva 9). Vapaa-ajan asumisen hyvinvointi- ja kansanterveydelliset vaikutukset ovat positiivisia. Vapaa-ajan monipaikkaisuus on kuitenkin tyypillisintä iäkkäämmille ja varakkaammille henkilöille. Monipaikkaisuuden ekologisessa kestävyudessa huomionarvoista on liikkumisen lisääntyminen ja liikenteen päästöjen kasvaminen. Toisaalta etätyö voi vähentää liikkumistarvetta. Monipaikkaisuus lisää myös kokonaisenergian kulutusta ja vajaakäyttöisiä tiloja.⁶

Satakunnan osalta Merikarvialla ja Siikaisissa vapaa-ajan asukkaiden vaikutus painottuu, kun tarkastellaan vapaa-ajan asukkaat huomioon ottavan kokonaisväestön suhdetta vakituiseen asuinpaikan mukaiseen asukasmäärään. Etätyön vaikutus päiväväestön määrään on suurinta maakunnan suurimpien kaupunkien (Pori, Rauma ja Kankaanpää) kehyskunnissa.

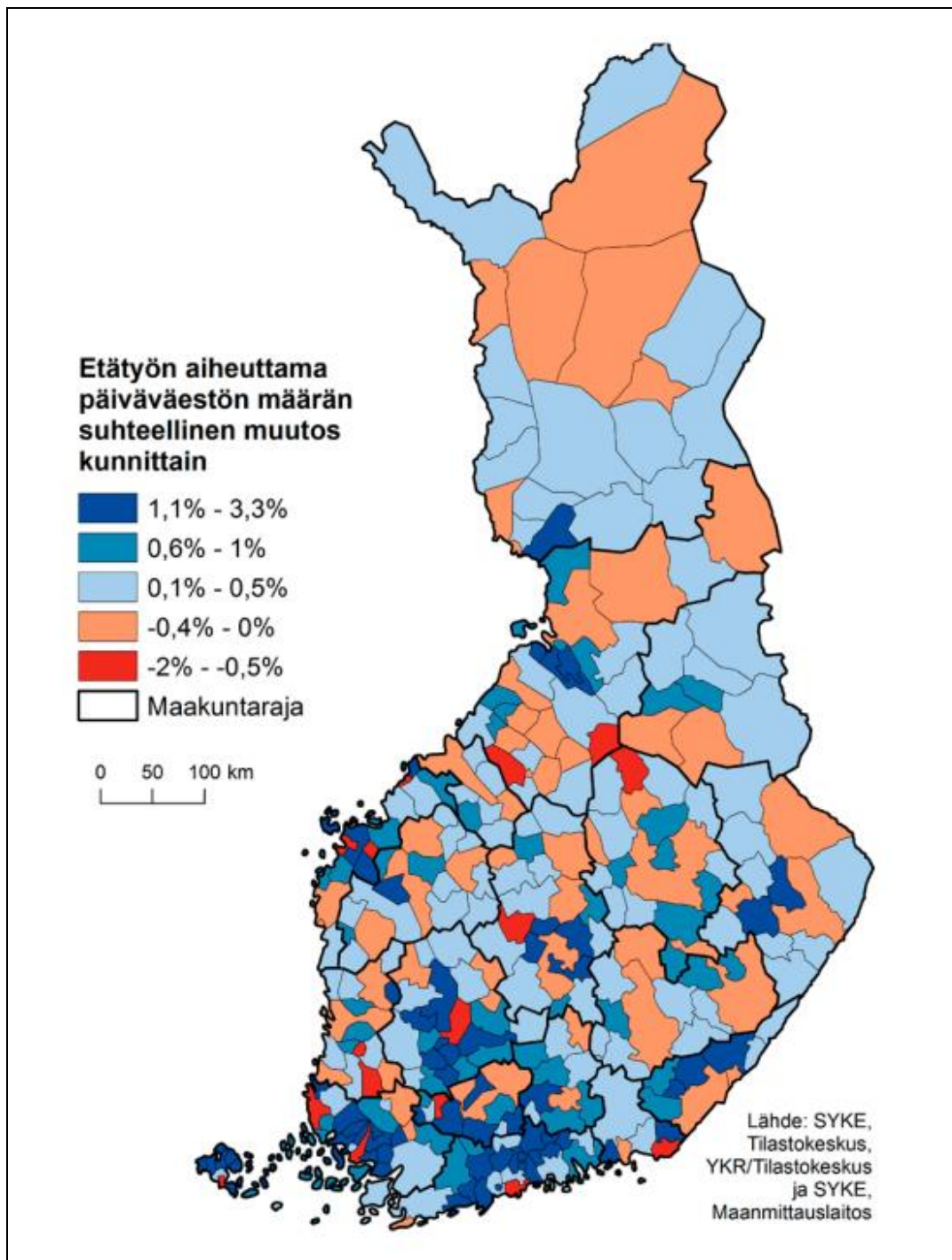
⁵ Sari Rannanpää, Janne Antikainen, Rasmus Aro, Jaakko Huttunen, Sebastian Hovi, Kati Pitkänen, Anna Strandell, Kimmo Nurmio, Antti Rehunen, Hilka Vihinen, Olli Lehtonen, Toivo Muilu ja Mikko Weckroth Monipaikkaisuus – nykytila, tulevaisuus ja kestävyys, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:9, Valtioneuvoston kanslia Helsinki 2022, s. 249

⁶ Sari Rannanpää, Janne Antikainen, Rasmus Aro, Kati Pitkänen, Anna Strandell, Antti Rehunen, Hilka Vihinen, Olli Lehtonen, Toivo Muilu ja Mikko Weckroth, Kohti kestävästä monipaikkaisuudesta, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta, Policy Brief 2022:4

Kuva 8. Vapaa-ajan asukkaat huomioon ottavan kokonaisväestön suhde vakituiseen asuinpaikan mukaiseen asukasmäärään 2019.⁷

⁷ Sari Rannanpää, Janne Antikainen, Rasmus Aro, Jaakko Huttunen, Sebastian Hovi, Kati Pitkänen, Anna Strandell, Kimmo Nurmio, Antti Rehunen, Hilka Vihinen, Olli Lehtonen, Toivo Muilu ja Mikko Weckroth Monipaikkaisuus – nykytila, tulevaisuus ja kestävyys, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:9, Valtioneuvoston kanslia Helsinki 2022, s. 249.

Kuva 9. Etätyön vaikutus päiväväestön määrään kunnittain.⁸

⁸ Sari Rannanpää, Janne Antikainen, Rasmus Aro, Jaakko Huttunen, Sebastian Hovi, Kati Pitkänen, Anna Strandell, Kimmo Nurmio, Antti Rehunen, Hilikka Vihinen, Olli Lehtonen, Toivo Muilu ja Mikko Weckroth Monipaikkaisuus – nykytila, tulevaisuus ja kestävyys, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:9, Valtioneuvoston kanslia Helsinki 2022, s. 249.

1.2.3 Tulvavaara-alueet ja tulvariskien ehkäisy

Tulvariskien hallinta tarkoittaa sellaisten toimenpiteiden kokonaisuutta, jonka tavoitteena on arvioida ja vähentää tulvariskejä sekä estää tai vähentää tulvista aiheutuvia vahinkoja. Toiminta perustuu lakiin tulvariskien hallinnasta.⁹

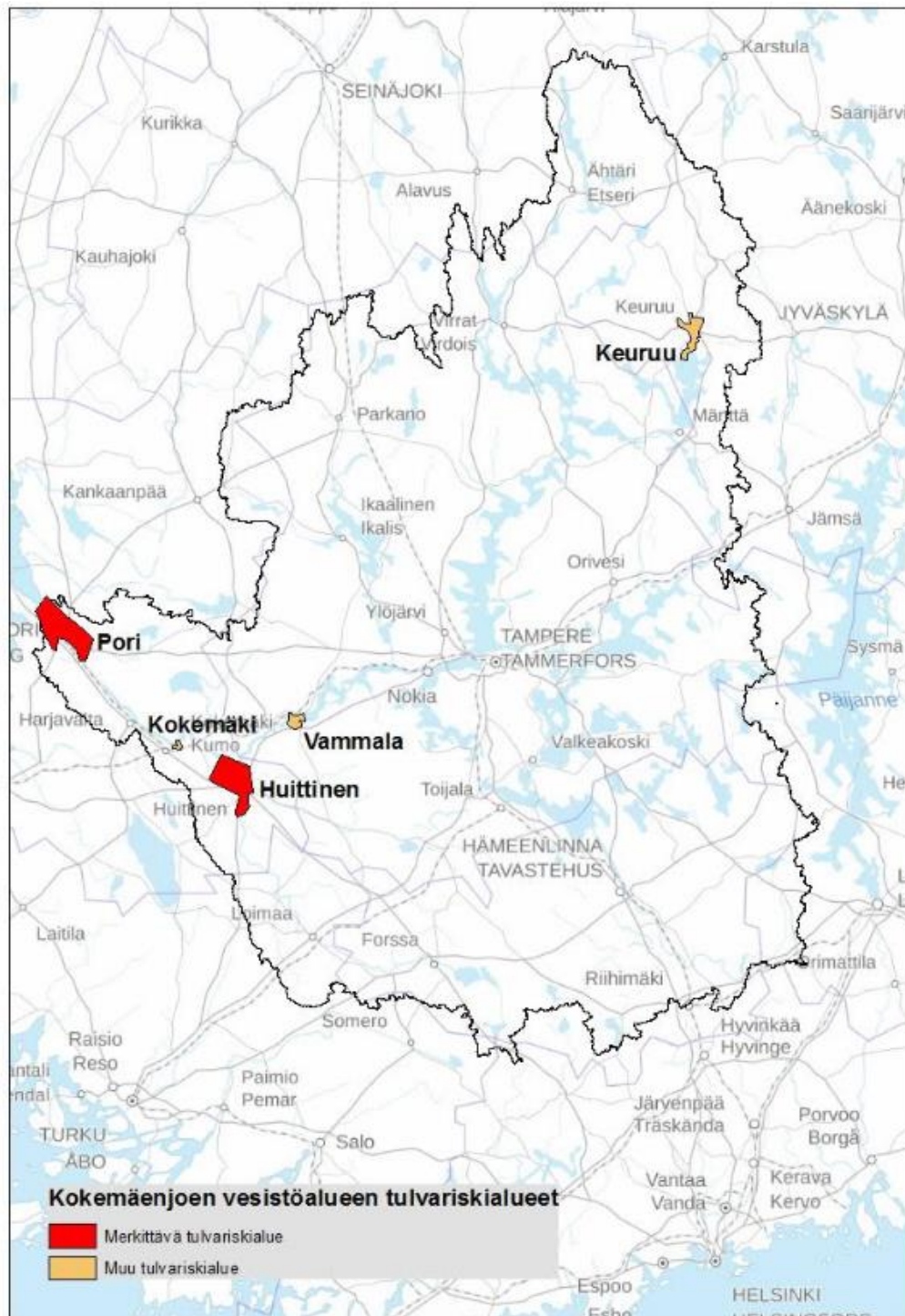
Kokemäenjoen laaja ja monimuotoinen vesistöalue on merkittävä tulvariskivesistö (Kuva 10). Joen alaosal- la sijaitseva, tulvariskiltään maamme merkittävin yksittäinen tulvariskikohde Pori ja keskiosalla sijaitseva Huittinen ovat maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä (20.12.2018) nimetty valtakunnallisesti merkittäviksi tulvariskialueiksi. Merkittäviä tulvariskialueita on Suomessa yhteensä 22 kappaletta. Tulvariskien vähentämiseksi, tulvien ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi sekä tulviin varautumisen parantamiseksi merkittävän tulvariskialueen sisältäville vesistö- ja merenrannikon alueille on laadittu tulvariskien hallintasuunnitelmat. Kokemäenjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelma on laadittu Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) koordinoimana sidosryhmien asiantuntijoiden yhteistyönä Kokemäenjoen vesistöalueen tulvaryhmän ohjauksessa.¹⁰

ELY-keskukset edistävät tulvariskien hallintaa myös muilla kuin merkittäviksi nimetyillä alueilla ja tulvariskien alustavan arvioinnin yhteydessä on tunnistettu muita alemman riskiluokan tulvariskialueita, joille on perusteltua laatia tulvakarttoja ja suunnitella tulvariskien hallintatoimia. Kokemäenjoen vesistöalueella muita tulvariskialueita ovat Kokemäki, Vammala ja Keuruu. Tulvariskien hallintasuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet tukevat myös vesistöalueen muiden tulvariskialueiden tulvariskien hallintaa. Hulevesitulvariskien hallinta on kuntien vastuulla eikä hulevesitulvia käsitellä vesistöalueen hallintasuunnitelmassa, ellei niillä ole suoraa kytkentää merkittävyyden perusteena olevaan tulvatilanteeseen.¹¹

⁹ Laki tulvariskien hallinnasta 620/2010, Finlex: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100620> viitattu 3.2.2023.

¹⁰ Kokemäenjoen tulvaryhmä, Kokemäenjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelma vuosille 2022–2027, 2022, s.40 [Kokemäenjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelma vuosille 2022–2027 - Vesi.fi aineistopankki](#)

¹¹ Lisätietoa hulevesitulvariskien alustavasta arvioinnista löytyy sivulta www.ymparisto.fi/hulevesitulvat ja hulevesien käsittelystä sivulta www.ymparisto.fi/hulevedet viitattu 3.2.2023.

Kuva 10. Kokemäenjoen vesistöalueen merkittävien ja muiden tulvariskialueiden sijainti. ¹²

¹² Kokemäenjoen tulvaryhmä, Kokemäenjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelma vuosille 2022–2027. 2022, s.40 Kokemäenjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelma vuosille 2022–2027 - Vesi.fi aineistopankki

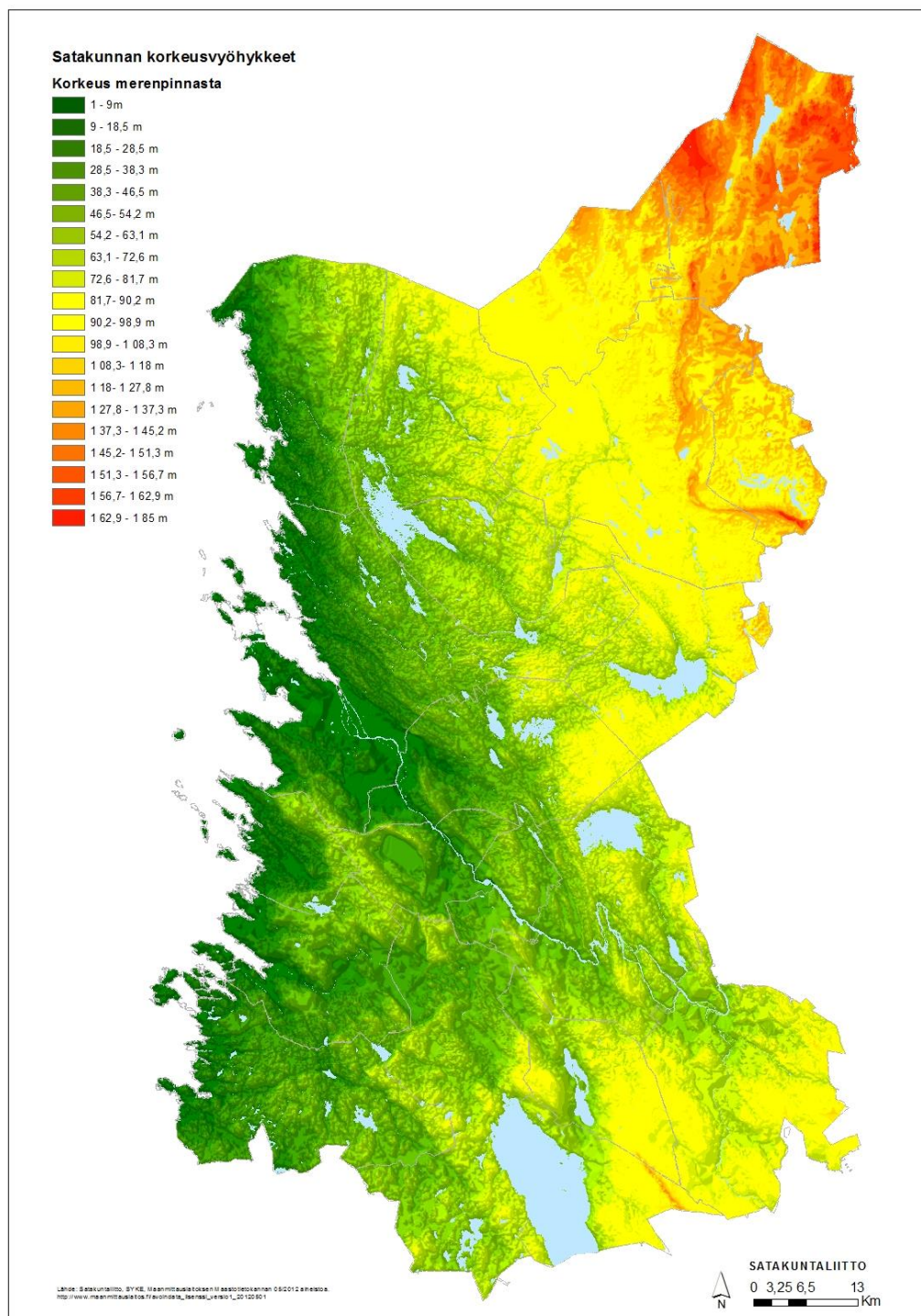
1.3 Alueiden käytön ekologinen kestävyys

Pinnanmuodoiltaan Satakunnan maakunta on matalaa ja loivapiirteistä (Kuva 11). Maanpinta kohoaa melko loivasti rannikolta sisämaahan päin siirryttäessä siten, että Pohjois-Satakunnassa maanpinta on korkeimmillaan. Pääosin luode-kaakko-suuntaiset harjujaksot tuovat vaihtelua Satakunnan tasaiseen korkokuvaan. Maakunnan korkein kohta sijaitsee Hämeenkanalla, jossa Soininharju nousee 180 metriä merenpinnan yläpuolelle. Kokemaenjokilaakso on maakunnan alavinta seutua. Peltomaisemat hallitsevat Satakunnan eteläosia ja metsät ja suot maakunnan pohjoisosia. Jääkausi ja jääkauden aikaiset sulamisvedet, merivaihteet ja maankohoaminen ovat muokanneet Satakunnan geologisia ominaispiirteitä ja maisemaa. Maa- ja kallioperän geologiset ominaisuudet luovat perustan luontoarvojen alueelliselle vaihtelulle.

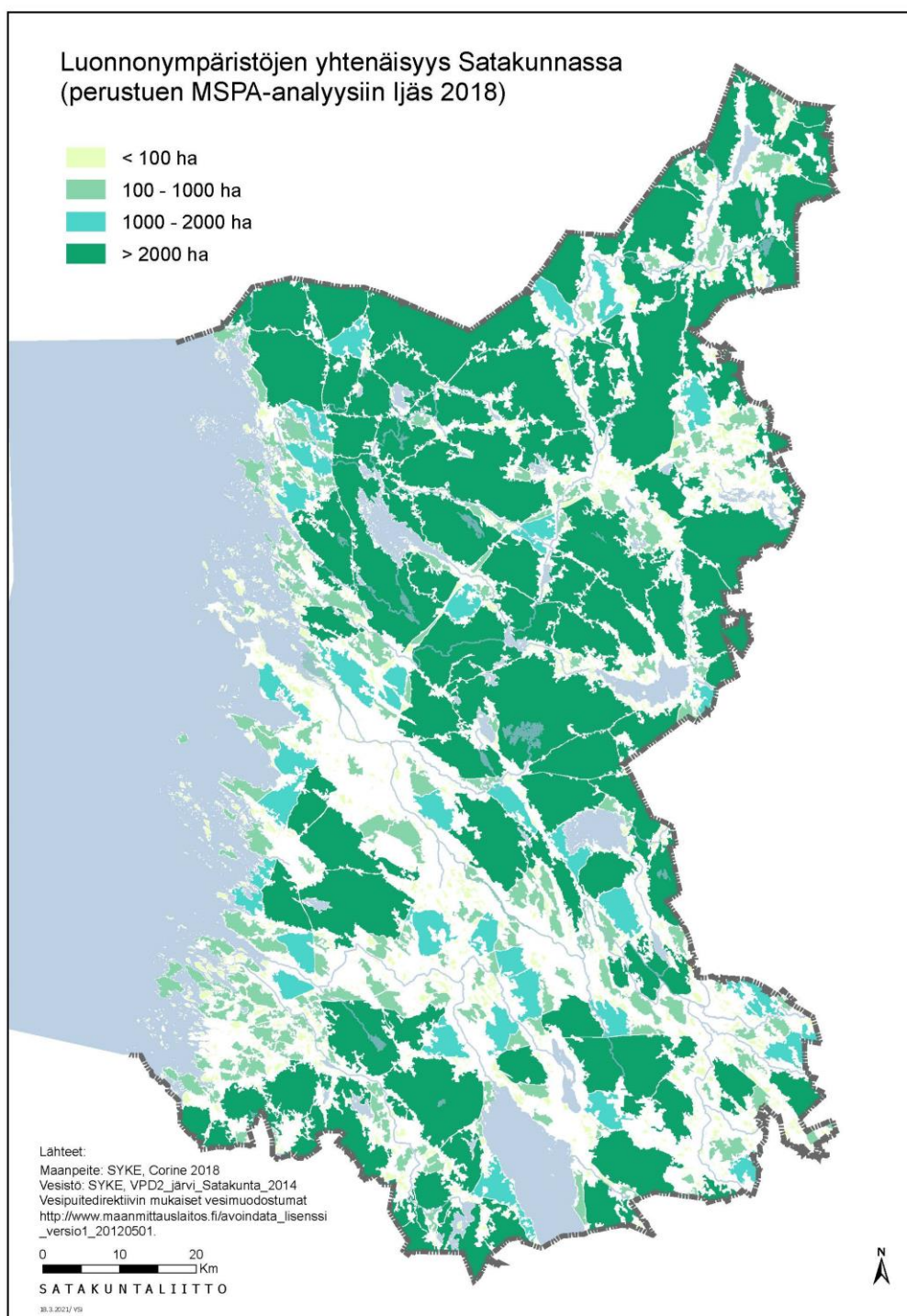
Suuret vesistöt, Selkämeri ja Kokemaenjoki sekä Pyhäjärvi ja muut isot järvet, ovat satakuntalaisen maiseman tärkeitä elementtejä. Satakunnan edustalle sijoittuvalle Selkämerelle on leimallista alava ja maisemakuvaltaan pienipiirteinen rannikkovyöhyke, kapea ja karuhko saaristovyöhyke, sekä avoin ulkomeri. Saaret ovat kooltaan yleensä melko pieniä ja saaristoa ympäröivät vedet matalia. Selkämerellä saaristovyöhyke on kapea ja pääosin alle 10 kilometrin etäisyydellä mantereesta. Selkämeren avoimuuden vuoksi meri vaikuttaa voimakkaasti rannikolla ja pitkälti sisämaahan saakka.

Satakunta kuuluu valtaosin eteläboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen lukuun ottamatta maakunnan koilliskulmaa, joka on jo keskiboreaalista aluetta. Metsäympäristöt kattavat noin 68 % Satakunnan maa-alueista (ml. manneralue ja yli 50 ha suuruiset saaret) ja ne muodostavat yhdessä suo- ja kosteikkoalueiden kanssa rungon Satakunnan ekologiselle verkostolle. Yhtenäisimpiä luonnonympäristöt ovat maakunnan pohjoisosissa (Kuva 12) Pinta-alallisesti Satakunnan metsistä suurin osa on mäntyvaltaista tuoretta, kuivahkoa tai kuivaa kangasmetsää (Kuva 13). Vesistöjen lähellä ja rannikkovyöhykkeellä on enemmän reheviä metsätyyppejä, kuten lehtomaista kangasta ja erilaisia lehtoja.¹³

¹³ Ahlman, S. & Hankonen, E. 2021: Satakunnan viherrakenneselvitys 2021. Ahlman Group Oy.

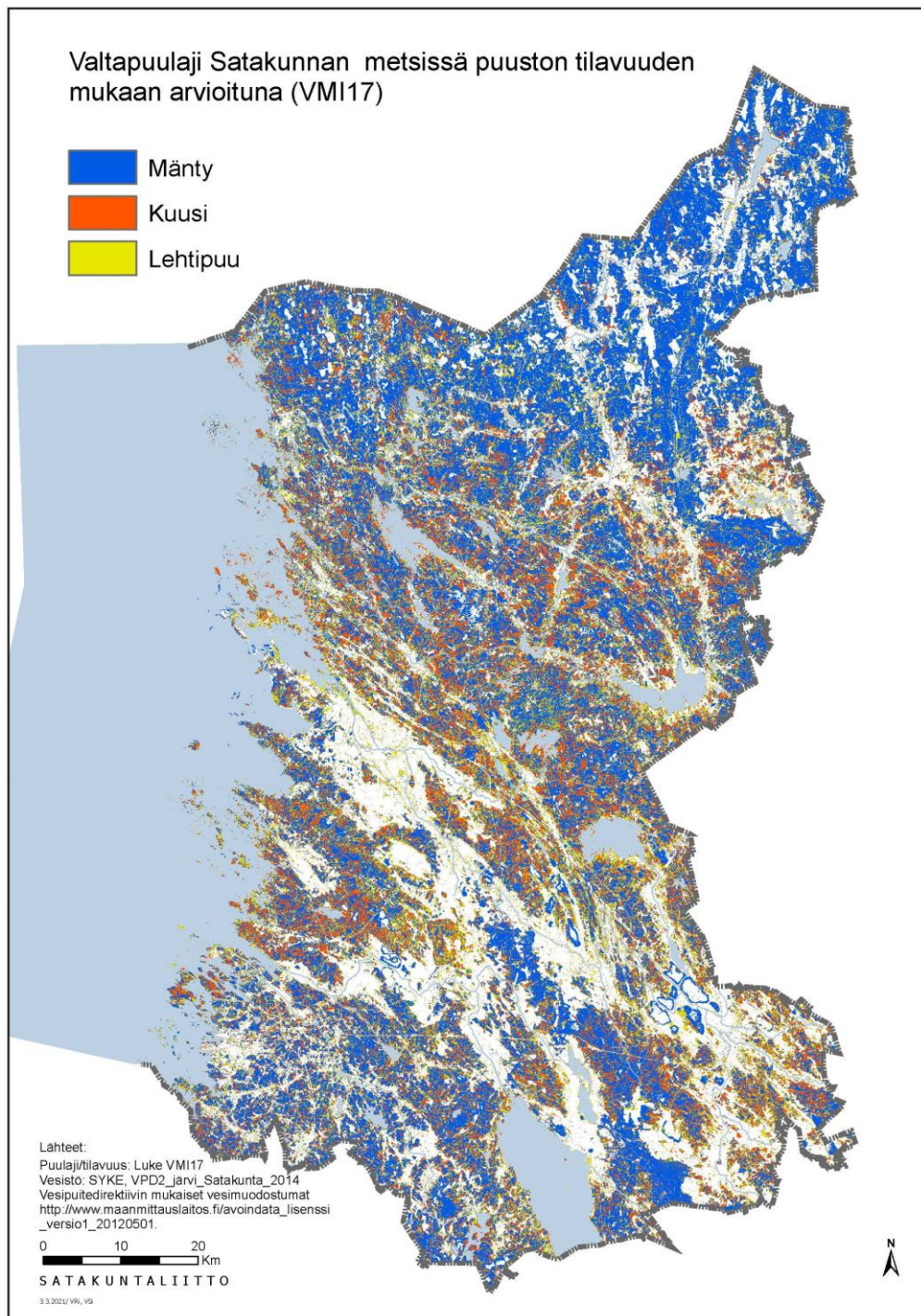

Kuva 11. Satakunnan pinnanmuodot.

Kuva 12. Luonnonympäristöjen yhtenäisyys pinta-alaluokituksineen.¹⁴

¹⁴ Ahlman, S. & Hankonen, E. 2021: Satakunnan viherrakenneselvitys 2021. Ahlman Group Oy; Ijäs A. 2018: Kokemäenjokilaakson ekosysteemipalvelut osaksi alueidenkäytön suunnittelua. Satakuntaliitto. 73 s.

Kuva 13. Metsien valtapuulaji puuston tilavuuden perusteella (VMI17).¹⁵

¹⁵ Ahlman, S. & Hankonen, E. 2021: Satakunnan viherrakenneselvitys 2021. Ahlman Group Oy.

Suomen ympäristökeskus (SYKE) on laatinut analyysijä monimuotoisuuden kannalta merkittävistä metsä-alueista Suomessa (nk. Metsä-Zonation).¹⁶ Analyysien tavoitteena oli tunnistaa metsiä, joissa on paljon erilaista lahoppuuta ja jotka ovat kytkeytyneet muihin laadukkaisiin metsä- ja suojelualueisiin. Myös Satakunnan alueelta on tunnistettu käytetyllä menetelmällä useita potentiaalisesti arvokkaita metsäalueita, jotka jakautuvat eri puolille maakunnan metsävaltaisista osista (Kuva 14).

Satakunnassa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeimmät metsäalueet keskittyvät erilaisille luonnonsuojelualueille. Merkittäviä kokonaisuuksia muodostavat muun muassa seuraavat alueet: Rauman Nurmes ja Rekkaari, Eurajoen Pinkjärvi, Säskylän Säskylänharju, Euran Koskeljärvi, Harola ja Kauttua, Ulvilan Joutsijärvi, Lavian Metsäkulman alue (Pori), Jämijärven, Kankaanpään ja Karvian Hämeen kangas–Pohjankangas, Porin Ahlainen–Mustalahti–Pohjajoki, Noormarkun taajaman itäpuoli, Lampaluoto, Preiviikinlahti ja Kuuminaisten eteläpuoli. Kokonaistilannetta tarkastellessa Satakunnan pohjoispuoliskolla on enemmän luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä metsäalueita, mikä johtuu laajojen viljelysalojen painottumisesta maakunnan eteläpuoliskolle.¹⁷

Satakunnassa on soita geologisen määritelmän mukaan noin 80 000 hehtaaria ja metsätieteellisen määritelmän mukaan noin 135 000 hehtaaria. Niistä suurin osa sijaitsee maakunnan pohjoispuoliskolla, erityisesti Suomenselän vedenjakajaseudulla. Satakunnan suot kuuluvat suoyhdistymätyyppien aluejaossa kilpiketaiden alueeseen. Suoyhdistymätyyppien kehitystä säätelevät pääosin ilmastolliset seikat ja maastonmuodot. Kilpiketas on yksi eteläiseen Suomeen painottuvista keidassoiden alatyypeistä. Kilpiketaat ovat suurmuodoltaan kuperia, ja niille on tyypillistä paksu heikosti maatonut rahkavaltaisen pintaturverkerros. Suon pienmuodot, mätäspintaist kermiä sekä kuljut ja allikot, kiertävät kehämäisest suon ylintä kohtaa. Maakunnan koillisosa kuuluu Satakunnan ja Etelä-Pohjanmaan kilpiketaisiin ja muu osa Etelä-Suomen kilpiketaisiin. Soiden osuus maapinta-alasta on suurempi koillisosan kilpiketaiden alueella, missä topografia on vaihtelevampaa ja savikoiden osuus pienempi kuin topografialtaan tasaisemmalla Etelä-Suomen kilpiketaiden alueella.¹⁸ Satakunnassa soiden ojitusaste on yli 75 % ja ojitus on vaikuttanut suoluontotyyppien uhanalaistumiseen. Ojittamattomien suoalueiden jakautumisen suhteessa turvemaiden esiintymiseen Satakunnassa on esitetty (Kuva 15). Eniten ojitettuja soita on Pohjois- ja Kaakkois-Satakunnassa. Suomenselän metsäinen ja soinen karu vedenjakajavyöhyke, joka toimii myös ekologisena kulkureitinä, ulottuu Pohjois-Satakunnan alueelle (Kuva 16).

Satakunnassa on useita laaja-alaisia valtion mailla olevia luonnonsuojelualueita, joista pinta-alaltaan merkittävimpiä ovat Selkämeren, Puurijärvi-Isosuo ja Kauhanen-Pohjankankaan kansallispuistot. Puurijärvi-Isosuo kansallispuisto sijaitsee kokonaan Satakunnan puolella. Kauhanen-Pohjankankaan kansallispuisto sijaitsee osittain Etelä-Pohjanmaalla ja Selkämeren kansallispuiston eteläosa ulottuu Varsinais-Suomeen. Lisäksi pääosin Etelä-Pohjanmaan puolella sijaitsevan Lauhanvuoren kansallispuiston eteläosan suoalueista noin 32 hehtaaria sijaitsee Satakunnan puolella. Esimerkkejä muista valtion mailla olevista perustetuista luonnonsuojelualueista, jotka ovat samalla osa Natura 2000 -verkostoa, ovat Pomarkun Isonen suoalueet, osa Porin Preiviikinlahdesta ja useat Pohjois-Satakunnan suokokonaisuudet. Valtio omistaa myös laajoja suojelualueita hankittuja alueita, joita ei ole vielä perustettu luonnonsuojelualueiksi. Yksityisten maanomistajien maille on myös perustettu monipuolisesti erilaisia luonnonsuojelualueita. Valtaosa niistä on pienialaisia, mutta mukana on joukko varsin suuria kohteita, kuten esimerkiksi Siikaisen Niemijärvi-Itäjärven kosteikkokokonaisuus, iso osa Porin Kokemäenjoen suistosta, Poosjärvestä ja

¹⁶ Mikkonen N., Leikola N., Lahtinen A., Lehtomäki J. & Halme P. 2018: Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa - Puustoisten elinympäristöjen monimuotoisuusarvojen Zonation-analyysien loppuraportti. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 9/2018. Helsinki. 99 s.

¹⁷ Ahlman, S. & Hankonen, E. 2021: Satakunnan viherrakenneselvitys 2021. Ahlman Group Oy.

¹⁸ Suomi, T.: Satakunnan tutkitut suot. Turvetutkimusselostus 9/2013. Geologian tutkimuskeskus, Etelä-Suomen yksikkö.

Preiviikinlahdesta, suuri ala saaristoa Raumalla, koillisosa Koskeljärvestä Eurassa, Köyliönjärven keskiosat Säkylässä ja Harjunsuo Kokemäellä (Kuva 17) on esitetty Satakuntaan sijoittuvat Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet.

Satakunta on linnustoltaan monipuolinen maakunta, sillä lajisto käsittää niin ulkosaariston merilajeja, rehevien lintuvesien kosteikkolajeja, metsämaiden lajistoa kuin myös luonnontilaisten soiden lajistoa. Satakunnan rannikolle sijoittuu useita sekä kansallisesti että kansainvälisesti merkittäviä lintualueita, joilla on luonnon monimuotoisuuden lisäksi merkitystä luonto- ja linnustomatkailun kannalta (Kuva 18) Linnustokohteista erityisesti Porin alueen lintuvedet (mm. Preiviikinlahti, Kokemäenjokisuisto) ja Yyterin lietteet houkuttelevat lintuharrastajia ympäri vuoden.

Merilintujen pesivät parimäärät ovat suurimpia Luvian saaristoalueella. Siirryttäessä pohjoiseen Gummandooran ja Ourien saaristoalueelle erityisesti vesilintujen ja kahlaajien parimäärät vähenevät saaristoalueiden muuttuessa karummiksi ja kivikkoisemmiksi. Pesimälinnuston ohella Satakunnan matalat merenlahdet ja saaristoalueet keräävät kesäaikaan huomattavia määriä sulkivia tai sulkasatomuuttoon valmistautuvia lintuja. Suurimpia yksilömäärät ovat erityisesti Porin Tahkoluodon ja Preiviikinlahden edustan merialueella sekä Luvian saaristoalueella ¹⁹.

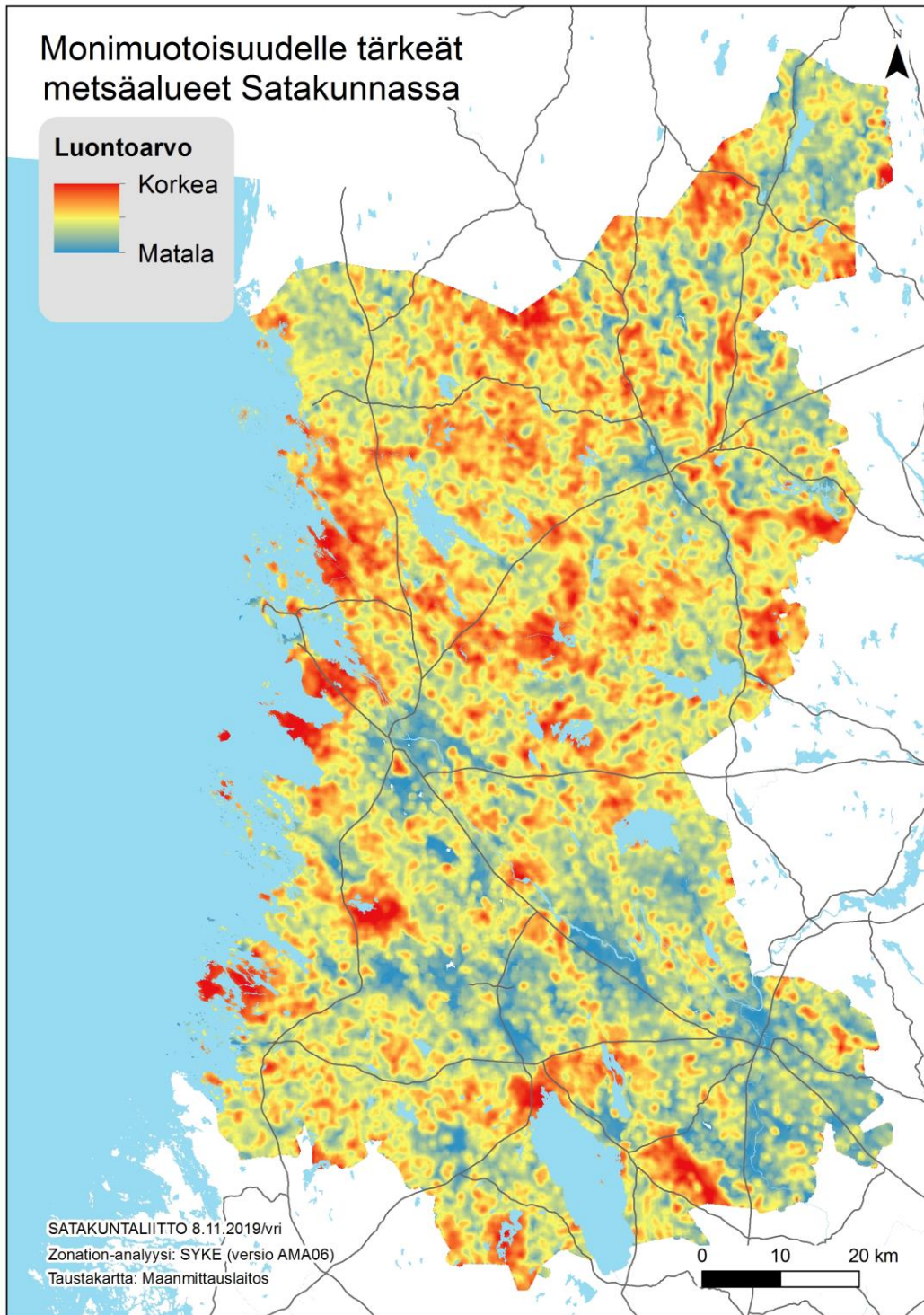
Maakunnassa on kuusi kansainvälisesti tärkeää lintualueita (IBA), jotka käsittävät lähes 61 000 hehtaarin pinta-alan. IBA-kohteisiin lukeutuvat Porin lintuvedet ja rannikko, Koskeljärvi–Vaaljärvi–Pitkäjärvi, Rauman–Luvian saaristot, Puurijärvi–Isosuo, Köyliönjärvi–Pyhäjärvi ja Ouran–Enslerin saaristo. Satakunnasta on myös määritetty yhteensä 18 kansallisesti tärkeää lintualueita (FINIBA), joiden yhteispinta-ala on yli 64 000 hehtaaria. Lisäksi kolme FINIBA-kohdetta on vain osittain Satakunnan puolella (Parkanon–Karvian rajaseudun suot, Uudenkaupungin rannikko ja Otajärvi). Nämä eivät sisälly edellä mainittuihin lukuihin. Satakunnan alueella on myös 31 maakunnallisesti tärkeää lintualueita (MAALI), jotka koskevat saaristo-, kosteikko- ja suolinnustoalueiden lisäksi erityisesti peltoja, joilla levähtää merkittäviä lintumääriä varsinkin keväällä ²⁰. Merkittävimmät kosteikkokohteet on otettu jo 1980-luvulla mukaan valtakunnalliseen lintuveysiensojeluohjelmaan.

Satakunnan kautta kulkee useita merkittäviä lintujen muuttoreittejä. Rannikkovyöhykettä voidaan pitää muuton päälinjana ja rannikon läheisyys heijastuu karkeasti myös noin 25 kilometriä leveänä sektorina sisämaan suuntaan. Myös sisämaassa on tärkeitä muuttolinjoja, kuten esimerkiksi Huittisten seutu ja Pyhäjärven alue. Lintulajeilla on vaihtelevia muuttotarpeita, minkä vuoksi osa linnuista muuttaa yksinomaan kaukana avomerellä, osa seurailee rantavyöhykkeitä ja osa matkaa peltoalueelta toiselle. Jotkin lajit puolestaan muuttavat yksinomaan yöllä. Lintujen muutto on hyvin monipuolinen ilmiö, johon vaikuttavat useat fysikaaliset ja ekologiset tekijät (kuva 19).²¹

¹⁹ Ijäs A., Nuotio K. & Sjöholm J. 2013: Merilintujen lentokonelaskennat Selkämeren rannikkoalueella 2012–2013. Turun yliopiston Merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskuksen julkaisuja B 199. Turku. 61 s

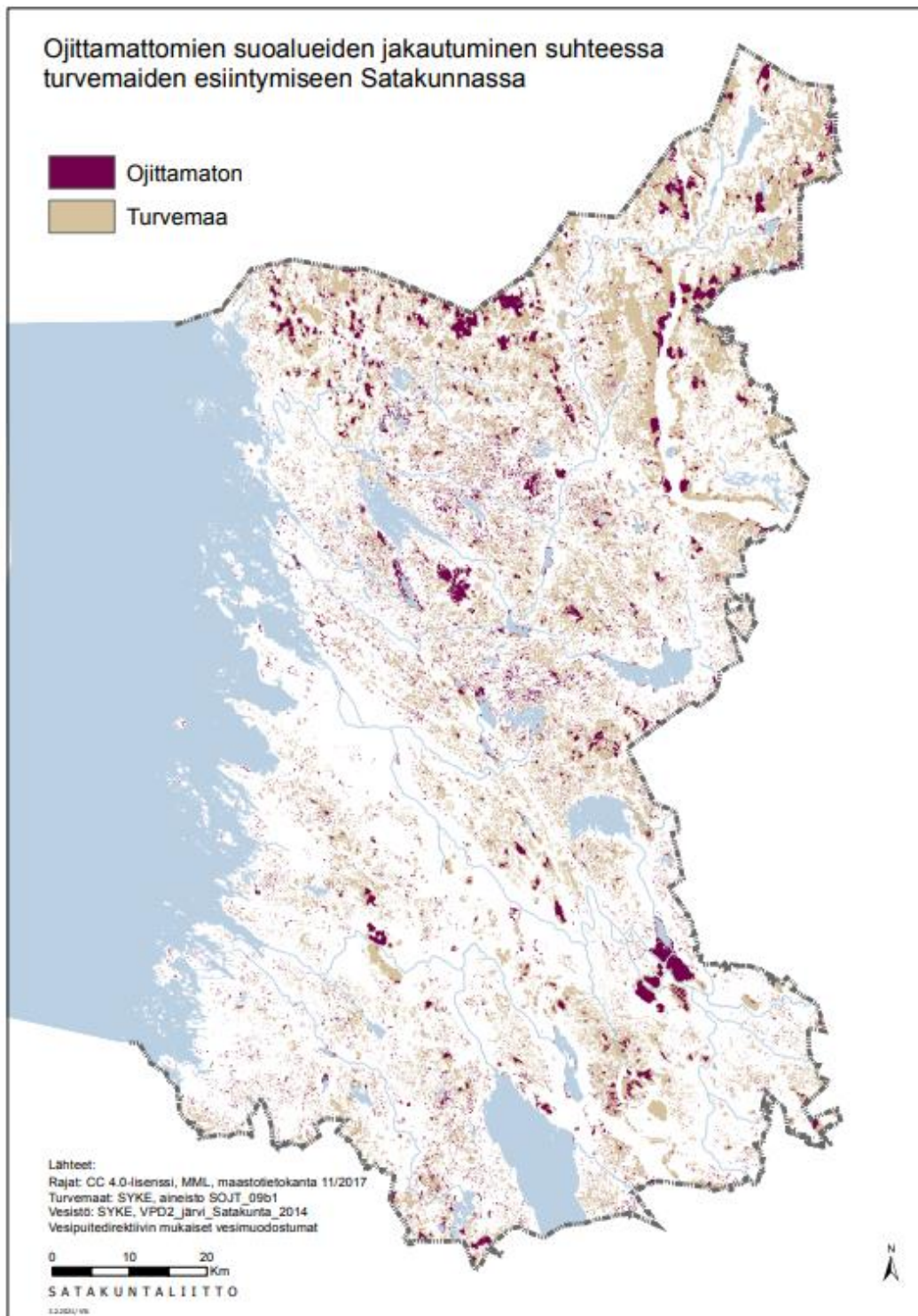
²⁰ Vilén, R., Vasko, V. ja Nuotio, K.: Satakunnan maakunnallisesti arvokkaat lintualueet 2006–2014. Porin Lintutieteellinen Yhdistys ry & Rauman Seudun Lintuharrastajat 2015. 303 s.

²¹ Ahlman, S. & Luoma, S. 2013: Isojen lintujen muuttoreitit Satakunnassa – havaintokatsaus. Turun Yliopisto, Merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskus. 117 s
Toivanen, T, Metsänen, T & Lehtiniemi, T. BirdLife Suomi ry (2014). Lintujen päämuuttoreitit Suomessa. BirdLife Suomi ry. [Bird Migration Atlas](#) [viitattu 20.1.2023]

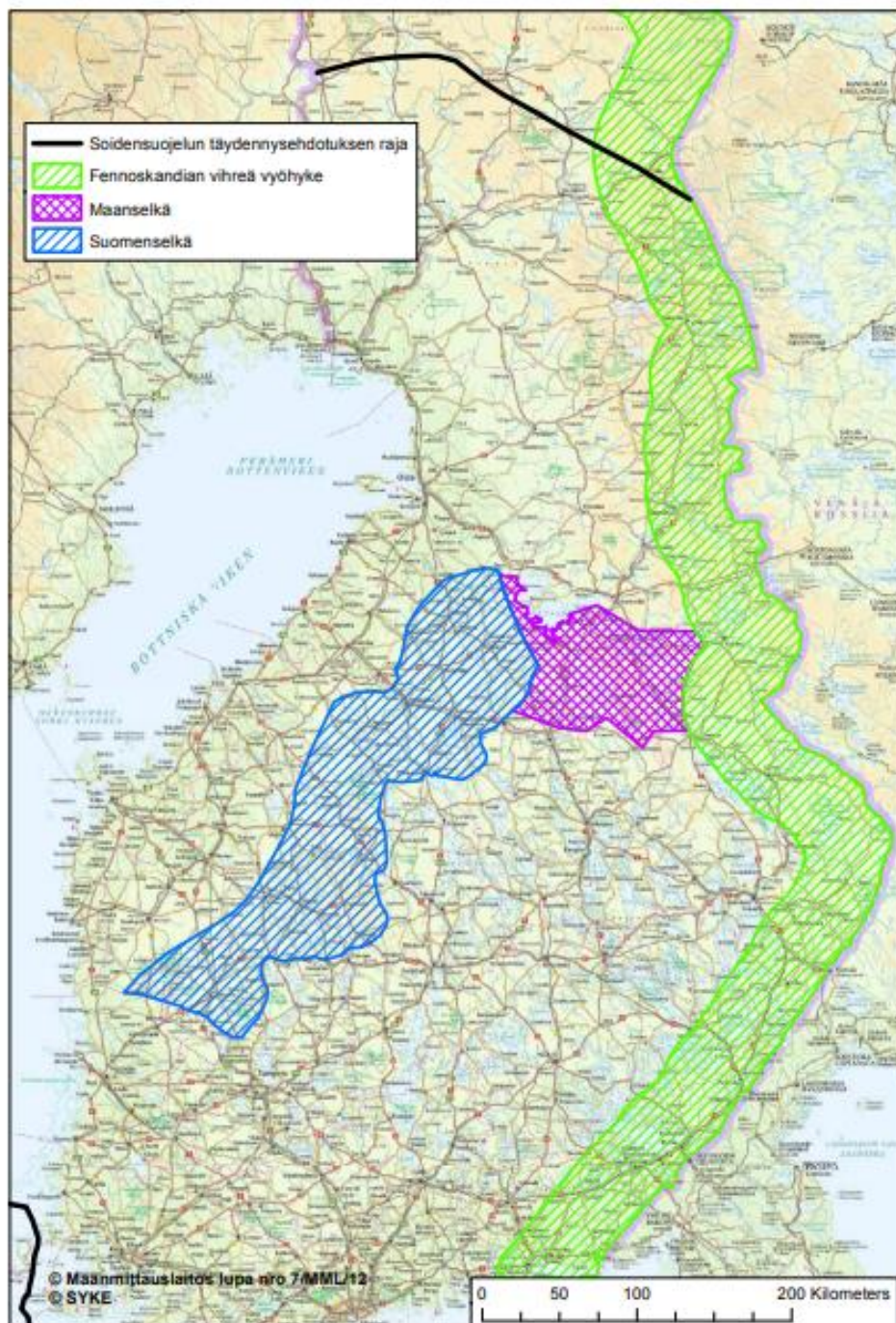
Kuva 14. Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) laatimaan Zonation-analyysiin perustuva karttakuva monimuotoisuuden kannalta tärkeistä metsäalueista Satakunnassa.²² Kuvassa oleva kartta edustaa analyysiversiota 6, jossa on analyysiversioissa 1–5 käytettyjen aineistojen lisäksi otettu huomioon myös kytkeytyvyys pysyviin suojelualueisiin.

²² Mikkonen N., Leikola N., Lahtinen A., Lehtomäki J. & Halme P. 2018: Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa - Puustoisten elinympäristöjen monimuotoisuusarvojen Zonation-analyysien loppuraportti. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 9/2018. Helsinki. 99 s.

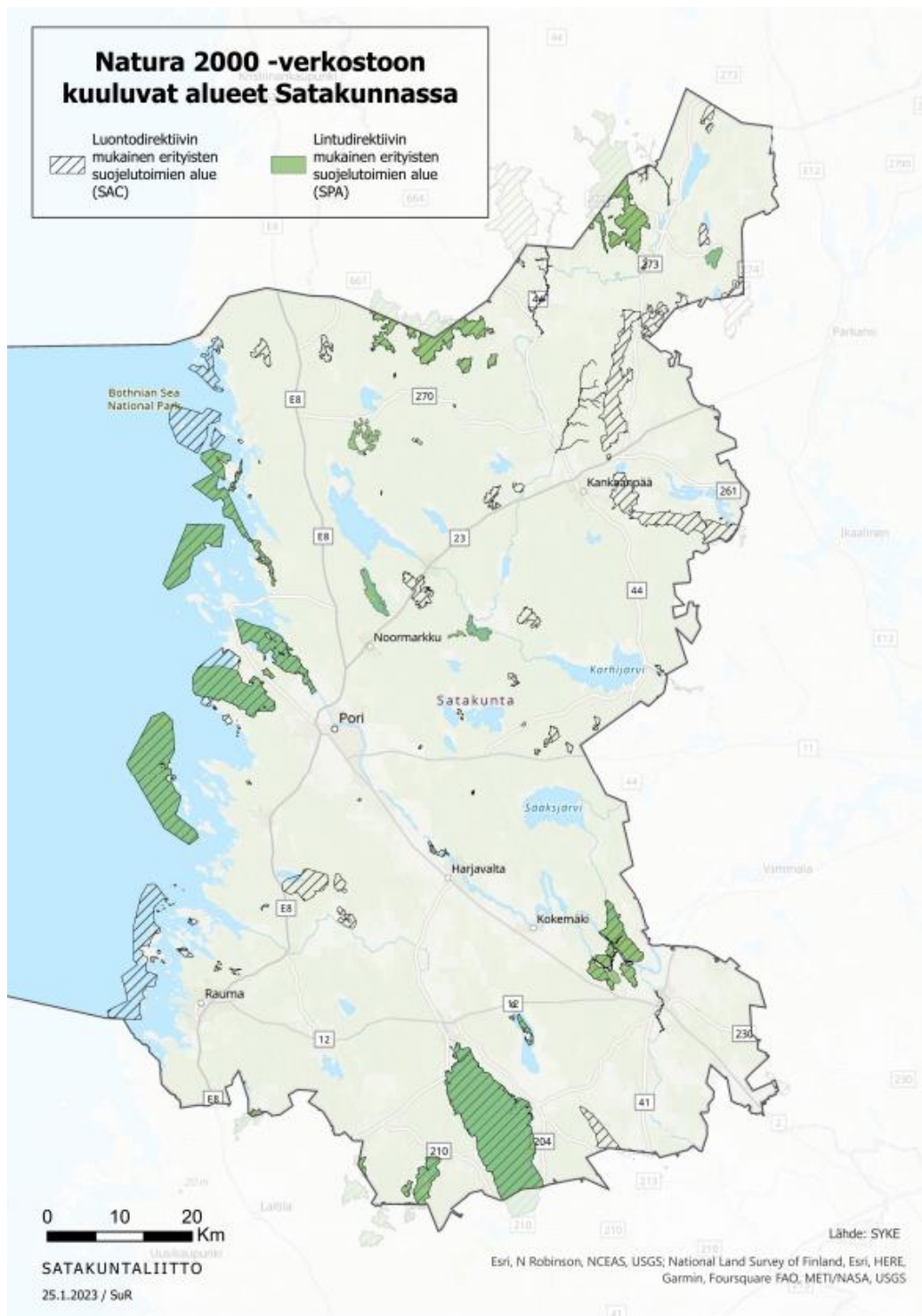
Kuva 15. Ojittamattomien suoalueiden jakautuminen suhteessa turvemaiden esiintymiseen Satakunnassa. ²³

²³ Ahlman, S. & Hankonen, E. 2021: Satakunnan viherrakenneselvitys 2021. Ahlman Group Oy.

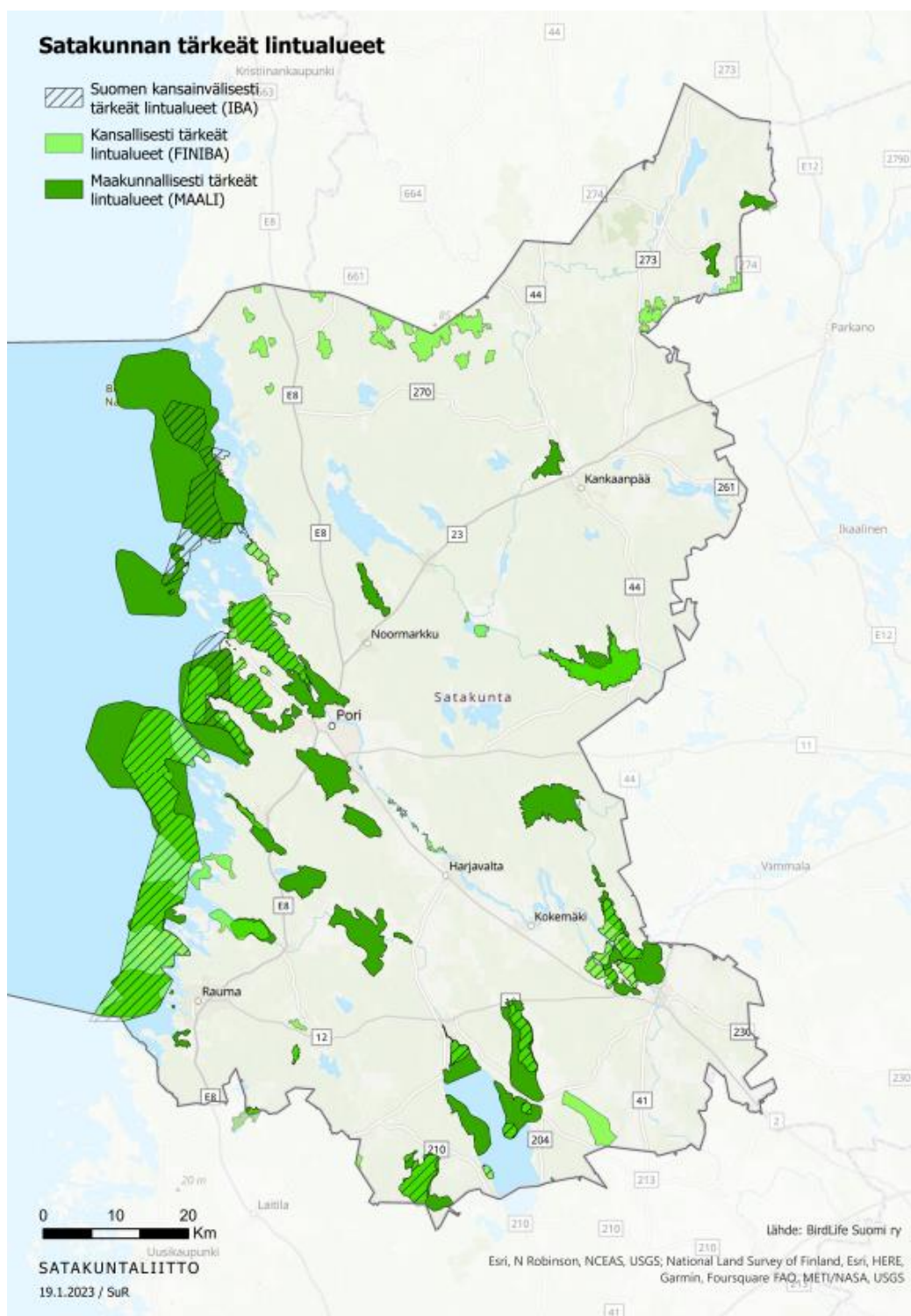

Kuva 16. Suomenselän vedenjakajavyöhyke ulottuu pohjoisen Satakunnan alueelle. ²⁴

²⁴ Alanen, A. & Aapala, K. (toim.): Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi. Ympäristöministeriön raportteja 26/2015.

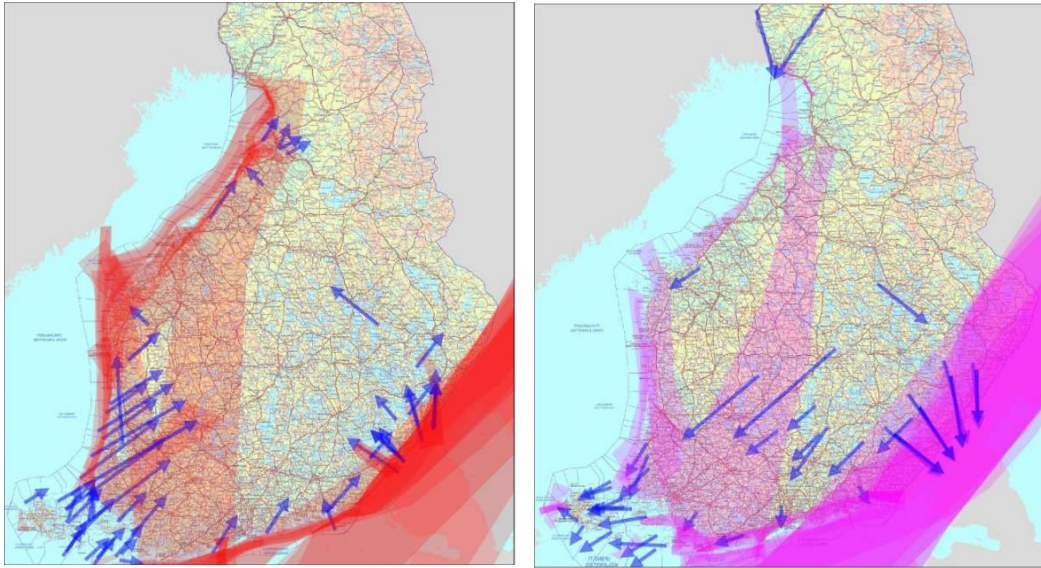

Kuva 17. Natura 2000 -verkosto Satakunnan alueella.

Kuva 18. Satakunnan tärkeät lintualueet (IBA, FINIBA ja Maali-alueet).²⁵

²⁵ <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet>

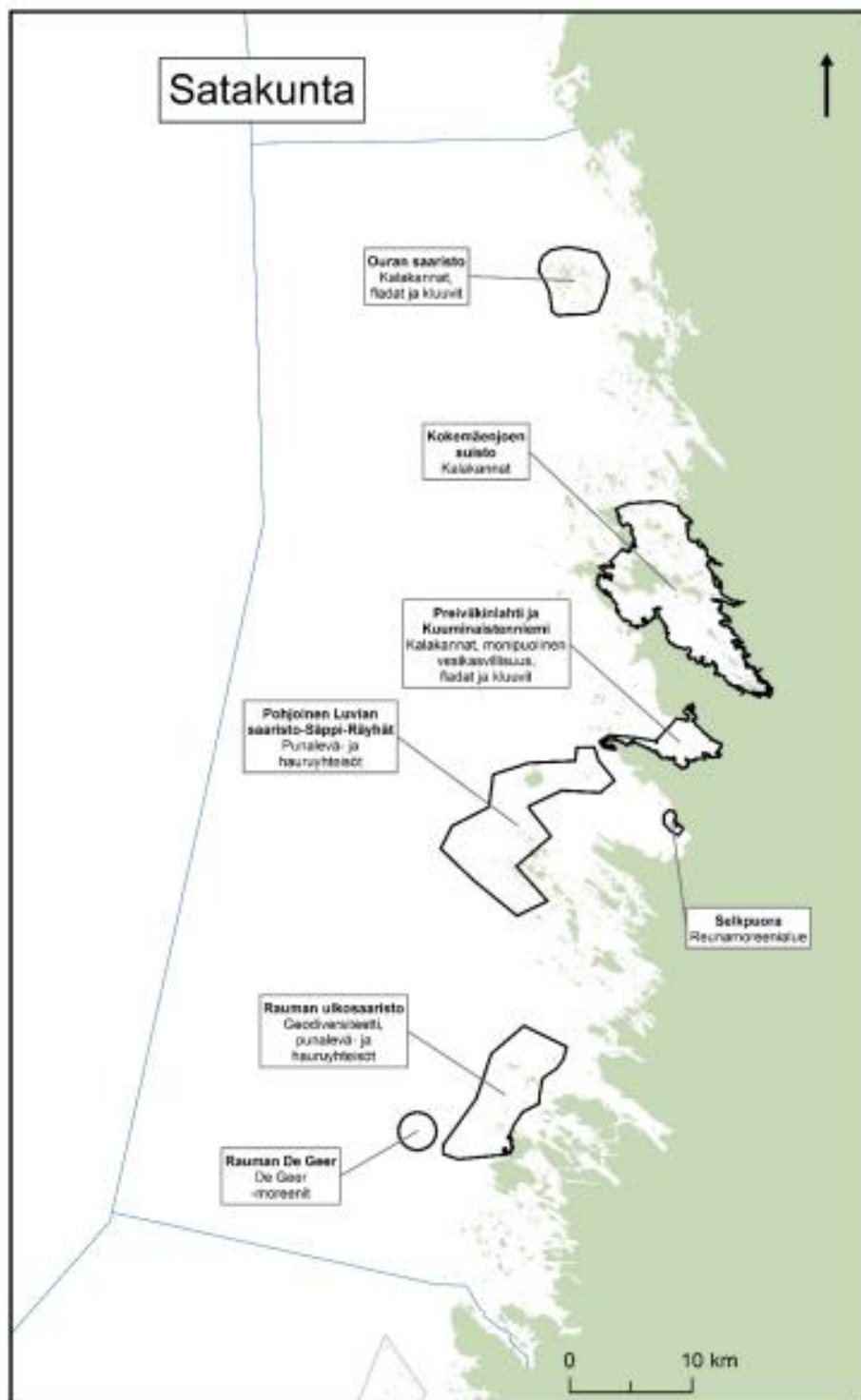

Kuva 19. Yhdistelmäkartat lintulajien päämuuttoreiteistä keväällä ja syksyllä BirdLife Suomi ry:n lintujen päämuuttoreittejä Suomessa käsittelevästä raportista. Mitä voimakkaampi punainen värisävy on, sitä useamman lajin päämuuttoreitti alueella kulkee. Ensimmäinen kartta kuvaa kevätmuuttoa ja toinen syysmuuttoa.²⁶

Satakunnan merialueelle sekä rannikon merenlahdille sijoittuu useita kansallisesti ja kansainvälisesti merkittäviä suojelualueita sekä Selkämeren kansallispuisto (Kuva 17). Satakunnan merialueen vedenalaista luontoa on kartoitettu 2000-luvun aikana osana valtakunnallista Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmaa (VELMU), jonka tavoitteena on kartoittaa vedenalaisten luontotyyppien ja eliöyhteisöjen esiintymistä Suomen merialueilla sekä edistää tällä tavoin Itämeren vedenalaisen luonnon suojelua ja alueen kestäväää käyttöä. Selkämeren Satakunnan edustalle sijoittuvalta merialueelta on tunnistettu vedenalaisen luonnon kannalta kuusi merkittävää luontoarvoaluetta, ns. EMMA-alueita, jotka on otettu huomioon merialuesuunnittelussa²⁷ (Kuva 20). Alueet sisältävät mm. merkittäviä kalojen lisääntymisalueita, monipuolisesti eri meriluontotyyppisiä, geologisesti monimuotoisia alueita ja monimuotoisia makroleväyhteisöjä. EMMA-alueiksi on määritelty sellaisia alueita, joilta on ollut käytettävissä riittävästi kartoitustietoa. Merkittäviä luontoarvoja sijaitsee myös niiden ulkopuolella. Tulevaisuudessa tiedon lisääntyessä merkittäviä alueita voidaan tunnistaa lisää.

²⁶ Toivanen, T., Metsänen, T. ja Lehtiniemi, T. BirdLife Suomi ry (2014). Lintujen päämuuttoreitit Suomessa. BirdLife Suomi ry. Ks. myös Lehtiniemi, T. & Toivanen, T. BirdLife Suomi ry (2023). Lintujen päämuuttoreitit Suomessa - päivitys 2023

²⁷ <https://meriskenaariot.info/merialuesuunnitelma/> viitattu 6.3.2023.

Kuva 20. Merkittävät vedenalaiset luontoarvoalueet Selkämeren eteläosan alueella (Suomen ekologisesti merkittävät meriluontoalueet, EMMA).²⁸

²⁸ Lappalainen, J., Kurvinen, L & Kuismanen, L. (toim.). Suomen ekologisesti merkittävät vedenalaiset meriluontoalueet (EMMA). Suomen ympäristökeskuksen raportteja 8/2020.

Satakunnan viherrakenneselvityksessä on määritelty olemassa olevan luontotiedon pohjalta Satakunnan tärkeimmät luonnon ydinalueet sekä erilaisten paikkatietoaineistojen ja maastokäyntien pohjalta niiden välisiä ekologisia yhteyksiä eli viherkäytäviä. Satakunnan viherrakenne on osa laajempaa kokonaisuutta, joka kytkeytyy ylimaakunnallisten yhteyksien kautta osaksi laajempaa valtakunnallista kokonaisuutta. Viherrakenneselvityksessä on määritelty ekologisiin ominaispiirteisiin perustuen Satakunnan luonnon ydinalueiksi yhteensä 20 aluetta, jotka edustavat monipuolisesti maakunnan arvokkaimpia luontokohteita. Niiden välille on hahmoteltu ekologisiin arvoihin perustuen viherkäytäväverkosto, joka yhdistää luonnon ydinalueet toisiinsa. Vahvimmat käytävälinjat sijaitsevat Keski- ja Pohjois-Satakunnassa, jossa on ollut vähiten maankäyttöpainetta. Heikoimmat ekologiset käytävälinjat sijaitsevat Lounais- ja Etelä-Satakunnassa, jossa on ollut voimakasta maankäyttöä niin viljelysten kuin suuriin taajamiin liittyvän rakentamisen vuoksi. Jokireitit ovat suurelta osin arvokas osa sinirakenneverkostoa, mutta toisaalta suuret joet ja myös järvi-alueet, kuten Kokemäenjoki ja Pyhäjärvi, voi myös muodostaa maaeliöstölle estevaikutusta.²⁹

Lounais- ja Länsi-Suomessa on vahva hirvieläinkanta (hirvi, metsäkauris, valkohäntäkauris). Merkittävimmät kesäaikaiset laidunalueet sijoittuvat Porin ja Merikarvian rannikkovyöhykkeelle, Kankaanpään seudulle ja Pyhäjärven ympäristöön. Talviaikaiset laidunalueet ovat hieman enemmän hajallaan kuin kesäalueet. Vaikka maakunnasta on tulkittu suuri joukko kesä- ja talvilaidunalueita, voi hirvieläimiä kuitenkin esiintyä lähes missä tahansa läpi vuoden. Valkohäntäkauris (valkohäntäpeura) ja metsäkauris hyödyntävät ravinnon etsimisessä myös monentyyppisiä viljelyseutuja. Kaikki kolme hirvieläintä ovat kuitenkin sidoksissa metsäisiin elinympäristöihin. Hirville tyypillinen vuodenaikoihin sidottu vaeltaminen rannikon ja sisämaan välillä tapahtuu rannikolla sijaitsevien vilkasliikenteisten valtateiden yli (Kuva 22). Hirvieläinten laidunalueet ja kulkureitit soveltuvat monelta osin viherkäytäviksi myös muille eliöille.

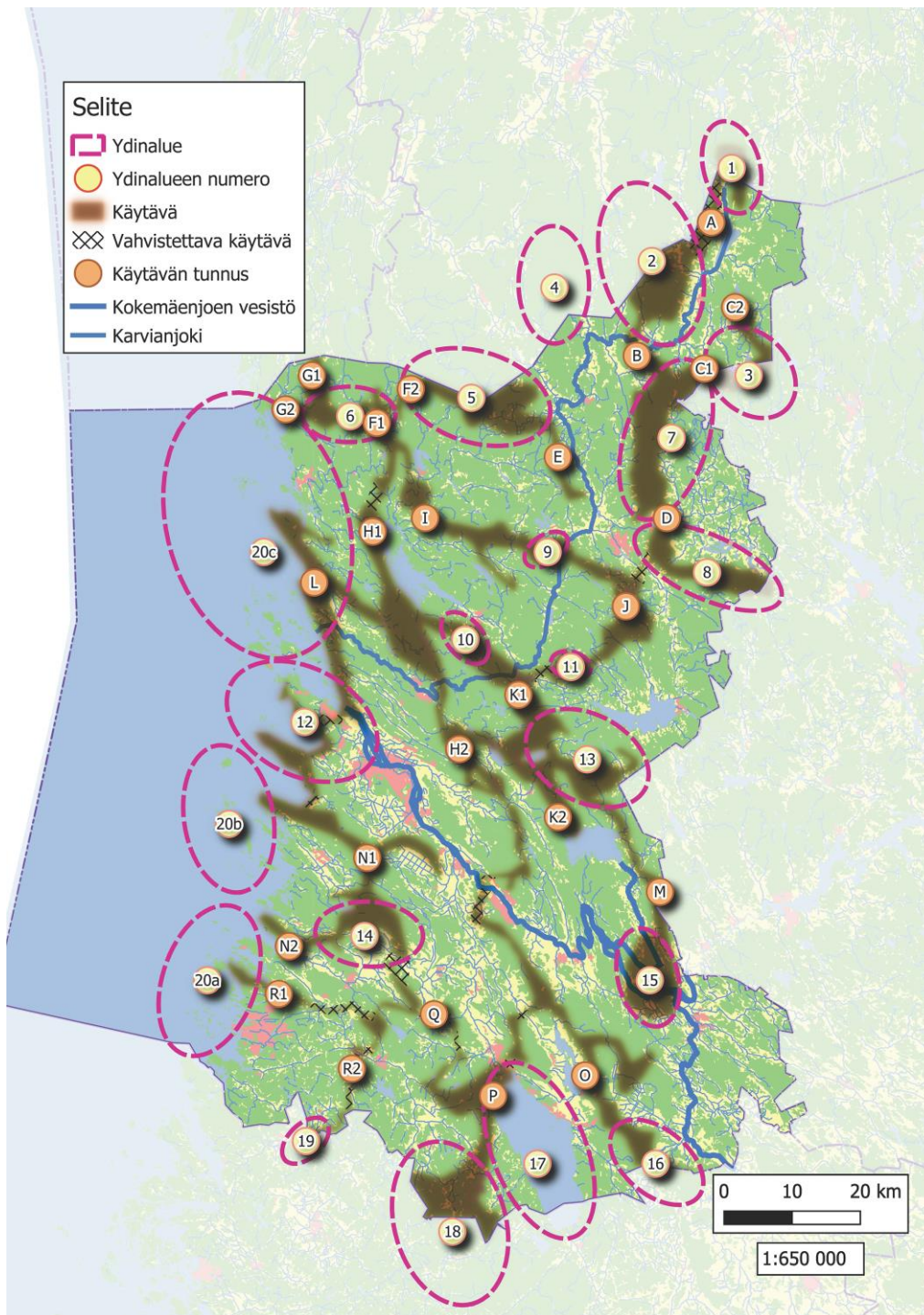
Hirvieläinten liikkumista paikasta toiseen voidaan tarkastella myös tieliikenneonnettomuuksia perusteella, sillä ne ovat alttiita törmäyksille. Satakunnasta on arvioitu 13 korkean riskin tieosuutta, joissa tapahtuu yli 1 000 hirvieläinvahinkoa ja -onnettomuutta 100 miljardia autokilometriä kohden. Pisimmät osuudet sijaitsevat Pyhäjärven itäpuolella, Huittisissa, Säkössä, Porin ja Eurajoen rajalla, Ulvilassa ja Pomarkussa. Tiedot hirvieläinten laidunalueista ja liikkeistä Satakunnassa perustuvat Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hirvieläinonnettomuuksien vähentämissuunnitelmaan.³⁰

Luonnonvarakeskuksen (Luke) arvion mukaan maaliskuussa 2022 Suomessa oli todennäköisimmin 60 susireviiriä, joita asuttaa 37 perhelaumaa ja 23 paria (Kuva 23). Edellisvuoteen verrattuna reviirien kokonaismäärä oli kasvanut Länsi-Suomessa. Läntisessä Suomessa erottuu vahvimman susikannan alueena Varsinais-Suomen, Satakunnan eteläosien, läntisen Uudenmaan ja Etelä-Hämeen länsiosan muodostama alue, missä oli noin kolmas Suomen kaikista susireviireistä Luonnonvarakeskuksen tekemän arvion mukaan. Kanta-arvio kuvaa maaliskuun 2022 tilannetta, jolloin susien määrä oli pienimmillään ennen pentujen syntymistä huhti–toukokuussa.³¹

²⁹ Ahlman, S. & Hankonen, E. 2021: Satakunnan viherrakenneselvitys 2021. Ahlman Group Oy.

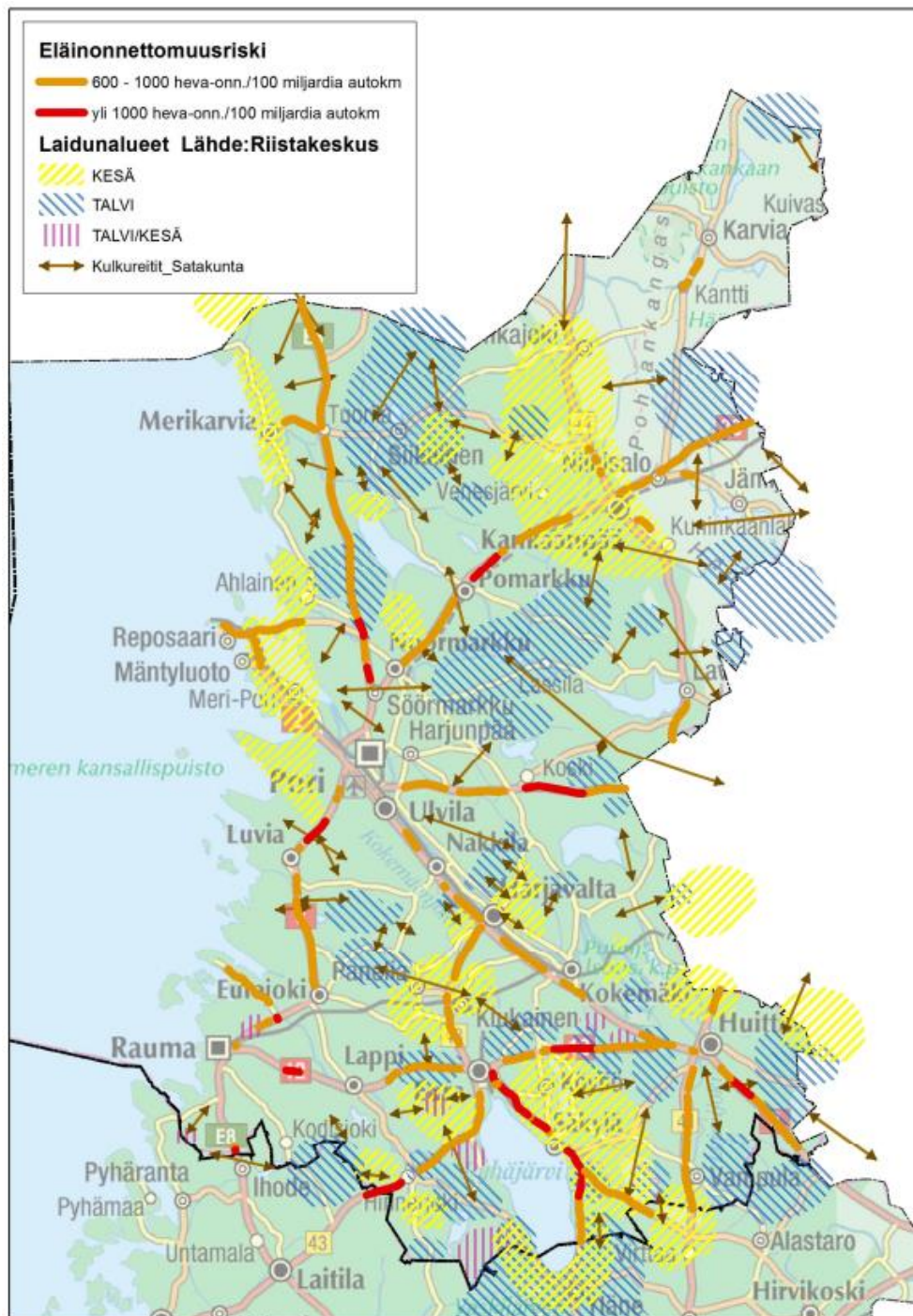
³⁰ Klang, J., Kautiala, C., Yli-Halkola, E. & Mattila, T. (2017). Hirvieläinonnettomuuksien vähentämssuunnitelma Varsinais-Suomen ja Satakunnan maakuntien alueella. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen raportteja 32/2017.

³¹ Heikkinen, S., Valtonen, M., Härkölä, A., Johansson, H., Harmoinen, J., Helle, I., Mäntyniemi, S. & Kojola, I. 2022. Susikanta Suomessa maaliskuussa 2022. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 59/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 139 s.

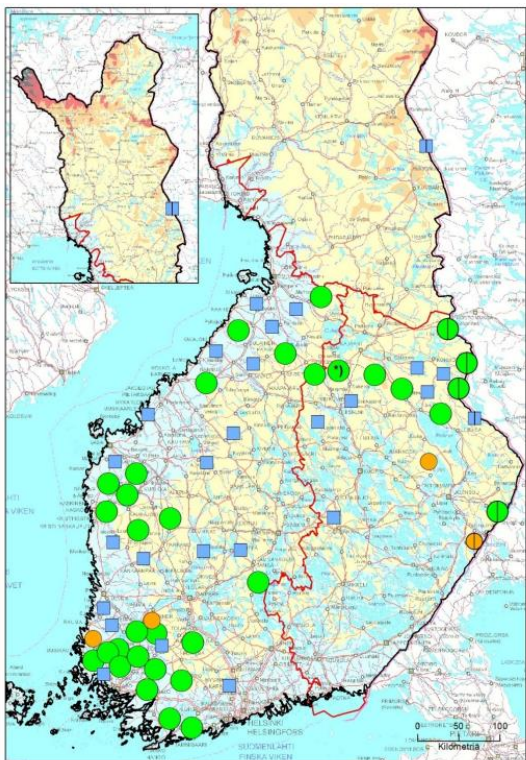
Kuva 21. Satakunnan alueella olevat luonnon ydinalueet ja viherkäytävät.³²

³² Ahlman, S. & Hankonen, E. 2021: Satakunnan viherrakenneselvitys 2021. Ahlman Group Oy.

Kuva 22. Hirvieläinten laidunalueet, kulkureitit ja liikenneonnettomuuksien korkean riskin alueet.³³

³³ Klang, J., Kautiala, C., Yli-Halkola, E. & Mattila, T. (2017). Hirvieläinonnettomuuksien vähentämissuunnitelma Varisais-Suomen ja Satakunnan maakuntien alueella. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen raportteja 32/2017.

Kuva 23. Susilaumat sekä kahden suden asuttamat reviirit maaliskuussa 2022 Luonnonvarakeskuksen tekemän arvion mukaan. Vihreät ympyräsymbolit viittaavat laumareviireihin ja pienemmät siniset neliöt kahden suden asuttamiin reviireihin. Lisäksi rajareviirit on merkitty symbolin halki kulkevilla pystyviivalla. Oranssilla värillä on merkitty reviirit, joiden tila on epäselvä.³⁴

1.4 Liikenneverkko ja teknisen huollon verkostot

1.4.1. Satakunnan väyläverkko

Satakunnassa on yleisiä teitä yhteensä 3227 km. Tiestöstä kuuluu 17,4 % toiminnallisen luokituksen mukaisesti valta- ja kantatieluokkaan, 10,3 % seututieluokkaan ja 71,0 % yhdystieliokkaan (Kuva 24). Lisäksi valtion omistamia jalankulku ja pyöräteitä Satakunnassa on 358 km. Maakunnan tiestöä ei kuulu yleiseurooppalaiseen TEN T-ydinverkkoon, mutta EU:n TEN T-kattavaan verkkoon kuuluvat valtatiet 2 ja 8 koko pituudeltaan. Valtatie 12 on ehdolla lisättäväksi EU:n kattavaan verkkoon väliltä Rauma-Tampere.

Maanteiden ja rautateiden valtakunnallisesti merkittävät pääväylät on määritetty Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella 1.1.2019.³⁵ Valtioneuvoston asetuksen mukaiseen päätieverkkoon (Kuva 25) kuuluvat valtatiet 2, 8 ja 12. Pääväylät yhdistävät valtakunnallisesti ja kansainvälisesti suurimmat keskukset ja

³⁴ Heikkinen, S., Valtonen, M., Härkälä, A., Johansson, H., Harmoinen, J., Helle, I., Mäntyniemi, S. & Kojola, I. 2022. Susikanta Suomessa maaliskuussa 2022. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 59/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 139 s.

³⁵ LVM 061:00/2018, pääväyläasetus, haettu 28.2.2023.

solmukohdat, ja ne palvelevat erityisesti pitkien etäisyyksien työmatkaliikennettä sekä elinkeinoelämän tavarakuljetuksia. Kaikkiin maakuntakeskuksiin ulottuu maanteiden ja rautateiden pääväylä. Asetuksella on säädetty myös pääväylien palvelutason tavoitteet. Tärkeimpiä liikenneväyliä ovat pääväyläasetuksen mukaiset pääväylät, tie- ja rataverkko sekä tavaraj- ja matkustajasatamat. Pääväylien ympärivuotinen korkeatasoinen kunnossapito asetetaan etusijalle niin henkilöliikenteen kuin tavaraliikenteen sujuvuuden vuoksi.

Kuva 24. Satakunnan maantieverkko 2023.³⁶

³⁶ Väylävirasto, Satakunnan maantieverkko 2023.

Kuva 25. Maantieverkon pääväylät.³⁷

Satakunnassa valtakunnallisesti merkittäviä pää ratoja ovat Tampere – Pori – Mäntyluoto/Tahkoluoto sekä Kokemäki – Rauma – radat (Kuva 26). Henkilöliikennettä on ratasosuudella Tampere – Pori. Tampereelta Porin ja Rauman satamiin johtavat radat kuuluvat yleiseurooppalaiseen TEN-T kattavaan verkkoon. Päärataverkon ulkopuolella Satakunnassa on lisäksi käytössä oleva Parkano-Niinisalo rataosuus, joka palvelee lähinnä Niinisalon varuskunnan kuljetuksia. Lisäksi Kiukainen-Säkylä ja Pori-Niinisalo rataosuuksilta on liikennöinti lopetettu.

Rataverkon haltija huolehtii rautateiden pääväylien riittävästä palvelutason ylläpitämisestä. Samalla huomioidaan kunkin radan liikenteellinen merkitys. Rautateiden pääväylät (Kuva 26) luokitellaan henkilöliikenteen ja tavaraliikenteen ratoihin niiden pääasiallisen liikenneprofiilin perusteella. Satakunnan rataverkko on luokiteltu kokonaan tavaraliikenteen radoiksi. Rautateiden pääväylien tavaraliikenteen radoilla nopeuden on oltava vähintään 80 km/h. Tavaraliikenteen ratojen kantavuusvaatimus akselipainon osalta on vähintään 22,5 tonnia. Liikenne- ja viestintäministeriön pääväyläase-

³⁷ LVM 061:00/2018, pääväyläasetus, viitattu 12.2.2023.

tuksen mukaan rautateiden pääväyläksi on nimetty mm. rataosuudet Tampereen asema-Rauma ja Kokemäki-Tahkoluoto³⁸.

Kuva 26. Rautateiden pääväylät.³⁹

Satamat ja meriväylät

Satakunnan rannikkoalueelle sijoittuu kaksi valtakunnallisesti merkittävää rahtisatamaa, Porin ja Rauman satamat, joiden kautta kulkee säännöllistä tavaraliikennettä vuoden ympäri. Sekä Rauman että Porin satamat kuuluvat EU:n TEN T kattavaan verkkoon samoin kuin satamaan johtavat tiet.

Mäntyluodon satama (12 metrin väylä) ja Tahkoluodon syvä- (15,3 metrin väylä) ja kemikaalisatama muodostavat Porin sataman. Porin satama on erikoistunut kuiva- ja nestebulk-tuotteisiin, suuriin ja raskaisiin projektilasteihin sekä sahatavaraan. Satamasta voidaan liikennöidä myös kovina jäätalvina.

³⁸ LVM 061:00/2018, pääväyläasetus

³⁹ Ibid.

Rauman satama on merkittävä metsä- ja paperiteollisuuden tuotteiden ja viljan sekä kaoliinin viennin satama ja länsirannikon suurin konttisatama (12 metrin meriväylä). Rauman satama on Suomen viidenneksi suurin satama.

Eurajoella on yksityisessä yrityksen omistuksessa teollisuussatama, jonka kuljetusmäärät ovat viime vuosina olleet noin 0,2 milj. tonnia. Satamasta viedään pääasiassa kierrätysmateriaaleja ja muuta irtolastitavaraa. Eurajoen sataman väylän syvyys on 6 metriä.⁴⁰ Merikarvialla on lisäksi teollisuussatama, jonka kuljetusmäärät ovat olleet viime vuosina olleet vähäisiä. Merikarvian sataman väyläsyvyys on 4 metriä.

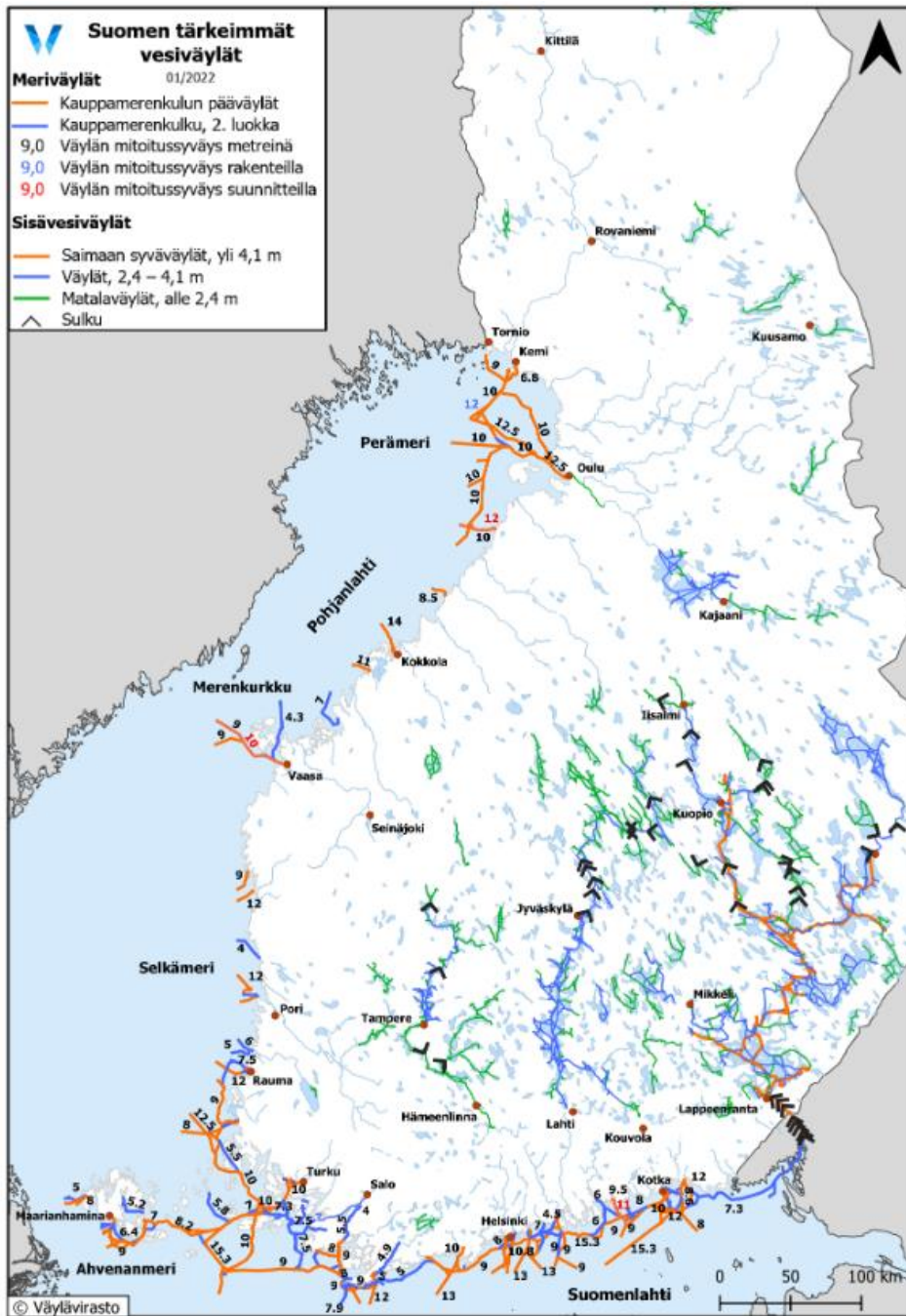
Satakunnan merialueen kauppamerenkulun väylät (Kuva 27) ovat pääosin hyvässä kunnossa (Kuva 28). Kauppamerenkulun 1. luokan väylillä ei ole kehittämistarpeita tiedossa. Kauppamerenkulun 2. luokan väylästä Merikarvian sataman 4,0 metrin väylällä on todettu olevan kehittämistarvetta (Kuva 28).

Kuva 27. Kauppamerenkulun väylät Satakunnassa 2023.⁴¹

⁴⁰ Eurajoen sataman verkkosivut: <https://ecoports.fi/> viitattu 27.2.2023.

⁴¹ Kauppamerenkulun väylät Satakunnassa, Väylävirasto 2023.

Kuva 28. Vesiväylät/Väylävirasto.⁴²

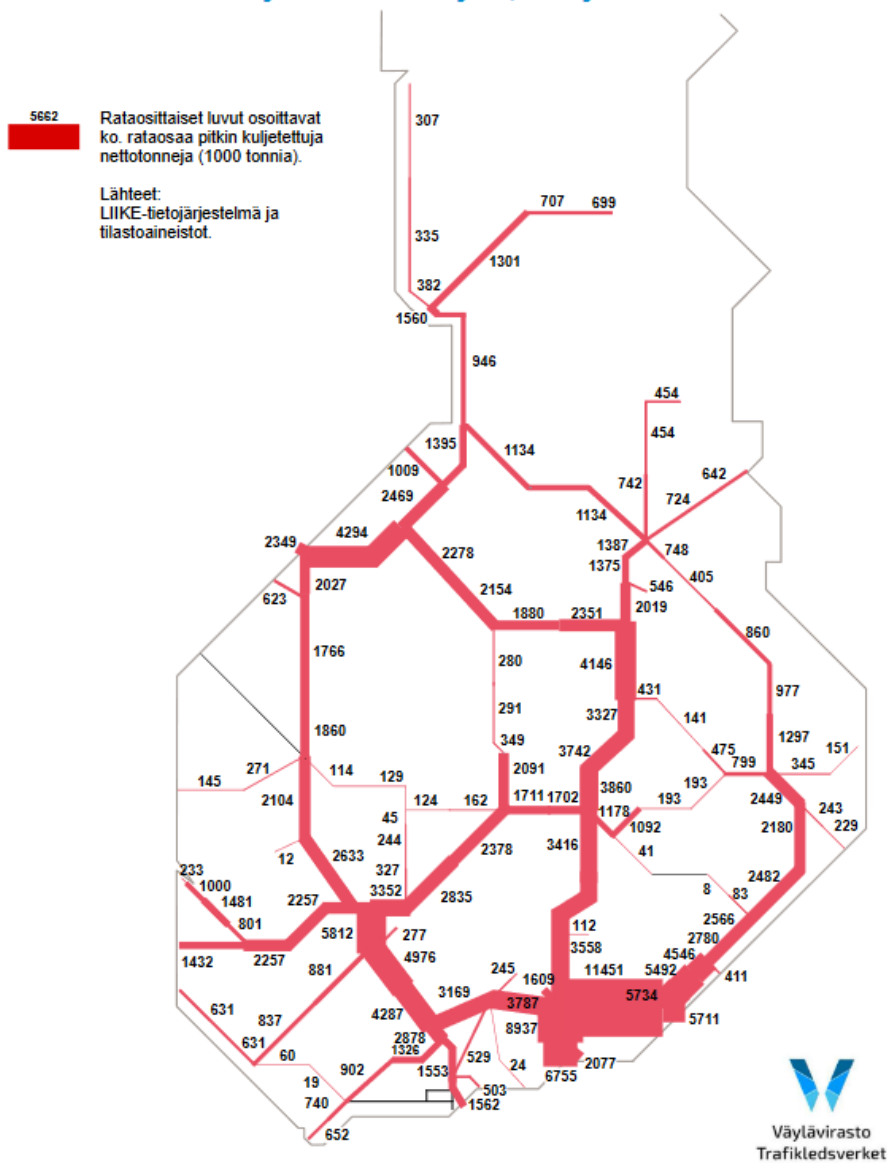
1.4.2 Tavaraliikenne

Elinkeinoelämän kilpailukyvyyn yksi tärkeä edellytys on toimitusketjujen toimivuus. Satakunnan tärkeimmät tavaraliikenteen väylät (Kuva 29) ovat rataverkolla Rauma-Kokemäki-Tampere rataosuus ja Pori-Kokemäki-Tampere rataosuus. Maantieverkolla Satakunnan tärkeimmät tavaraliikenteen väylät ovat valtatie 8 Turku-Pori-Vaasa osuudella, valtatie 2 Helsinki-Pori osuudella ja valtatie 12 Rauma-Tampere osuudella (Kuva 30).

⁴² Väylävirasto/väylästä/vesiväylät/Suomen tärkeimmät vesitiet: <https://vayla.fi/vaylista/vesivaylat>, viitattu 27.2.2023.

Tavaraliikenteen kuljetusvirrat 2022

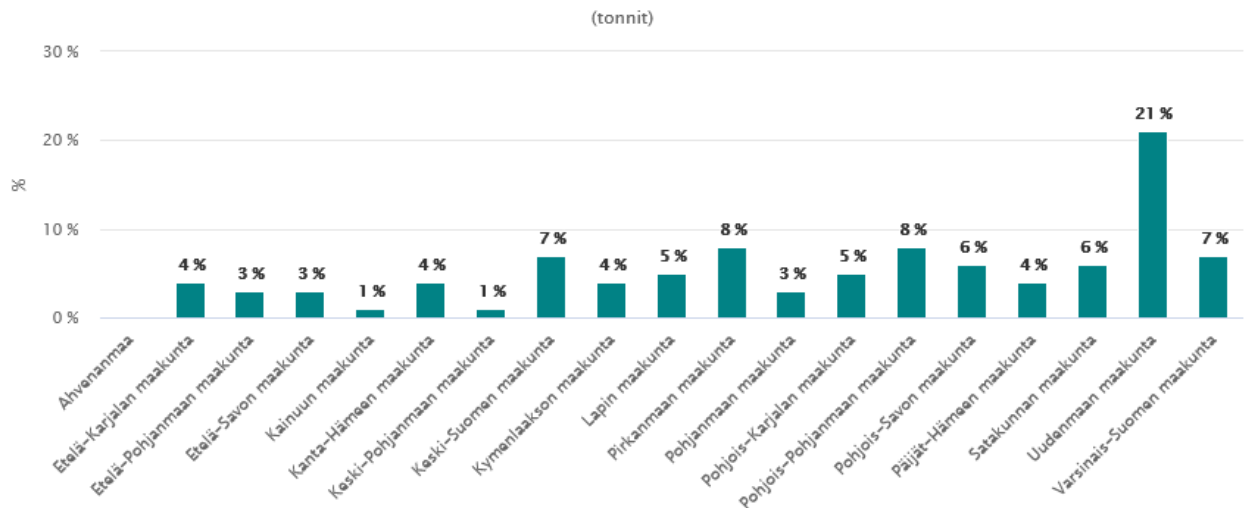
Yhteensä 31 miljoonaa tonnia ja 9,0 miljardia tonnikilometriä

Kuva 29. Tavaraliikenteen kuljetusvirrat rataosittain. ⁴³

⁴³ Väylä/Tietoa väylästä/Tietopalvelut ja -aineistot/Tilastot/rautatietilastot/Rautateiden henkilö- ja tavaraliikenne viitattu 3.3.2023.

Maakunnan osuus kaikista lähtevistä ja saapuvista tiekuljetuksista vuosina 2018–2021

Kuva 30. Maakunnan osuus tiekuljetusten kuljetusmääristä. ⁴⁴

1.4.3 Lentoliikenne

Porin lentokenttä on Satakunnan ainoa lentoasema, joka sisältyy myös EU:n kattavaan TEN T-verkkoon. Porin kenttä soveltuu sekä kaupalliseen että sotilas käyttöön. Porin lentokentällä on kaksi kiitorataa, joiden pituudet ovat 2350 ja 800 m⁴⁵. Porin lentoaseman lentoliikenteen matkustajamäärät ovat vaihdelleet rajusti vuorolentojen vaikeuksien ja koronan aiheuttamien rajoitusten takia.

Satakunnassa on Porin kaupallisen vuoroliikenteen lentokentän lisäksi neljä yksityistä pienlentokenttää Jämin, Piikajärven, Euran ja Vampulan pienlentokentät. Porissa ja maakunnan pienlentokentillä on tiivistä yksityisten seurojen laskuvarjohyppy- ja lentotoimintaa. Euran lentokentällä on 1100 m pitkä öljysoralla päällystetty, valaistu kiitotie, jossa ei ole vakituista lennonjohtopalvelua. Jämin lentokentällä on kolme kpl 830 m pitkää kiitotietä, jotka on päällystetty öljysoralla. Kentällä on vilkasta ilmailuharrastetoimintaa⁴⁶. Piikajärven lentokentällä on kaksi 1000 m pitkää kiitotietä ja monipuolista lentotoimintaa⁴⁷. Vampulan yksityisomistuksessa olevalla lentokentällä on 1000 m pitkä kiitotie⁴⁸.

1.4.4 Terminaali-alueet

Rautateillä raaka- ja energiapuun käsittelyyn soveltuvia terminaaleja on Satakunnassa kaksi, Pori ja Kokemäki. Porin puutavaraterminaali on Porin rautatieaseman yhteydessä, kaupungin keskustan läheisyydes-

⁴⁴ Tiekuljetusten kuljetusmäärät, Traficom: <https://tieto.traficom.fi/fi/tilastot/tiekuljetusten-kuljetusmaarat> viitattu 27.2.2023.

⁴⁵ Finavia Porin lentoasema: <https://www.finavia.fi/fi/lentoasemat/pori/lentoasemalla> viitattu 27.2.2023.

⁴⁶ Jämijärven lentopaikat: <https://lentopaikat.fi/jamijarvi-efim/> viitattu 27.2.2023.

⁴⁷ Porin ilmailukerhon internetsivut: <https://porinilmailukerho.fi/> viitattu 27.2.2023.

⁴⁸ Tuulikki Vampulan lentokentän verkkosivut: tuulikki-vampula.fi viitattu 27.2.2023.

sä. Terminaalialueen raiteiston pituudet ovat riittäviä koko junan lastaukseen. Porin puutavaraterminaalilla on Väyläviraston terminaaliverkostossa ylläpidettävä puutavaraterminaalilla on rautatieaseman yhteydessä. Väylävirasto arvioi viimeisessä selvityksessään⁴⁹ terminaalialueen luokassa, jota ei olisi tarkoitus kehittää.

Satakunnassa on tie- ja katuverkon varrella kattavasti ympäri maakuntaa bioenergia- ja puutermiinaaleja. Terminaalit voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään: Yhdistelmäterminaalit, joissa voidaan käsitellä useampia eri materiaaleja tai puuta eri muodoissaan, puskuriterminaalit on energiapuun välivarastointiin tarkoitettu alue ja operointiterminaalit, joka on yhdistelmä- ja puskuriterminaalien välimuoto ja jossa voidaan varastoida ainespuuta tai hakettaa energiapuuta⁵⁰.

1.4.5 Pendelöinti

Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastojen⁵¹ mukaan vuonna 2019 noin kaksi kolmasosaa Satakunnan työliikenteistä kävi töissä omassa kunnassa. Kuntarajat ylittävien työmatkojen osuus on kasvanut pitkään, tosin viime vuosina hidastuen. Satakunnan sisällä voidaan erottaa useita toisiinsa liittyviä työssäkäynti- ja päivitysasiointialueita, vahvimmat Porin ja Rauman ympärillä ja pienemmät Pyhäjärvisuudella sekä Kankaanpään, Harjavallan ja Huittisten ympärillä. Työssäkäyntialueet limittyvät nauhamaiseksi työssäkäyntivyöhykkeiksi erityisesti Kokemäenjokilaaksossa välillä Pori–Kokemäki sekä rannikolla Porin ja Rauman välillä. Sen lisäksi Rauman työssäkäyntialue ulottuu vahvana Pyhäjärvisuudelle ja Porin työssäkäyntialue Kankaanpäähen. Suurimpia maakuntarajan ylittäviä pendelöintivirtoja on Huittisten ja Sastamalan sekä Rauman ja Vakka-Suomen välillä.

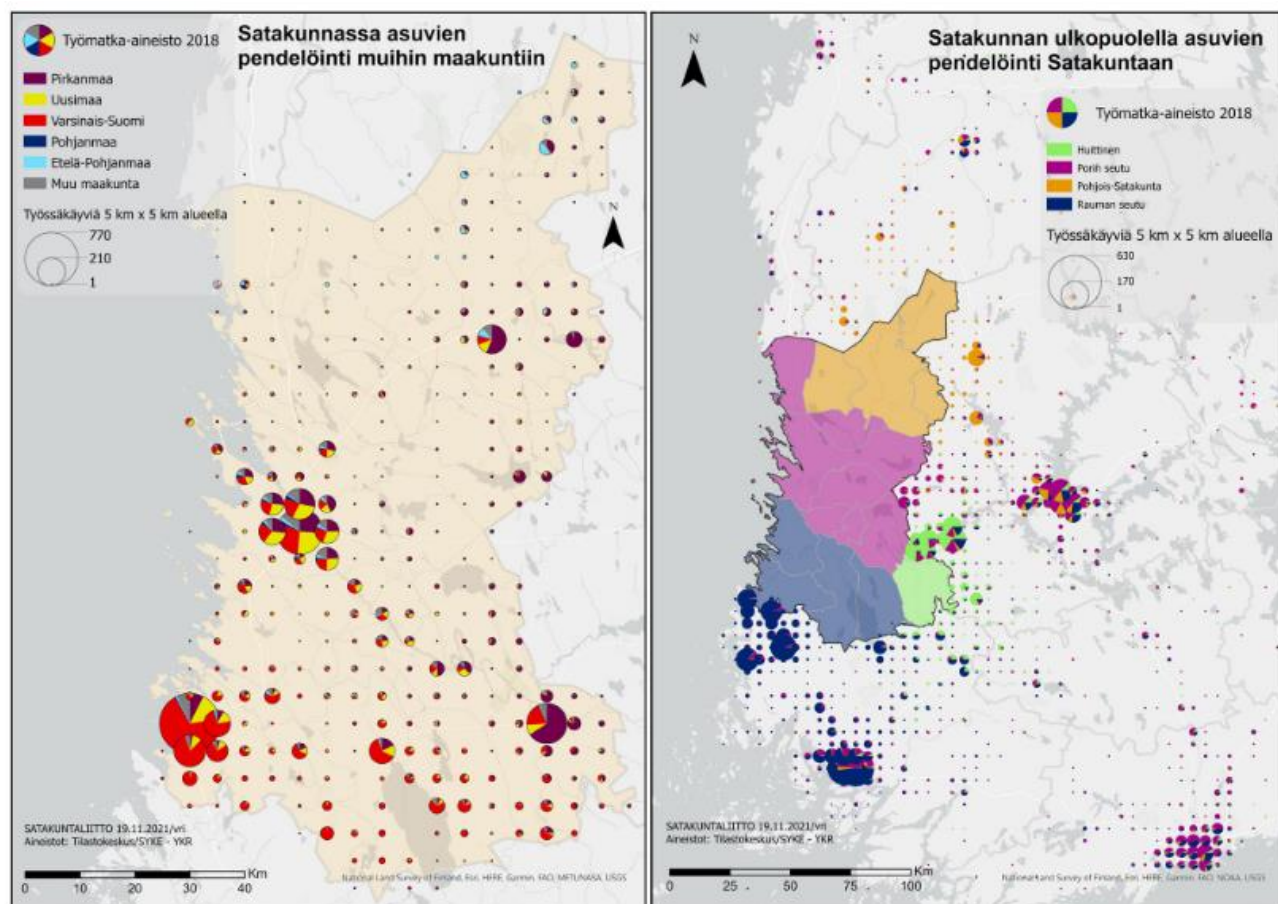
Satakuntalaisten merkittävimpiä työssäkäyntikohteita oman maakunnan ulkopuolella ovat Varsinais-Suomi, Pirkanmaa ja Uusimaa (Kuva 31). Porin kaupunkisuudelta pendelöinti suuntautuu melko tasaisesti kaikkiin kolmeen suuntaan. Rauman suudelta käydään töissä erityisesti Varsinais-Suomessa, Huittisista ja Pohjois-Satakunnasta erityisesti Pirkanmaalla. Vastaavat pääsuunnat näkyvät, kun tarkastellaan pendelöintiä Satakunnan työpaikkoihin. Vakka-Suomessa ja Turun suudella asuvaa työvoimaa on erityisesti Rauman suuden työpaikoilla, sastamalalaisia Huittisten suudella ja pohjoispirkanmaalaisia Pohjois-Satakunnassa. Tampereen suudelta käydään tasaisesti töissä kaikkialla Satakunnassa. Pääkaupunkiseutulaisten työpaikkoja on eniten Porin ja Rauman suuduilla.

Laajemmassa mittakaavassa koko eteläisen Suomen keskeiset kaupunkisuudet ovat vähitellen rakentamassa yhdeksi vyöhykkeiseksi suuralueeksi. Kytkeytyminen osaksi tätä suuraluetta on keskeisen tärkeä haaste alueen reunalla sijaitsevan Satakunnan tulevaisuuden kannalta. Se edellyttää ennen muuta hyviä yhteyksiä Tampereen, Turun ja Helsingin suuntiin.

⁴⁹ Rataverkon raakapuun kuormauspaikkaverkon päivitys 11/2018.

⁵⁰ Satakunnan vaihemaakuntakaava 2, Selvitykset, Terminaalitoimintojen alueet.

⁵¹ Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastot: <https://www.stat.fi/til/tyokay/index.html> viitattu 21.2.2023.

Kuva 31. Pendelöinti Satakunnasta muihin maakuntiin ja muista maakunnista Satakuntaan.⁵²

1.4.6 Joukkoliikenne ja matkakeskukset

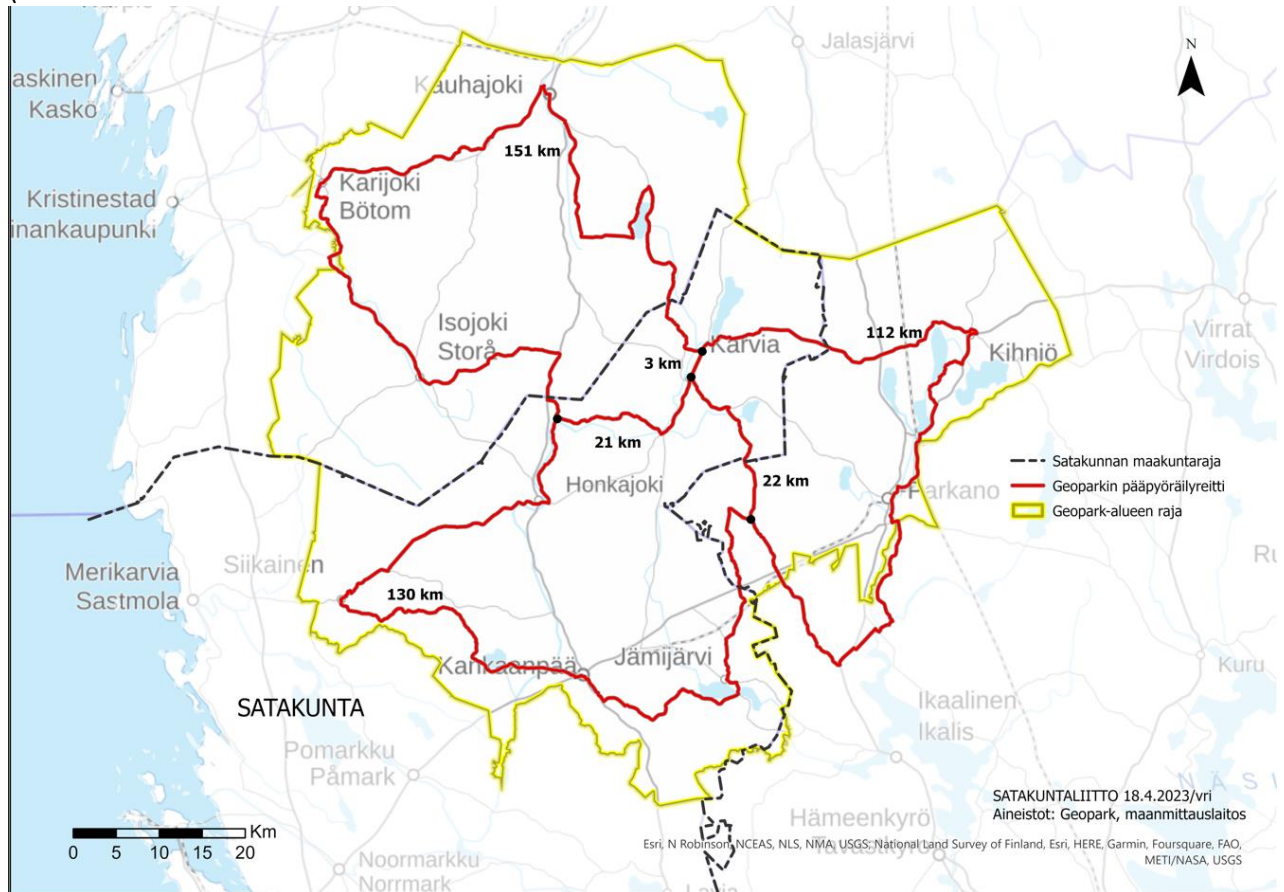
Joukkoliikenteen katsotaan olevan taloudellisesti kannattavaa alueilla, joilla väestötiheys on vähintään 20 asukasta/hehtaari. Satakunnassa tällaisia alueita ovat Porin ja Rauman keskustat sekä eräät niiden reuna-alueet. Porin seutukunnalla pystytään järjestämään joukkoliikennettä valtion tukemana. Porin ja Rauman kaupunkialueet ja Kokemäenjokilaakson nauhataajama ovat potentiaalisia joukkoliikenteen kehittämis-alueita Satakunnassa. Muilla alueilla joukkoliikennettä järjestää Varsinais-Suomen ELY-keskus. Satakunnan hyvinvointialue on merkittävä henkilöliikenteen järjestäjä, joka järjestää sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisia henkilökuljetuksia koko Satakunnan alueella. Kunnat vastaavat lisäksi alueensa koulukuljetuksista.

Toimivat matkaketjut ovat avain joukkoliikenteen käytön lisäämiseen. Fyysiset solmupisteet, joissa kulkuneuvon ja kulkutavan vaihto onnistuu helposti ovat tärkeitä joukkoliikenteen kehittämisen kannalta. Porin matkakeskus rautatieaseman yhteydessä on valtakunnallinen solmupiste. Keskeisiä ovat myös autojen ja pyörien liityntäpysäköintipaikat sekä matkakeskusta pienemmät solmupisteet: rautatie- ja linja-autoasemat sekä joukkoliikenteen palvelupisteet.

⁵² SYKE/YKR 2021/Satakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelma 2022/Osa 1 Taustaraportti/kuva 14 a ja b.

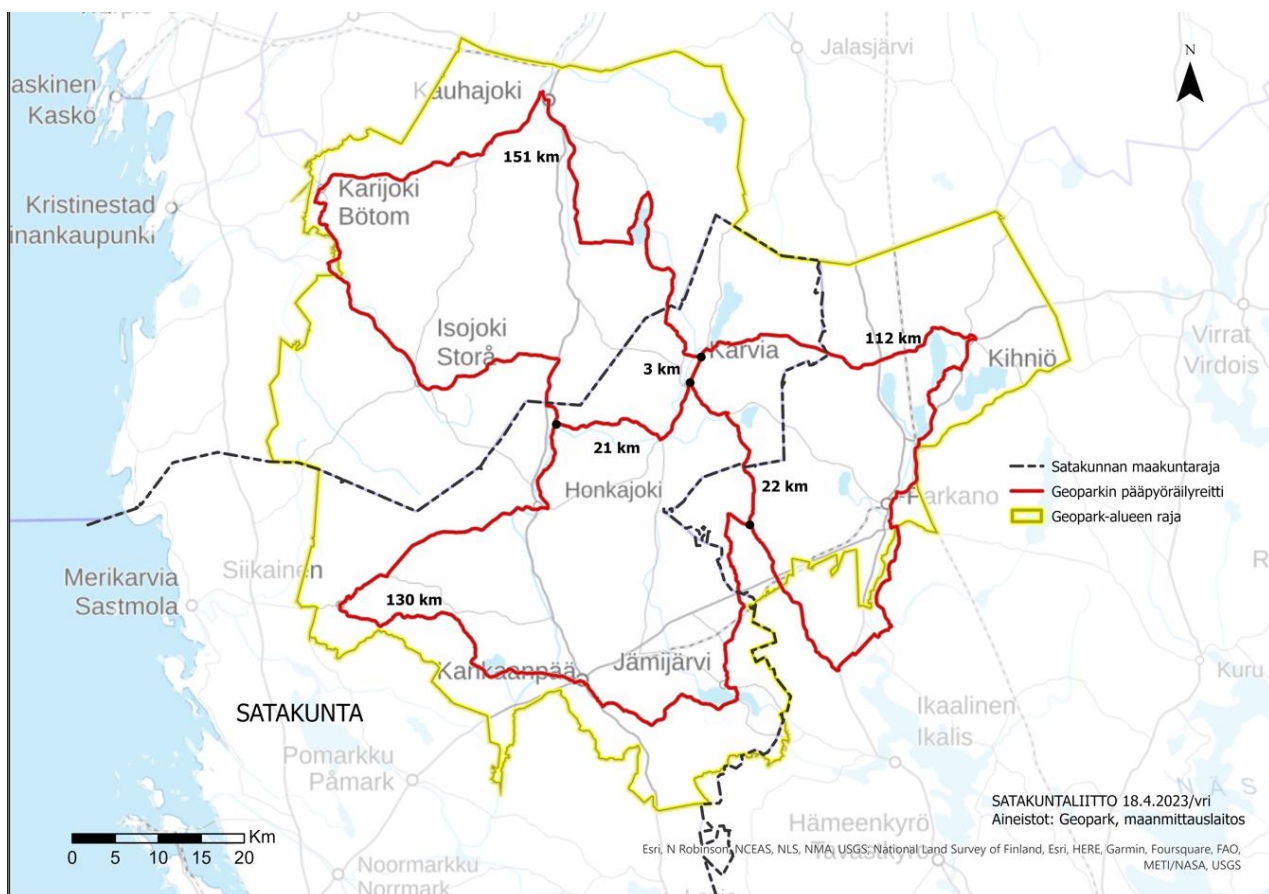
1.4.7 Pyöräily

Kävely ja pyöräily ovat parhaita kestäväen kehityksen mukaisia liikennetapoja lyhyillä matkoilla. Satakunnassa on laadukkaita pyöräilyreittejä, joita voi kulkea esim. Porin Mäntyluodosta Kokemäelle saakka pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta nykyisiä jalankulku- ja pyöräilyväyliä pitkin. Satakunnan pohjoisosissa on Lauhanvuori-Hämeenkanas Unesco Global Geoparkin yhteyteen suunniteltu laaja, kolmen maakunnan alueelle ulottuva pyörämatkailureitistö

Kuva 32). Satakuntaa halkoo lisäksi EuroVelo 10 reitti, joka kuuluu Pietari-Helsinki-Turku-Tornio-Ruotsi reittiin. EuroVelo-reitit⁵³ ovat kansainvälisiä, läpi Euroopan kulkevia pyöräilyreittejä.

⁵³ EuroVelo-reitit/pyoraillensuomessa.fi/eurovelo-reitit, viitattu 3.3.2023.

Kuva 32. Unesco Global Geoparkin yhteyteen suunniteltu pyörämatkailureitistö. ⁵⁴

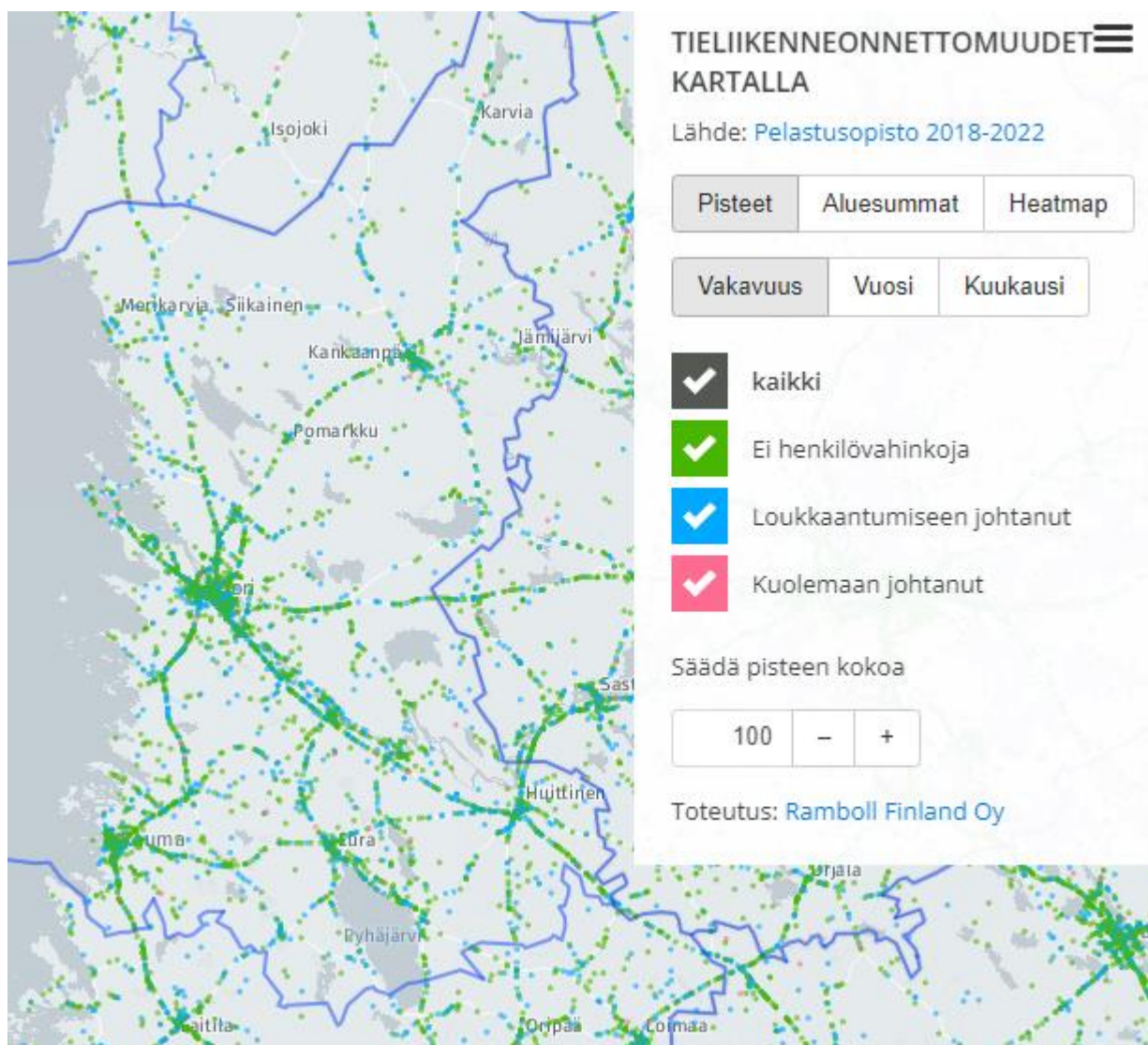
1.4.8 Liikenneturvallisuus

Liikenneturvallisuudessa pidemmän ajan trendi on valtakunnallisesti ollut paraneva. Kuolleiden lukumäärä on kokonaisuudessaan pitkällä aikavälillä laskenut, mutta viime vuosina lukumäärä on tasaantunut. Onnettomuustutkintainstituutin ennakkotiedon mukaan liikenneonnettomuuksissa vuosittain kuolleita oli vuonna 2022 yhteensä 204 kpl. Moottoriajoneuvo-onnettomuuksia oli vähemmän kuin aikaisempina vuosina. Aiemmistä vuosista poiketen vuoden 2022 yleisin onnettomuustyyppi oli kohtaamisonnettomuus. Nuorten kuljettajien (21–24 v) onnettomuusmäärät nousivat, mutta muiden ikäluokkien osalta määrät vähenivät. Jalankulku- ja polkupyöräonnettomuuksissa onnettomuusmäärät ovat pyöräilyn lisääntyä nousseet viime vuosina, ja loukkaantuneiden kokonaismäärässä on viime vuosina ollut aaltomaista vaihtelua, mutta vuonna 2022 kokonaismäärä on laskenut vuodesta 2021. Loukkaantuneiden määrä on laskenut eniten yli 65-vuotiailla henkilöillä. ⁵⁵

Satakunnan liikenneturvallisuustilanne on koko maan maakuntien tilanteeseen verrattuna heikointa. Kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien määrä valta- ja kantateillä on Satakunnan osalta valtakunnan korkeimmalla tasolla. Väestön kokoon suhteutettuna Satakunnassa on kaikissa ikäryhmissä selvästi muuta maata korkeampi onnettomuusriski (

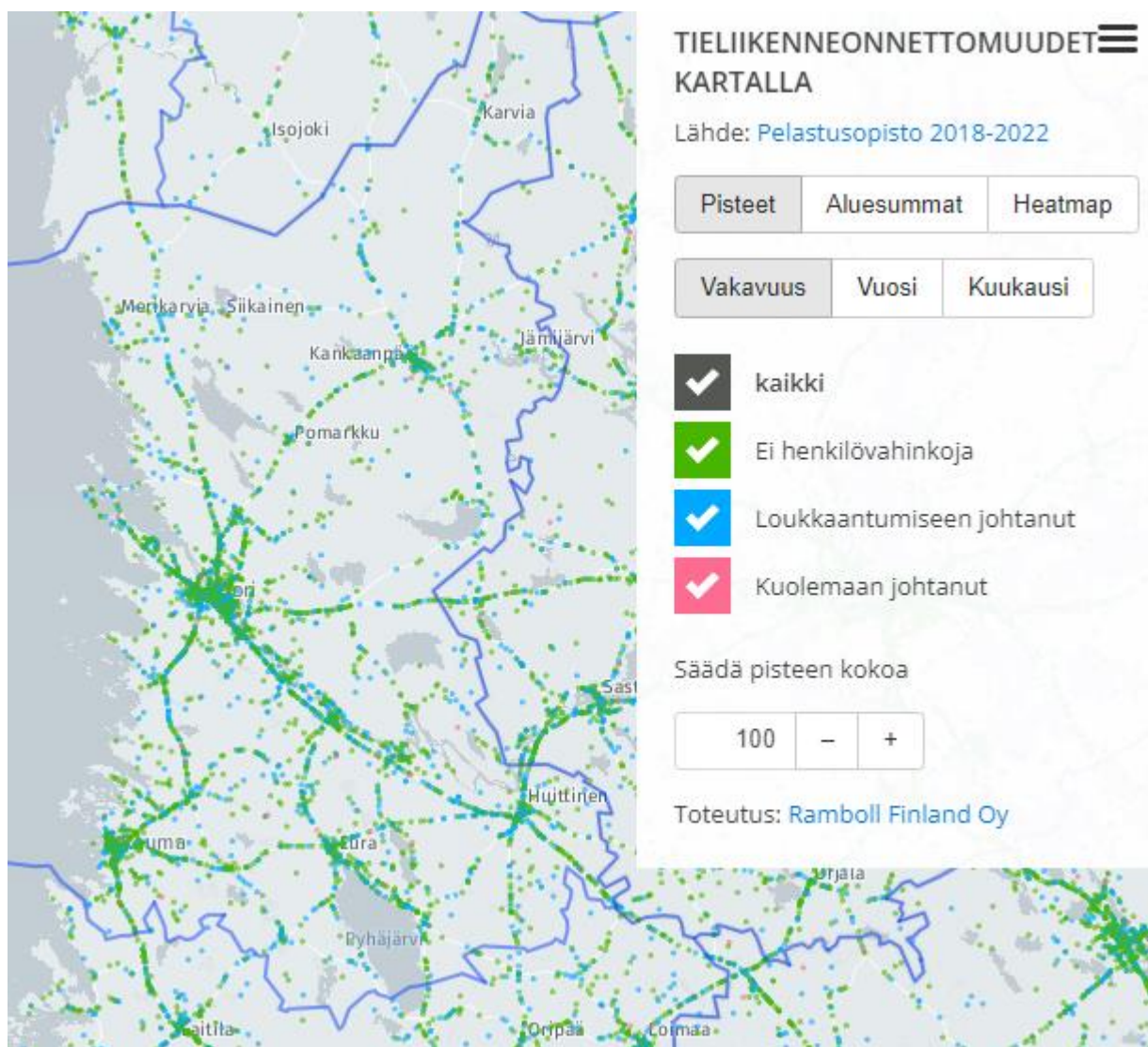
⁵⁴ Lauhanvuori-Hämeenkanas Unesco Global Geopark/lhgeopark.fi/pyoraily/kartat-ja-esitteet

⁵⁵ Onnettomuustutkintainstituutin ennakkoraportti vuodelta 2022.

Kuva 33) ⁵⁶

⁵⁶ Varsinais-Suomen ELY-keskuksen liikenneturvallisuuksuunnitelma, Nykytilan ja lähtökohtien analysointi, luonnos.

Kuva 33. Pelastuslaitoksen tietoon tulleet onnettomuudet 2018–2021.⁵⁷

1.4.9 Tietoliikenne

Tietoliikenne on osa yhteiskunnan keskeistä infrastruktuuria. Tietoliikenteen infrastruktuuri koostuu langattomasta verkosta sekä kiinteistä kaapeliyhteyksistä. Molempien verkkojen kehittyminen ja saatavuuden laajeneminen koko maakunnan alueella on tärkeää. Erityisesti harvaan asutuilla alueilla ongelmana on ollut, että tietoliikenneverkkoista vastaavat operaattorit eivät ole markkinaehtoisesti verkkoja rakentaneet. Ongelmaa on ratkaistu tarjoamalla julkisista varoista tukea rakentamishankkeille.

Satakunnan alueella keskustaajamien alueilla on hyvät langattomaan ja kiinteään kaapeliverkkoon perustuvat yhteydet. Ainoastaan Merikarvian keskustaajamassa ei ole saatavilla nopeaa kiinteää laajakaistayhteyttä. Harvaan asutuilla alueilla on rakennettu tukirahojen avulla kattava kiinteä laajakaistaverkko Karviaan, Kankaanpäähän, Siikaisiin, Jämijärvelle, Pomarkkuun, Kokemäelle ja entisen Lavian kunnan alueelle. Myös Säkylässä kiinteä laajakaistaverkko on varsin kattava. Muiden kuntien osalta harvaan asutuilla alueil-

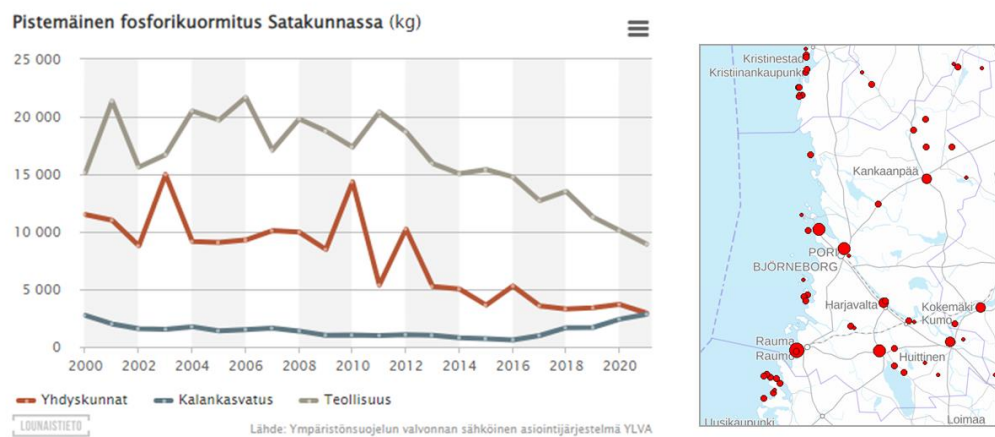
⁵⁷ Tieliikenneonnettomuudet kartalla-pelastuslaitos/Pelastusopisto 2018–2022/toteutus Ramboll Finland Oy.

la on joitain poikkeuksia lukuun ottamatta katvealueita, joissa tietoliikenneyhteydet ovat langattoman verkon varassa.

Tulevaisuudessa tietoliikenneverkkojen merkitys kasvaa edelleen, ja verkkoon yhteydessä olevien laitteiden määrä lisääntyy. Tämä nostaa vaatimuksia verkon kapasiteetille ja saatavuudelle. Erityisesti on syytä huomioida moottoriajoneuvojen tarve reaaliaikaiseen yhteyteen internetin välityksellä, mikä asettaa uusia vaatimuksia tietoliikenneverkoille tärkeimpien liikenneväylien varsilla.

1.4.10 Vesihuolto

Yhdyskuntajätevesien kuormitus on vähentynyt 2000-luvulla tehostuneen puhdistuksen ja puhdistamojen keskittämisen seurauksena. Etenkin Kokemäenjoen ja Eurajoen tilaan vaikuttaa kuitenkin yhä myös piste-kuormitus, vaikka Kokemäenjoen tila onkin parantunut hyvin merkittävästi pitkällä aikavälillä (Kuva 34) (Kuva 35). Jokien tilaa heikentävät lisäksi vanhojen perkausten ja patojen aiheuttamat muutokset. Satakunnassa vesistöjä on aikoinaan perattu ja järviä laskettu laajasti (Kuva 36).⁵⁸

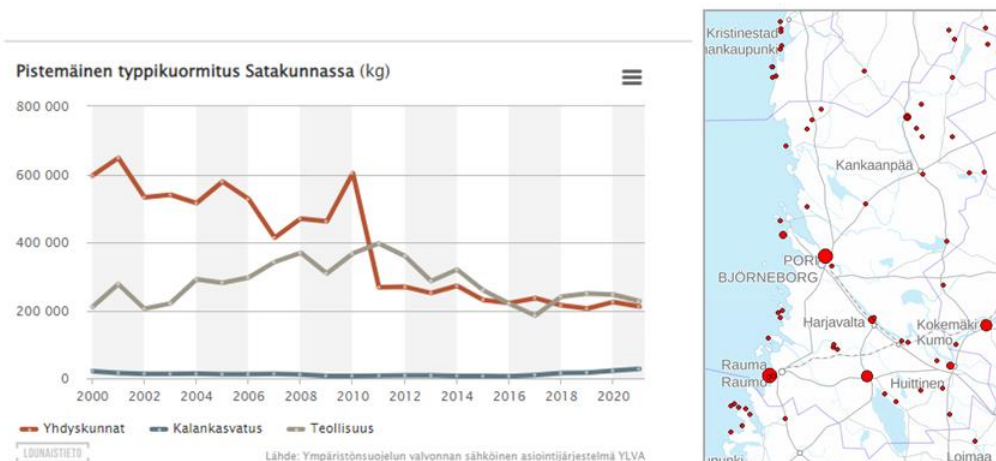

Kuva 34. Pistemäisen fosforikuormituksen kehitys Satakunnassa⁵⁹ ja Vesikartta⁶⁰.

⁵⁸ Koskikala J., Lammila J., Nummelin M. Lounais-Suomen vesihuollon nykytilanne 2019: Läntisen Suomen vesihuoltostrategia 2050, Varsinais-Suomen ELY-keskuksen raportteja 38/2021, 2021, s. 60, Doria:
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-945-8>

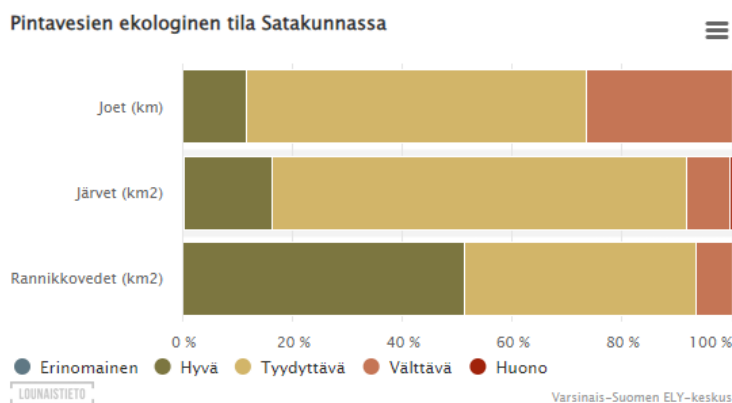
⁵⁹ Varsinais-Suomen ELY-keskus Pistemäisen Fosforikuormituksen kehitys Satakunnassa. [Ympäristö | Lounaistieto.fi](https://ymparisto.fi) viitattu 2.3.2023.

⁶⁰ Suomen ympäristökeskuksen karttapalvelu: [Vesikartta \(ymparisto.fi\)](https://vesikartta.fi) viitattu 2.3.2023.

Kuva 35. Pistemäisen typpikuormituksen kehitys Satakunnassa⁶¹ ja Vesikartta⁶².

Satakunnassa vedenhankinnan kannalta tärkeitä vesistöjä ovat Kokemäenjoki, Pyhäjärvi, Lapinjoki, Eurajoki, Tyvijärvi ja Tuurujärvi. Rauman Veden vedenottovesistöt ovat Lapinjoki ja Eurajoki. Lapinjoen keskivirtaama on 3,6 kuutiota sekunnissa ja Eurajoen keskivirtaama Pappilankoskella 9,2 kuutiota sekunnissa. Kokemäenjoki toimii Turun Seudun Vesi Oy:n tekopohjaveden raakavesilähteenä ottopaikan sijaitessa Huittisissa. Lisäksi Porin kaupungin varavedenottamon vedenotto tapahtuu tarvittaessa Kokemäenjoesta. Kokemäenjoen keskivirtaama Äetsässä 187 kuutiota sekunnissa ja Porissa 245 kuutiota sekunnissa. Porin Veden tekopohjavedenotto tapahtuu Tuurujärvestä ja Tyvijärvestä. Euran vesihuoltolaitoksen tekopohjavedenottamon raakavesi suotautuu pääosin rantaimeytyksenä Pyhäjärvestä.⁶³

Kuva 36. Pintavesien ekologinen tila Satakunnassa 2021.⁶⁴

⁶¹ Varsinais-Suomen ELY-keskus: Pistemäisen Fosforikuormituksen kehitys Satakunnassa. [Ympäristö | Lounaistieto.fi](#) haettu 2.3.2023

⁶² Suomen ympäristökeskuksen karttapalvelu: [Vesikartta \(ymparisto.fi\)](#) viitattu 2.3.2023.

⁶³ Koskikala J., Lammila J., Nummelin M. Lounais-Suomen vesihuollon nykytilanne 2019: Läntisen Suomen vesihuoltostrategia 2050, Varsinais-Suomen ELY-keskuksen raportteja 38/2021, 2021, s. 60, Doria: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-945-8>

⁶⁴ Suomen ympäristökeskus karttapalvelu: [Ympäristö | Lounaistieto.fi](#) viitattu 2.3.2023.

Satakunnan pohjavesien laatu soraharjuissa on yleisesti verraten hyvä ja antoisuus on melko riittävä. Alueellisesti pohjavesi jakaantuu kuitenkin epätasaisesti. Esimerkiksi Rauman seudulla ei ole käytettävissä riittävästi pohjavesivaroja yhdyskuntien vedenhankintaan. Etelä-Satakunnan alueella tärkein pohjaveden muodostumisalue on Köyliö–Ulvila harjujakso, joka luode–kaakko suuntaisena jatkuu epäyhtenäisinä esiintyminä Porin suuntaan sekä selvästi ympäristöstään kohoavana Varsinais-Suomen puolelle Virttaan, Mellilän ja Kosken suuntaan. Sen pohjoispuolella on samansuuntainen, mutta epäyhtenäisempi harjujakso, joka kulkee Säpilänniemen, Noormarkun ja Ahlaisten kautta. Paikallisen pohjavedenoton kannalta tärkeitä pohjavesialueita on muun muassa Eurajoen alueella. Pohjois-Satakunnan tärkein pohjaveden muodostumisalue on Hämeenkaan reunamuodostuma ja siihen liittyvä Pohjankankaan saumamuodostuma. Jämijärvellä, Kankaanpäässä ja Karvialla on erittäin runsaat pohjavesivarat. Muita yhtenäisiä pitkäjäsenharjujaksoja ei alueella ole, vaan hiekka- ja sora-alueet ovat pieniä erillisiä muodostumia.⁶⁵

1.4.11 Energiahuolto

Satakunnassa on monipuolinen energiatuotannon keskittymä, jossa tuotetaan sähköä noin kolminkertaisesti maakunnan kulutukseen nähden ja noin 40 % koko Suomesta. Satakunta on maamme suurin sähköntuottaja. Maakunta tuottaa sähköä koko yhteiskunnan tarpeisiin sekä ydinenergialla että uusiutuvien energialähteiden kautta. Tuuli- ja vesivoiman osuus tuotannosta on 8 % ja ydinvoiman 86 %. Energiantuotannon vahvuutena nähdään myös mahdollisuudet hajautettuun energiantuotantoon (Kuva 37).

Maakunnan kaksi ydinvoimalayksikköä OL1 (1978) ja OL2 (1980) Eurajoen Olkiluodossa tuottavat vuodessa sähköä noin 14,1 TWh. EPR-tyyppinen painevesilaitos OL3 on edelleen koekäytössä ja säännöllinen sähköntuotanto alkanee keväällä 2023. OL3:n nettosähköteho on n. 1600 MW ja vuotuinen sähköntuotanto on n. 13TWh. Kun OL3 otetaan tuotantoon, tulee n. 30 % Suomen sähköstä Olkiluodosta ja ydinvoiman osuus Suomen sähköntuotannosta on noin 40 %. Suomessa ei tällä hetkellä ole pienydinvoimaloita, mutta alan kehittymismahdollisuuksia tutkitaan parhaillaan. Teknisten kysymysten lisäksi tulee ydinvoimalainsäädäntöä uudistaa ennen kuin pienydinvoimaloiden rakentaminen on mahdollista.⁶⁶

Vuoden 2022 lopussa Suomessa oli asennettua tuulivoimakapasiteettia 5677 MW ja tuulivoimalla katettiin 14,1 % Suomen sähkön kulutuksesta. Satakunnan osuus kumulatiivisesta tuotantokapasiteetista oli vuoden 2022 lopussa noin 4 %. Tuulivoimaloita oli maakunnassa kaikkiaan 83 kpl. Satakunnassa on vireillä useita hankkeita ja Suomen tuulivoimayhdistyksen mukaan vuosille 2023–2025 tehdyistä investointipäätöksistä 6 % kohdistuu Satakuntaan.⁶⁷ Tuulivoimalla tuotetun energian määrä vuonna 2021 oli Satakunnassa 665 GWh.

Myös merituulivoima on tullut merkittävästi mukaan tuulivoima-alan kehitykseen. Satakunnassa on vahvistettu yleiskaava Porin Tahkoluodon merituulipuiston laajennukselle. Alueelle on suunniteltu 40 tuulivoimalaa.⁶⁸ Myös talousvyöhykkeellä on useita hankkeita, jotka ovat saaneet tutkimusluvan ja niille on käynnistetty YVA-menettely.

⁶⁵ Koskikala J., Lammila J., Nummelin M. Lounais-Suomen vesihuollon nykytilanne 2019: Läntisen Suomen vesihuoltostrategia 2050, Varsinais-Suomen ELY-keskuksen raportteja 38/2021, 2021, s. 60, Doria: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-945-8>

⁶⁶ Työ- ja elinkeinoministeriön tiedote 8.12.2021: [Ydinenergian tulevaisuus edellyttää asianmukaista ja ajantasaista lainsäädäntöä - Työ- ja elinkeinoministeriön verkkopalvelu \(tem.fi\)](#) viitattu 3.2.2023.

⁶⁷ Suomen Tuulivoimayhdistys, tuulivoimatilastot 2022: [Tuulivoimatilastot 2022 - Suomen Tuulivoimayhdistys](#) viitattu 3.2.2023.

⁶⁸ Porin kaupunki, lainvoimainen yleiskaava: [Tahkoluodon merituulipuiston laajennuksen osayleiskaavan hyväksyminen, uusi kaavaprosessi | Pori \(cloudnc.fi\)](#) viitattu 3.2.2023.

Satakunnassa on vireillä useita laajoja aurinkoenergiakenttiä koskevia hankkeita mm. Kankaanpäässä, Ulvilassa, Huittisissa, Raumalla, Säkylässä ja Eurassa. Hankkeiden koko vaihtelee useista kymmenistä hehtaareista useisiin satoihin hehtaareihin.

Satakunnan suurimmat vesivoimalaitokset ovat Harjavallan voimalaitos (rakennettu v. 1939) ja Kolsin voimalaitos (v. 1945) Kokemäellä. Harjavallan voimalaitoksen nykyinen teho on 105 MW ja Kolsin voimalaitoksen 45 MW. Vesivoimalla tuotetun sähköenergian määrä vuonna 2021 oli Satakunnassa kaikkiaan 678 GWh.

Tuuli- ja aurinkovoimalla tuotetun energian määrä voi vaihdella paljon sääolosuhteiden mukaan, mikä lisää tarvetta energian varastoinnille ja kulutuksen joustolle. Jos edullista uusiutuvalla energialla tuotettua sähköä voidaan käyttää vedyn valmistukseen, saadaan puhdasta vetyä teollisuuden tarpeisiin ja esimerkiksi synteettisten polttoaineiden tuotantoon. Suomen ensimmäinen ns. vihreän vedyn tuotantolaitos on rakenteilla Harjavaltaan ja se valmistunee vuonna 2024. Laitoksen synteettistä metaania tuottava elektrolyysilaitteisto on teholtaan 20 MW.⁶⁹

Satakunnassa sijaitsee noin 9 % koko maan turvetuotannossa olleesta pinta-alasta v. 2019 (5 504 ha koko maan noin 60 000 hehtaaria). Käytössä oleva tuotantoala on laskenut viime vuosina ja laskee edelleen. Suomessa on erillinen lainsäädäntö polttoturpeen turvavarastoinnista.⁷⁰ Turvetta on käytetty energiaksi sekä muun muassa kasvualustoissa ja eläinten kuivikkeena. Energiaturpeen tuotanto on painottunut Karvianjoen vesistöalueelle, kasvuturpeen tuotanto Eurajoen vesistöalueelle ja ympäristöturpeen tuotanto Kokemäenjoen vesistöalueelle.⁷¹ Energiaturpeen käyttö on vähentymässä ja sitä käytetään voimaloilla usein yhdessä hakkeen tai muun poltettavan materiaalin kanssa lämmöntuotantoon tai yhdistettyyn lämmön- ja sähköntuotantoon (CHP).

Laitokset, joissa tuotetaan sekä sähköä että lämpöä (CHP) ovat merkittäviä kaukolämmön tuottajia. Satakunnassa tuotettiin kaukolämpöä vuonna 2021 pääasiassa (88 %) erilaisia puupohjaisia biomassoja ja turvetta polttamalla. Niin sanottujen metsäpolttoaineiden osuus kaukolämmön ja yhteistuotantosähkön tuotantoon käytetyistä polttoaineista on 23 %, turpeen 13 %, teollisuuden puutähteen 39 % ja muiden biomassojen ja polttonesteiden osuus 13 % Kivihiilen, öljyn ja nesteytetyn maakaasun osuus on vain 3 % Satakunnan kaukolämmöntuotannossa. Lämmitysvoimalaitoksia on Satakunnassa viisi kappaletta, kiinteitä lämpökeskuksia ja lämpöpumppuja 44 kappaletta ja siirrettäviä 9 kappaletta. Kaukolämpöverkkojen pituus vuonna 2021 oli Satakunnassa 647 km.⁷²

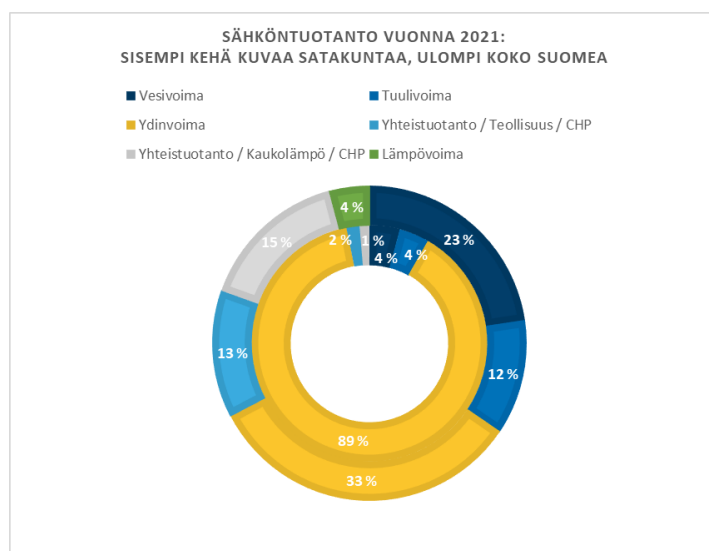
Runsaan ydinvoituotannon määrän vuoksi Satakunnassa on myös paljon 110kV ja 400kV voimalinjoja. Voimalinjoja tarvitaan tulevaisuudessa yhä enemmän, koska teholtaan suuria uusiutuvan energian yksiköitä rakennetaan paljon. Fingrid Oyj vastaa Suomessa kantaverkon suunnittelusta ja ylläpidosta (Kuva 38).

⁶⁹ P2X Solutions verkkosivut: [Hanke – P2X Solutions](#) viitattu 2.3.2023.

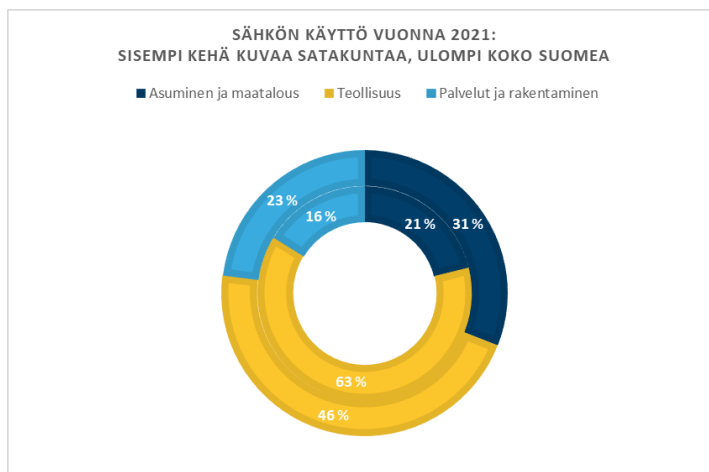
⁷⁰ Satakuntaliitto. Alueellinen oikeudenmukaisen siirtymän (JTF) – suunnitelma. Satakunnan alueellista oikeudenmukaista siirtymää koskeva suunnitelma. EU-komission hyväksymä. [Alueellinen oikeudenmukaisen siirtymän \(JTF\) suunnitelma | Satakunta.fi](#)

⁷¹ Satakuntaliitto, turvetuotannon tarveselvitys 2016: [Microsoft Word - Luonnos Turvetuotannon tarveselvitys 6.9.2016.docx \(satakunta.fi\)](#) viitattu 2.3.2023.

⁷² Energiateollisuus ry:n tilastot 2021. [Kaukolämpötilasto - Energiateollisuus](#) viitattu 2.3.2023.

Kuva 37. Eri sähköntuotantomuotojen osuus Satakunnassa ja Suomessa vuonna 2021. ⁷³

Kuva 38. Sähkön käytön jakautuminen Satakunnassa ja koko Suomessa vuonna 2021. ⁷⁴

1.4.12 Jätehuolto ja kiertotalous

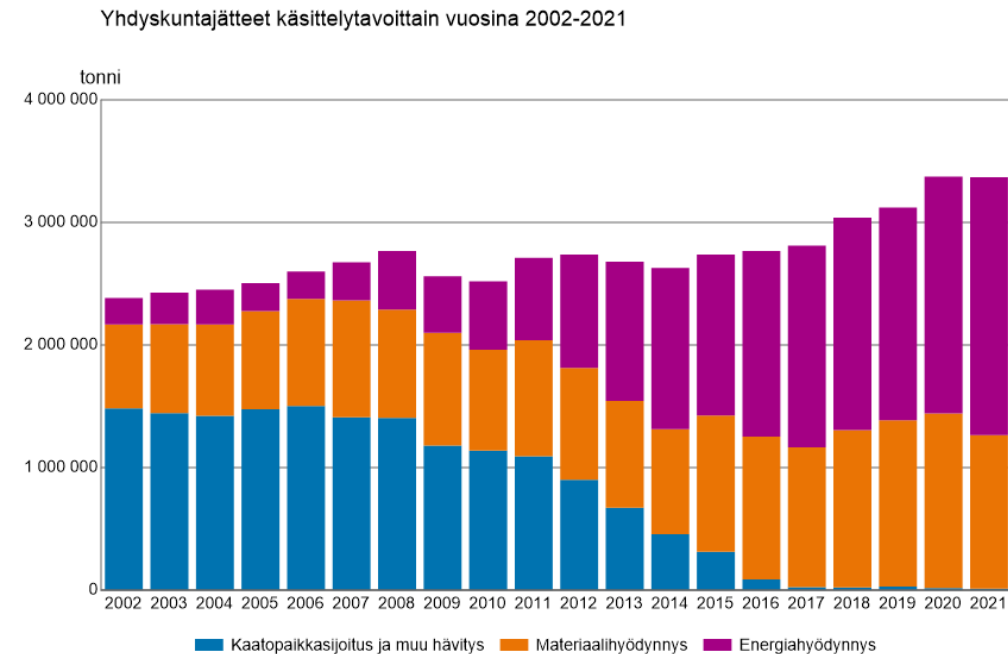
Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2021 yhdyskuntajätettä kertyi Suomessa noin 3,3 miljoonaa tonnia. Jättemäärä vastasi noin 609 kilogrammaa asukasta kohden laskettuna. Valtakunnalliset tilastot jätteiden määristä osoittavat, että yhdyskuntajättemäärän kasvu on jatkunut useita vuosia peräkkäin, mutta vuonna 2021 kasvu pysähtyi. Yhdyskuntajätteeksi katsotaan asumisessa syntyvien jätteiden lisäksi niihin rinnastettavat kaupan, teollisuuden ja palveluiden jätteet, kuten toimistoista ja ruokaloista kertyvät jätteet.

Jätteiden energiahyödyntäminen on vuodesta 2012 asti ollut merkittävin yhdyskuntajätteen käsittelymuoto – vuonna 2021 sen osuus kasvoi hieman, 62 %:n. Yhdyskuntajätteiden energiahyödyntäminen perustuu sähkön ja lämmön yhteistuotantoon, ja lämpöä hyödynnetään varsinkin kaukolämpöverkoissa.

⁷³ Energiateollisuus ry:n tilastot 2021. Sähkötilastot - Energiateollisuus viitattu 2.3.2023.

⁷⁴ Ibid.

Materiaalihyödynnetty jätemäärä väheni noin 170 000 tonnilla jään 1 250 000 tonniin. Jätteiden materiaalihyödynnyksen osuus pieneni tästä syystä 37 %:iin. Vähenemää vastaava jätemäärä ohjautui energiahyödyntämiseen. Vuonna 2021 kaatopaikkasijoituksen entuudestaan jo hyvin pieni osuus väheni noin 0,4 %:iin yhdyskuntajätteen kokonaismäärästä (Kuva 39).⁷⁵

Kuva 39. Yhdyskuntajätteen määrän kehitys Suomessa vuosina 2002-2021.

Alueidenkäytön näkökulmasta jätteiden käsittelyn vaatimat alueet painottuvat loppusijoitukseen käytettävien alueiden sijaan erilaisiin materiaalien lajitteluun, jatkojalostukseen ja energiantuotantoon käytettäviin alueisiin. Kuljetusten osuus jätehuollon toimintojen kokonaisuudessa on merkittävä.

Vuonna 2021 toiminnassa olleet tavanomaisen jätteen kaatopaikat Satakunnassa olivat Porin kaupungin Hangassuon jätekeskus ja Rauman Seudun Jätehuoltolaitoksen Hevossuon jäteasema. Vuonna 2021 Satakunnassa oli toiminnassa kaksi biokaasu- ja biopolttoainelaitosta, Huittisissa ja Porissa. Toiminnassa olevia kompostointilaitoksia (v. 2021) on Satakunnassa kaksi: Mäntyluodon pilaantuneen maan käsittelykeskuksen aumakompostointilaitos Porissa ja teollisuusjätevedenpuhdistamon kompostointikenttä Säkylässä. Vaarallisen jätteen kaatopaikkoja oli vuonna 2021 toiminnassa kaikkiaan kuusi kappaletta: Harjavallassa kolme teollisuuden läjitysalueita ja Porissa kaksi teollisuuden vaarallisen jätteen täyttöaluetta sekä yksi yksityinen läjitysalue. Vuonna 2021 toiminnassa olleet yhdyskuntajätettä polttaneita laitoksia oli Satakunnassa kaksi kappaletta, toinen Euran Kauttualla ja toinen Raumalla.⁷⁶

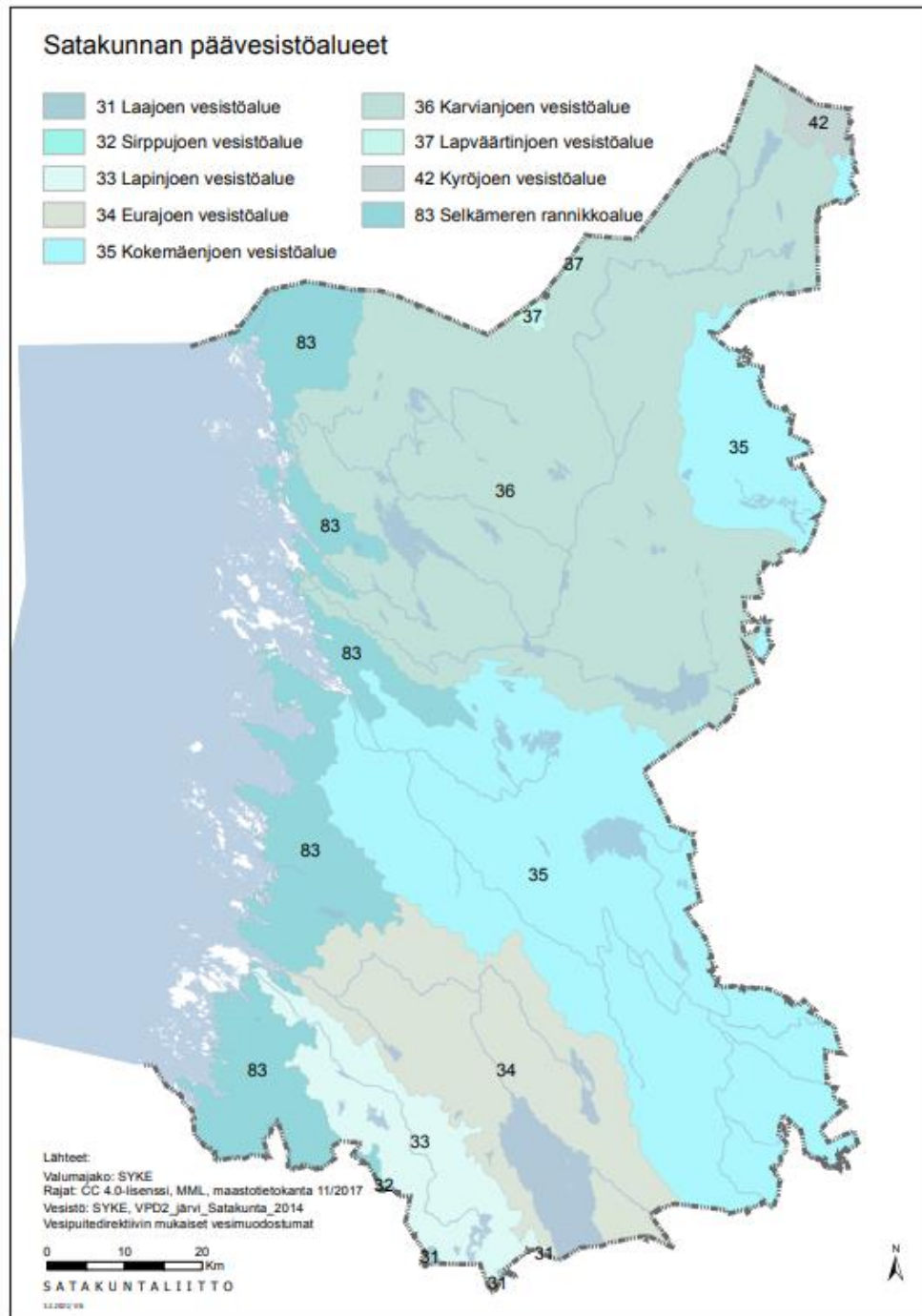
⁷⁵ Tilastokeskus, yhdyskuntajätteen määrä vuonna 2021: Yhdyskuntajätteen määrä pysyi edellisvuoden tasolla vuonna 2021 – yhä suurempi osa jätteistä hyödynnettiin energiana - Tilastokeskus (stat.fi) viitattu 3.2.2023.

⁷⁶ Ympäristöministeriö, valtakunnallinen jätesuunnitelma: Valtakunnallinen jätesuunnitelma - Ympäristöministeriö haettu 3.2.2023.

1.5 Vesi- ja maa-ainesvarat

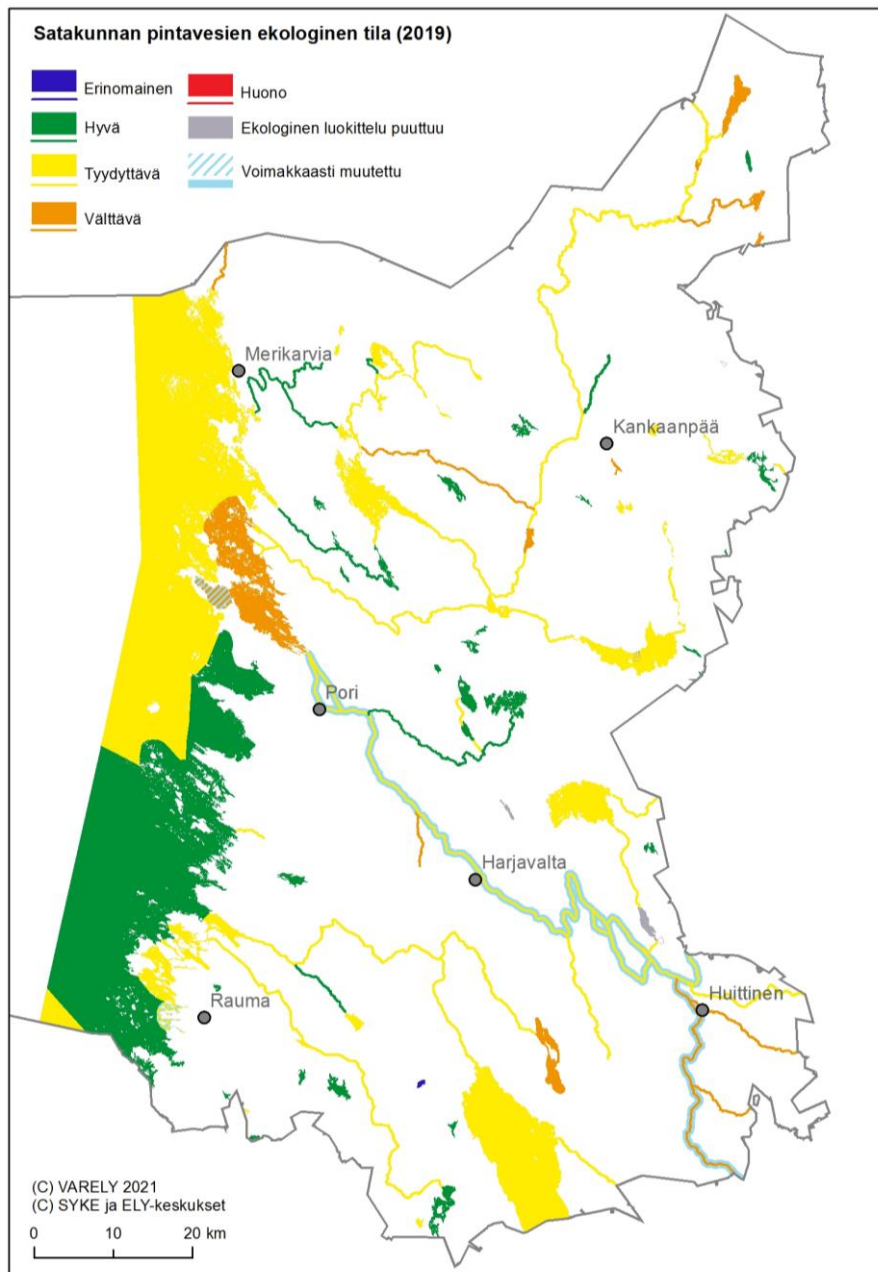
1.5.1 Satakunnan vesistöt

Satakunnan ja koko lounaisen Suomen suurin järvi on Satakunnan ja Varsinais-Suomen maakuntajärveksi nimetty Säkylän, Euran ja Pöytyän kunnissa sijaitseva Pyhäjärvi. Osa Pyhäjärvestä on Varsinais-Suomen puolella. Muita suurempia järviä Satakunnassa ovat Isojärvi Pomarkun ja Siikaisten kuntien rajalla, Sääksjärvi Kokemäellä ja Karhijärvi Porissa. Merkittävimmät joet ovat Kokemäenjoki, Loimijoki, Eurajoki, Lapinjoki ja Karvianjoki sivuhaaroineen. Vesistöaluejaossa Satakunta on jakautunut viiteen sisävesialueeseen ja yhteen rannikkoalueeseen (Kuva 40). Vesistöt ovat ominaisuuksiltaan ja luonnonoloiltaan erilaisia.

Kuva 40. Satakunnan vesistöjen valuma-alueet.

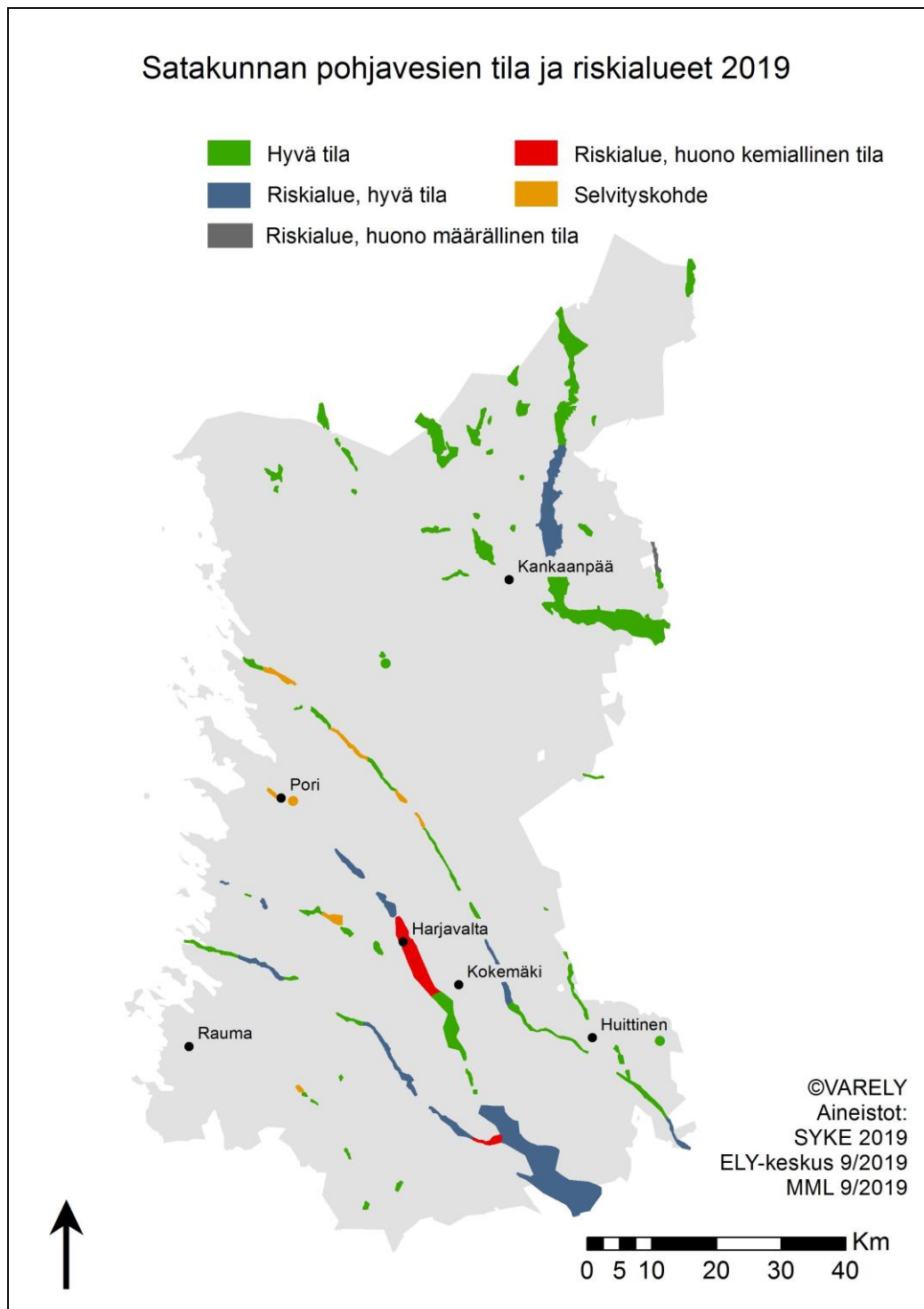
Satakunnan rannikkovesien ekologinen tila vuonna 2019 oli pääosin tyydyttävä tai välttävä. Selkämeren uloimmista rannikkovesistä suurin osa on luokituksen mukaan tyydyttävässä tilassa, kun ne olivat edellisessä luokituksessa luokiteltu kokonaisuudessaan hyvään tilaan. Lounais-Suomen suurimman järven, Säkylän Pyhäjärven, ekologinen tila on pitkään ollut hyvän ja tyydyttävän rajalla, ja se on vuoden 2019 luokittelussa luokiteltu tyydyttäväksi. Pyhäjärvi tarvitsee edelleen voimakkaita hoitotoimia, jotta tila saadaan hyväksi ja se säilyy hyvänä. Sisävesistöjen tilanne Satakunnassa on koko Suomeen verrattuna heikko. Pintavesien tilaa heikentää pääasiassa vesien rehevöityminen, joka johtuu liiallisesta ravinnekuormituksesta. Kesällä 2022 eteläisellä Selkämerellä esiintyi paikoitellen runsaita sinileväkukintoja. Järvillä vuoden 2022 kesä oli rauhallisempi, runsaita sinileväkukintoja havaittiin vain muutamalla järvellä. Arvio Satakunnan pintavesien ekologisesta tilasta on esitetty kuvassa 41 (Kuva 41).

Kuva 41. Satakunnan pintavesien ekologinen tila vuonna 2019. Luokittelu perustuu vuosien 2012–2017 seuranta-aineistoon. ⁷⁷

⁷⁷ Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu: [Ympäristö > Pintavesien ekologinen tila - Varsinais-Suomi ja Satakunta](#) viitattu 3.2.2023.

Pohjavedet muodostavat Satakunnassa merkittävän alueellisen luonnonvaran. Satakunnan runsaimmat pohjavesien esiintymisalueet sijaitsevat Hämeen- ja Pohjankankaalla Pohjois-Satakunnassa sekä Säkylän-harjun-Virttaankankaan alueilla Kakkois-Satakunnassa. Myös Noormarkun-Kokemäen-Huittisten harjujaksolla on merkittäviä pohjavesivarjoja. Satakunnan hiekka- ja sora-alueiden pohjavettä voidaan lähes ongelmitta käyttää yhdyskuntien ja teollisuuden tarpeisiin. Satakunnassa on 89 luokiteltua pohjavesialuetta, joista riskialueeksi on nimetty 16 aluetta. Vuonna 2019 riskialueiden määrä on pysynyt samalla tasolla edelliseen tila-arvioon (v. 2013) verrattuna (Kuva 42).

Kuva 42. Satakunnan pohjavesien tila ja riskialueet 2019.

1.5.2 Maa-ainesvarat

Maa- ja kallioperän ainekset ovat uusiutumaton luonnonvara. Suomessa arvioidaan käytettävän maa-aineksia, lähinnä soraa, hiekkaa ja kalliomursketta, 130–150 miljoonaa tonnia vuodessa. Määrä on asukasmäärään suhteutettuna EU:n suurimpia. Maa-ainesten käytössä Suomi on omavarainen. Maa-ainesten käyttömääriin vaikuttavat merkittävästi taloudelliset suhdannevaihtelut.⁷⁸

Satakunnan maankamaran erityispiirteitä ovat rikkonainen peruskallio, laaja hiekkakivialue, Kokemäenjoen laakso ja laaja suistoalue sekä maankohoaminen. Satakunnan kallioperä on pääosin graniittien, gneisien ja liuskeiden muodostamaa peruskalliota (Kuva 43). Satakunnan hiekkakivimuodostuma sijaitsee hautavaoamassa, johon lukuisat joet ovat kerrostaneet hiekkaa, soraa ja savea runsaat 1300 miljoonaa vuotta sitten. Ajan mittaan nämä kerrostumat iskostuivat punaisiksi hiekka- ja savikiviksi. Hiekkakivimuodostuma ulottuu Selkämereltä Reposaareen, Poriin, Luvialle ja Kokemäenjokea myötäillen Harjavaltaan, josta se kaartaa kohti Euraa ja Säkylää. Suurin yksittäinen hiekkakivipaljastuma sijaitsee Lammaistenkoskessa, Harjavallan voimalaitoksen alapuolella. Hiekkakivi on nimetty Satakunnan maakuntakiveksi. Oliiviinidiabaasia esiintyy maakunnassa pääsääntöisesti vaihtelevan levyisenä vyöhykkeenä ja maaperästä nousevina juonteina Pyhäjärveltä luoteeseen Porin Kuuminaistenniemeen ja Eurajoen Luvialla sijaitsevaan Lankooriin sekä edelleen avomerelle. Oliiviinidiabaasivyöhykkeellä on merkittävä vaikutus kasvillisuuden moninaisuuteen. Kokemäen Sääksjärven alue on syntynyt meteoriitin törmäyksessä noin 570 miljoonaa vuotta sitten.

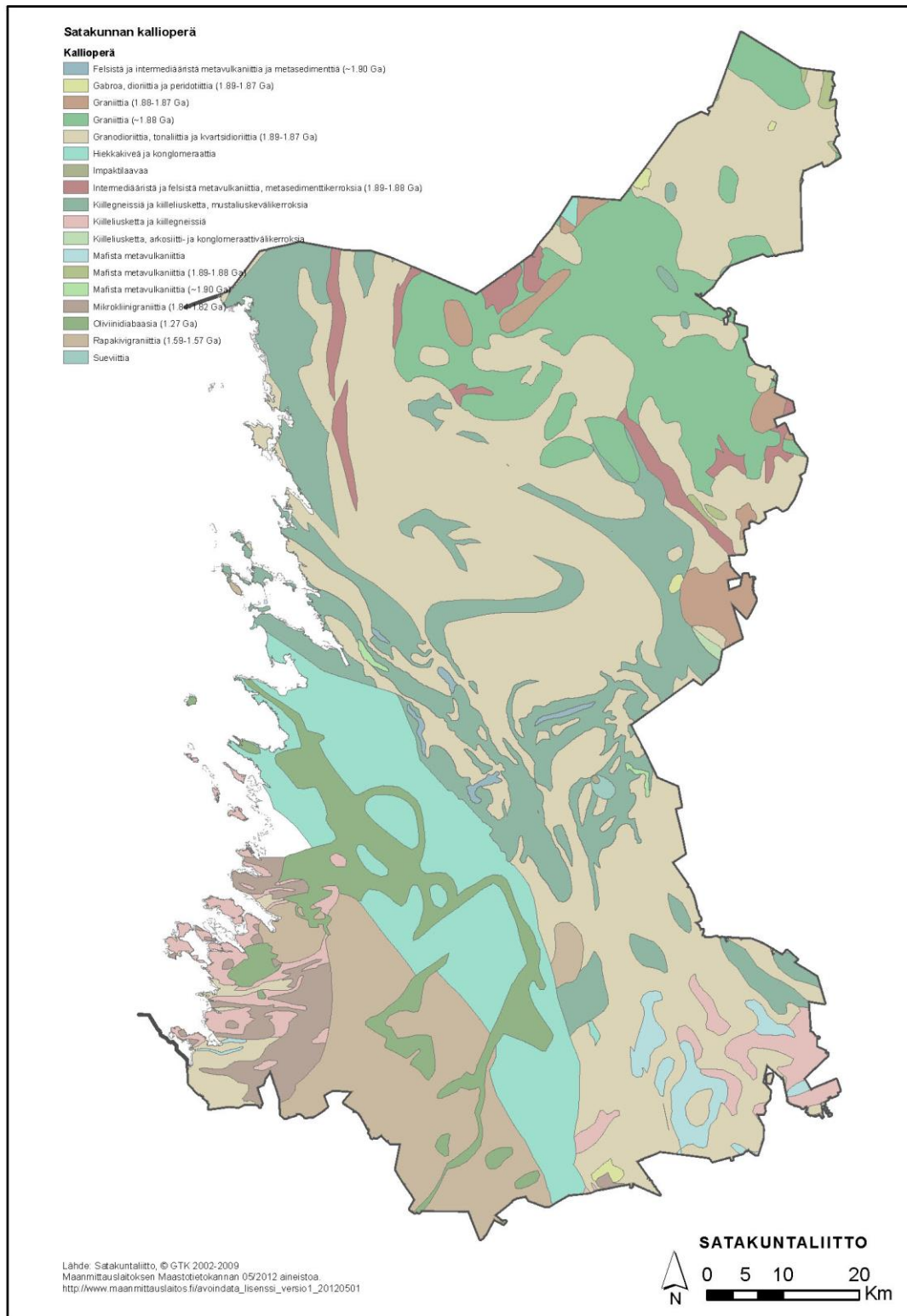
Suurimmat sora- ja hiekkavaraesiintymät sijaitsevat Pohjois-Satakunnassa. Kaakkois-Satakunnassa suurimmat yksittäiset sora- ja hiekkavaraesiintymät sijaitsevat Säkylänharjun-Virttaankankaan alueella.⁷⁹ Moreenia esiintyy eri puolella Satakuntaa erilaisina kasautumismuotoina (Kuva 44).

Maa-aineslain mukainen kallio- ja sora-aineksen ottamistoiminta on vuoden 2021 lupatietojen perusteella muuttunut vuoteen 2000 verrattuna siten, että kalliokiviaineksen ottomäärät ovat kaksinkertaistuneet ja vastaavasti soraa on maa-ainestenottolupien perusteella otettu lähes kaksi kertaa vähemmän. Vuonna 2021 otetun kalliokiviaineksen määrä oli noin 878 000 k-m³ ja otetun soran määrä noin 503 372 k-m³. Vastaavat ottomäärät vuodelta 2000 ovat 433 574 k-m³ ja 1 047 835 k-m³.⁸⁰

⁷⁸ Ympäristöministeriö (2020). Maa-ainesten ottaminen – opas ainesten kestäväan käyttöön. Ympäristöministeriön julkaisuja 2020:24.

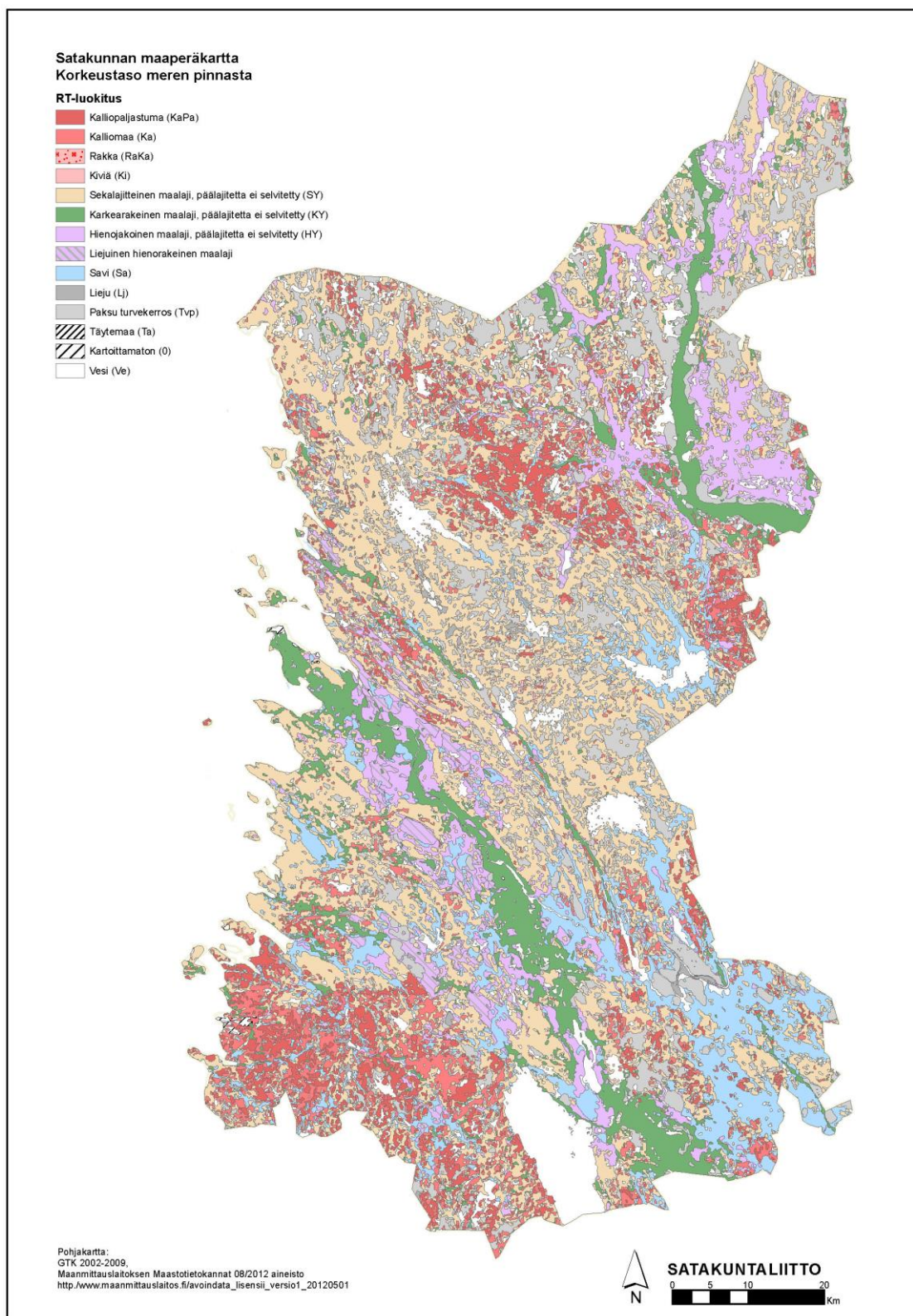
⁷⁹ Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen (POSKI), Satakunnan loppuraportti, Satakuntaliitto 2003, Sarja A:267.

⁸⁰ Suomen Ympäristökeskuksen maa-ainesottoluvat – karttapalvelu: Maa-ainestenottoluvat ja kiviainesvarannot - karttapalvelu. Viitattu 3.2.2023.

Kuva 43. Kivilajien jakautuminen Satakunnassa. ⁸¹

⁸¹ Alatalo, J. & Sato-Ettala, A.: Satakunnan maisemaselvitys. Selvitys Satakunnan maisemamaakunta- ja maisemaseutu- jaon tarkistamiseksi. Katson maalaismaisemaa –hanke. Satakuntaliitto, sarja A:315. 2014, s. 31.

Kuva 44. Satakunnan maaperä. ⁸²

⁸² Alatalo, J. & Sato-Ettala, A.: Satakunnan maisemaselvitys. Selvitys Satakunnan maisemamaakunta- ja maisemaseutu- jaon tarkistamiseksi. Katson maalaismaisemaa –hanke. Satakuntaliitto, sarja A:315. 2014.

Geologisen määritelmän mukaan (yli 20 ha:n suot) Satakunnassa on soita noin 80 000 hehtaaria. Suurin osa soista sijaitsee Satakunnan pohjoisosissa, erityisesti Suomenselän vedenjakajaseudulla. Kuten muual-
lakin Suomessa, on Satakunnan soita hyödynnetty 1900-luvulla maa- ja metsätaloudessa sekä turpeen-
nostossa. Maanmittauslaitoksen ja Suomen ympäristökeskuksen tuottaman ojitustilanneaineiston mu-
kaan yli 75 % Satakunnan soista on ojitettu. Suurimmat koskemattomat suokokonaisuudet ovat Puurijär-
ven-Isosuon kansallispuiston suoketjut sekä Siikaisten, Kankaanpään pohjoisosien (entisen Honkajoen
kunnan alue) ja Karvian laajat suoalueet. Soistumiskehityksen hitauden takia niin maankohoamisrannikol-
la kuin vesistöjen umpeenkasvun tai metsämaan soistumisen kautta muodostuu soistumia, mutta ne ovat
nykylaaajuudessaan pienialaisia (keskimäärin alle 1 ha).⁸³

1.6 Satakunnan elinkeinorakenne

Satakunnan suurimmat toimialat ovat (31.12.2020) työpaikkamääriltään sosiaali- ja terveysala (20 %), te-
ollisuus (18 %) sekä tukku- ja vähittäiskauppa (10 %). Sosiaali- ja terveysala (SOTE) nousi vuoden 2020 ai-
kana suurimmaksi toimialaksi teollisuuden ohi. Kolmen suurimman toimialan yhteenlaskettu osuus maa-
kunnan työpaikoista on 47 % (Kuva 45).

Teollisuuden osuus työpaikoista on valtakunnalliseen keskiarvoon nähden 1,5, mikä tarkoittaa paitsi sen
suurta osuutta, myös mahdollista aluetaloudellista riskiä. Riskiä kuitenkin pienentää teollisuuden moni-
puolinen toimialarakenne. Teknolוגiateollisuuden osuus (kulkuneuvojen, koneiden ja laitteiden sekä
elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistus, metallituotteiden valmistus, metallien jalostus) on korkein, 48
% valmistavan teollisuuden työpaikoista, mutta sen rakenne on monipuolinen. Metallien jalostus, metalli-
tuotteiden sekä koneiden ja laitteiden valmistus ovat vahvat teollisuudenalat, sillä niiden osuus on 88 %
metallialojen työpaikoista. Etenkin koneiden ja laitteiden valmistuksessa on monimuotoista valmistustoi-
mintaa. Elintarviketeollisuuden osuus on 17 %, metsäteollisuuden 10 %, ja kemianteollisuuden 7 % Sata-
kunnan valmistavan teollisuuden työpaikoista. (31.12.2020).

Porin seutukunnassa suurimmat työllistäjät ovat SOTE (23 %), teollisuus (15 %) sekä tukku- ja vähittäis-
kauppa (11 %). Niiden osuus on 49 % alueen työpaikoista. Teollisuudessa suurimmat työllistäjät ovat tek-
nolוגiateollisuus (osuus kaikista työpaikoista 8 % ja teollisuudesta 53 %, metallien jalostus, koneiden ja
laitteiden sekä metallituotteiden valmistus vahvasti edustettuina), elintarviketeollisuus (osuus teollisuus-
desta 11 %) koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus (7 %). Kemianteollisuuden osuus on supistu-
nut vajaaseen 7 %:iin teollisuuden työpaikoista.

Rauman seutukunnassa ylivoimaisesti suurin toimiala on työpaikoilla tarkasteltuna teollisuus (24 %) SOTE
on toisella sijalla (15 %) ja kolmanneksi sijoittuu tukku- ja vähittäiskauppa (8 %) Näiden kolmen suurim-
man toimialan osuus on hieman alle puolet alueen työpaikoista. Huomattavaa on teollisuuden kaksinker-
tainen osuus maan keskiarvoon verrattuna. Sen sijaan SOTE:n ja kaupan osuus jää alle maan keskitason.
Erityispiirteensä energiatuotannon osuus on nelisen prosenttia ja sen osuus työpaikoista on lähes 7,5-
kertainen maan keskiarvoon nähden. Rauman seutukunnassa teollisuuden suurimmat työllistäjät ovat:

- koneiden ja laitteiden valmistus (osuus teollisuuden työpaikoista 23 %)
- elintarviketeollisuus (osuus teollisuuden työpaikoista 22 %, noussut viime vuosina ohi metsäte-
ollisuuden)
- metsäteollisuus (osuus teollisuuden työpaikoista 14 %),
- metallituotteiden valmistus (osuus teollisuuden työpaikoista 14 %)

⁸³ Ijäs, A. 2019: Satakunnan maakuntakaavan päivitys: Luonnon monimuotoisuus Satakunnan maakuntakaavassa ja
maakunnallisen luontotiedon päivittäminen. Julkaisematon PowerPoint-esitys.

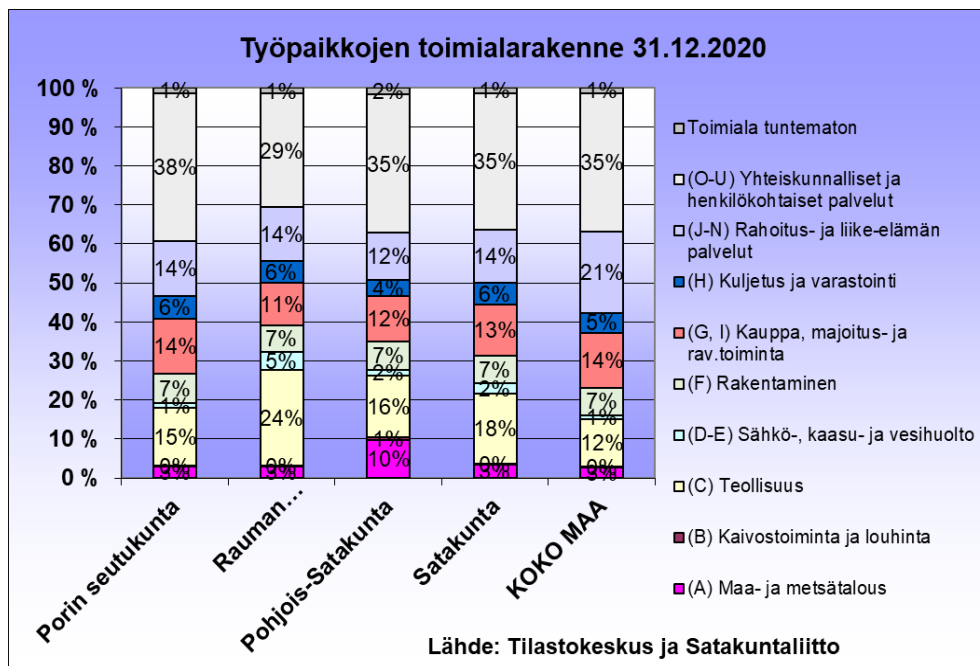
Muiden kulkuneuvojen valmistuksen eli käytännössä Rauman telakan työpaikkojen osuus teollisuudesta on kolmisen prosenttia, mutta verkostomaisen toimintatapansa vuoksi meriteollisuuden työpaikkoja kirjautuu myös muille toimialoille.

Pohjois-Satakunnan seutukunnassa suurimmat toimialat ovat työpaikoilla tarkasteltuna teollisuus (16 %), SOTE (16 %) ja alkutuotanto (10 %). Niiden yhteenlaskettu osuus on 41 % alueen työpaikoista. Kaupan osuus (10 %) jää enää vain hieman alle alkutuotannon. Teollisuuden osuus kohoaa vajaan kolmanneksen maan keskiarvoa korkeammaksi, mutta SOTE (pl. sosiaalihuollon laitospalvelut) jää vähän alle. Alkutuotannon osuus on 3,7-kertainen maan keskiarvoon verrattuna. Teollisuudessa suurimmat työllistäjät ovat:

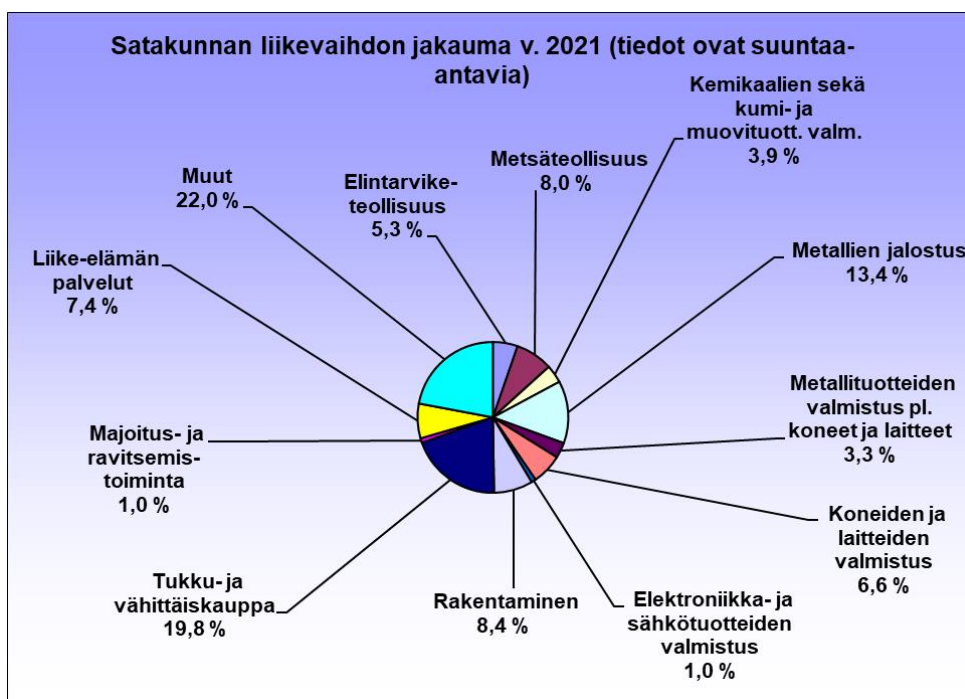
- elintarviketeollisuus (osuus teollisuudesta 21 %)
- metallituotteiden valmistus (osuus teollisuudesta 18 %)
- elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistus (osuus teollisuudesta 17 %). Kaikkien metallialojen (TOL 24-30) osuus teollisuuden työpaikoista on 45 %.

Aiemmin suhteellisen merkittävän tekstiili-, vaate-, nahka- ja kenkäteollisuuden valmistuksen osuus teollisuudesta on kutistunut runsaaseen viiteen prosenttiin viime vuosien aikana.

Satakunta on Suomen teollistuneimpia maakuntia, jonka ytimen muodostavat Kokemäenjokilaakson ja Rauman raskaan teollisuuden keskittymät. Pientä ja keskisuurta teollisuutta löytyy tasaisemmin ympäri Satakuntaa. Pohjois-Satakunta on metsätalousvaltainen alue, jossa myös turvetuotannolla on ollut merkittäviä työllisyysvaikutuksia. Etelä-Satakunta ja Kokemäenjokilaakso ovat merkittävää maanviljelysaluetta, jonka ympärille on kehittynyt Etelä-Satakuntaan myös merkittävää elintarviketeollisuutta (Kuva 46).

Kuva 45. Työpaikkojen toimialarakenne Satakunnassa.

Kuva 46. Satakunnan liikevaihdon jakauma.⁸⁴ Sähkö-, kaasu-, lämpö-, vesi-, viemäri- ja jätevesihuolto -toimialan arvonlisäys oli v. 2019 351 milj. € ja osuus korkeahko 5,1 % Satakunnan BKT:stä lähinnä ydinvoimatuotannon ansiosta. Osuus on myös selvästi suurempi kuin osuus työpaikoista, joka on 2,5 %.

1.7 Maisema, luonnonarvot ja kulttuuriperintö

1.7.1 Geologiset luontoarvot

Maa- ja kallioperän geologiset tekijät vaikuttavat maanpinnanmuotoihin, kasvillisuuteen, eliöstöön ja yleensäkin luonnon monimuotoisuuteen ja maisemaan. Korkeat kalliot ja harjut erottuvat näkyvinä muotoina muuten pinnamuodoiltaan tasaaisessa Satakunnassa.

Moreenia esiintyy eri puolella Satakuntaa erilaisina kasautumismuotoina. Moreenimuodostumat ovat pääosin moreenista koostuvia kumpuja ja selännteitä, jotka ovat keskimäärin 5–25 metriä korkeita ja erottuvat maanpinnan korkokuvassa itsenäisinä kohomuotoina. Moreenimuodostumat jaetaan selännemäisiin drumliineihin, kumpumoreeneihin ja reunamoreeneihin. Eteläisessä Satakunnassa sijaitsee Euran–Luvian reunamoreenikenttä ja keskisessä Satakunnassa Porin–Ahlaisten kumpumoreenikenttä. Porin–Ahlaisten kumpumoreenikentän erityispiirteenä on sen erityisen runsas pintalohkareisuus, jossa lohkarieet ovat läpimitaltaan useita metrejä. Kentän moreenimuodostumat ovat runsaslohkareisuuden takia erittäin vaikeakulkuisia.⁸⁵

Satakunnan merkittävimmät harjumuodostumat ovat Varsinais-Suomen puolella sijaitsevan Virttaakan-kaan alueelta alkava Säskylänharju, joka jatkuu pitkittäisharjuna Yyteriin ja sieltä edelleen Selkämerelle sekä Hämeenkaan-Pohjankankaan harjumuodostuma. Hämeenkan- kangas on osa Sisä-Suomen reunamuodostumaa. Harjuluonnon suojelemiseksi Suomessa laadittiin valtakunnallinen harjijensuojeluohjelma

⁸⁴ Satakunnan liikevaihdon jakauma, Satakuntaliitto 2021.

⁸⁵ Ympäristöministeriö 2007. Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat. Suomen ympäristö 14, Alueidenkäytön osasto.

vuonna 1984 ja tähän ohjelmaan kuuluvat Satakunnasta Säskylänharju, Järilän alue Kokemäellä, Hämeen-
kangas ja Pohjankangas-Nummikangas. Maakunnan lukuisat pohjavesialueet sijoittuvat harjuille ja niiden
reunavyöhykkeille.

1.7.2 Kulttuuriympäristö

Kulttuuriympäristöllä tarkoitetaan ympäristöä, jonka ominaispiirteet ilmentävät kulttuurin vaiheita sekä
ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta. Kulttuuriympäristöön liittyy myös ihmisen suhde ympäristöönsä en-
nen ja nyt; sille annetut merkitykset, tulkinnat ja sen erilaiset nimeämiset. Tarkemmin kulttuuriympäristöä
voidaan kuvata käsitteillä kulttuurimaisema ja rakennettu kulttuuriympäristö. Kulttuuriympäristöön kuu-
luvat myös muinaisjäännökset ja perinnebiotoopit.⁸⁶ Kulttuurimaisemista erottuu omanlaisenaan ihmi-
sen ja luonnon pitkäaikaisen vuorovaikutuksen tuloksena muotonsa saanut maaseudun kulttuurimaisema
sekä kaupunkimaisema, joka on syntynyt lähes yksinomaan ihmisen tekojen tuloksena⁸⁷.

Satakunnan maiseman erityispiirteet

Satakunnan maisemarakenteeseen on keskeisesti vaikuttanut jääkausi ja maan kohoaminen. Satakunnan
kallioperälle on ominaista syväkivilajit, jonka lisäksi hiekkakivi on toinen hallitseva kivilaji. Kallioperän luo-
dekaakkois suuntainen ruhje- ja siirroslinja ilmenee parhaiten Kokemäenjokilaaksossa, joka on harjujen li-
säksi toinen maakunnan varhaisen asutuksen alueita. Satakunnan maastomuodot ovat enimmäkseen loi-
vat ja matalapiirteiset.⁸⁸ Maiseman peruselementtejä Satakunnassa ovat pelto, metsä ja vesi, joista en-
simmäinen näkyy hallitsevana maakunnan eteläisessä, toinen pohjoisessa osissa ja kolmas rannikon alu-
eella. Jokilaaksot viljelyalueineen ja Selkämeri rikkonaisine saaristoineen ovat maakunnan maisemaa tun-
nusomaisesti kuvaavia tekijöitä, joiden lisäksi on mainittava Satakunnan pohjoisosissa esiintyvät laajat
suoalueet.⁸⁹

Suomi on jaettu kymmeneen eri maisemamaakuntaan, jotka jakautuvat edelleen neljäänkymmeneen mai-
semaseutuun. Jako ilmentää kulttuurimaisemille ominaisia alueellisia piirteitä ja maisemien vaihtelevuut-
ta. Läheisten seutujen väliset erot eivät ole jyrkkiä, sillä maisemien piirteet vaihtuvat yleensä vähittäin.
Kaukaiset seudut ja maakunnat ovat sen sijaan maisemiltaan huomattavan erilaisia. Maisemamaakuntien
jaon on laatinut ympäristöministeriön maisema-aluetyöryhmä vuonna 1992.⁹⁰

Maisemamaakuntajaossa esitetään, että kukin maakunta on luonnonpiirteiltään, maankäyttötavoiltaan ja
kulttuurihistorialtaan yhtenäinen ja muista maisemamaakunnista selvästi erottuva. Eri alueille on määri-
tely maisemamaakuntajaon avulla tyypilliset maisemapiirteet. Maisemamaakunta- ja maisematyyppi-
jaot

⁸⁶ [Kulttuuriympäristömme > Yleisiä käsitteitä \(kulttuuriymparistomme.fi\)](#) viitattu 30.1.2023.

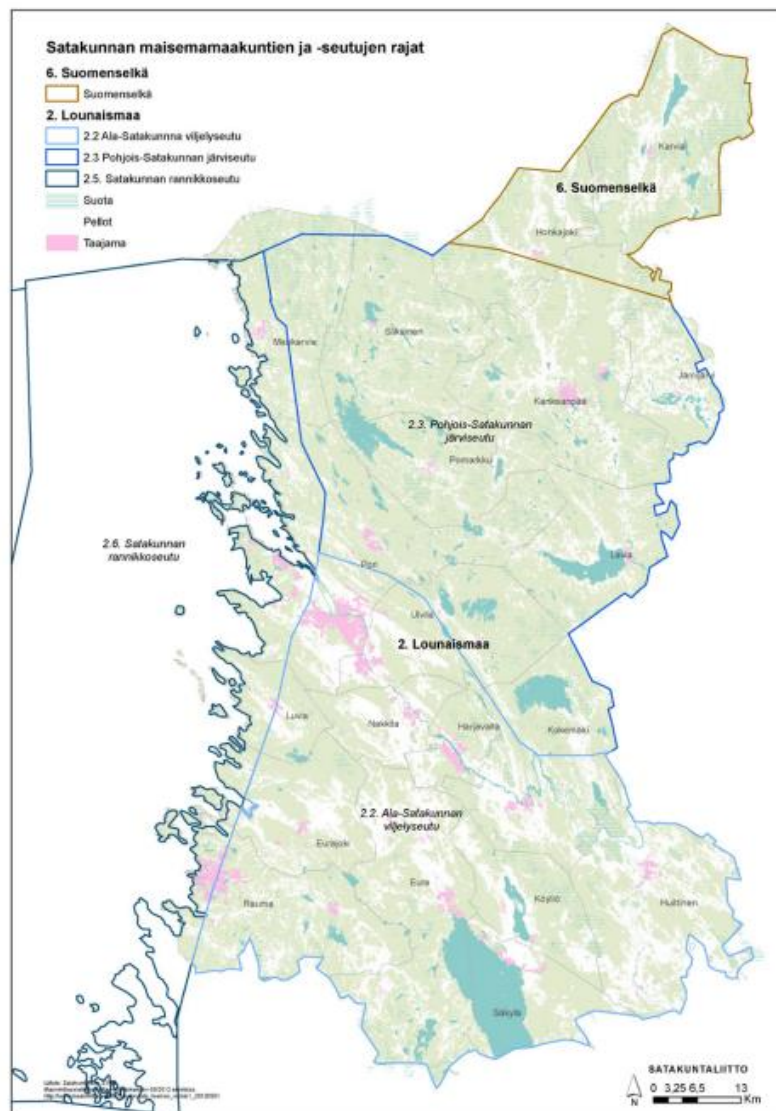
⁸⁷ Uusi-Seppä, N., (toim.) 2009: Satakunnan kulttuuriympäristöohjelma 2009–2015. Lounasi-Suomen ympäristökes-
kuksen raportteja 7/2009. s. 9.

⁸⁸ Alatalo, J. & Sato-Ettala, A. 2014: Satakunnan maisemaselvitys. Selvitys Satakunnan maisemamaakunta- ja maise-
maseutujaon tarkistamiseksi. Katson maalaismaisemaa –hanke. Satakuntaliitto, sarja A:315. s.31.

⁸⁹ Seppälä, S., & Uusi-Seppä, N.: Satakunnan maiseman erityispiirteitä. Uusi-Seppä, N. (toim.) 2012: Satakunnan kult-
tuuriympäristöt eilen, tänään, huomenna. Satakunnan Museon julkaisuja 19/2012. s. 127.

⁹⁰ Suomen maisemamaakunnat ja -seudut. [Ymparisto > Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet](#) viitattu
1.3.2023.

ja niihin liittyvät kuvaukset on tehty arvokkaiden maisema-alueiden etsimisen ja arvottamisen työkaluksi.⁹¹

Kuva 47. Satakunnan maisemamaakunta – ja maisemaseutujako 1992.⁹²

Satakunta kuuluu Lounaismaan ja Suomenselän maakuntiin (Kuva 47). Lounaismaa on pääosiltaan alavaa, mutta eteläinen osa on kuitenkin korkeussuhteiltaan vaihtelevaa. Pohjoiseen päin mentäessä pinnanmuodot loivenevat ja Kokemäenjoen varsilla on suoranaista tasankoa. Rannikkoseudun saaristo on laajaa ja rikkonaista. Mantereen vesiluontoa edustavat erikokoiset joet ja järvet. Järviä on Lounaismaan alueella niukasti, pohjoisosassa niitä on kohtalaisesti. Järvet, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, eivät muodosta selvää leimaa kulttuurimaisemiin. Lounaismaa on hyvin vanhaa ja kehittynyttä kulttuuri-Suomea. Viljelylle edullinen ilmasto, maaperä ja sijainti sekä hyvät liikenne yhteydet ovat luoneet edellytykset vauraille ja tiiviille asutukselle osassa Lounaismaata. Pohjoisosassa on vähemmän vauraita syrjäkyliä ja yksit-

⁹¹ Maisema-aluetyöryhmän mietintö I 1993, 15.

⁹² Alatalo, J. & Sato-Ettala, A. 2014: Satakunnan maisemaselvitys. Selvitys Satakunnan maisemamaakunta- ja maisemaseutujaon tarkistamiseksi. Katson maalaismaisemaa –hanke. Satakuntaliitto, sarja A:315, s.54.

täisten asumuksia, joissa viljely on varsin vaatimatonta verrattaessa läntisempien osien kartanokulttuurialueeseen.⁹³

Suomenselän maisemamaakunnan yhdistävänä tekijä pidetään sen karuutta ja sille välivöhykkeenä olevaa luonteenomaista hajanaisuutta. Suomenselän eteläosan poikki kulkee harvakseltaan, ei niin selkeästi maastossa erottuvia pohjois-etelä suuntaisia harjujaksoja. Poikkeus on Pohjankankaan harjumuodostumajakso. Harjut ovat tarjonneet matkaajille käyttökelpoisia kulkureittejä alueen poikki. Maakunnan savi- ja silttikerrostumat keskittyvät suurimpien, rannikolle suuntautuvien jokilaaksojen latvojen varsille. Samoilta alueille ovat keskittyneet asutus ja maanviljely. Pienten ja muutaman suuren järven lisäksi alueella on paljon suolampareita, joiden välissä polveilee puroja ja latvajokia. Kylät ja kaupungit ovat alueella edelleen melko pieniä ja ne sijaitsevat usein laaksoissa ja vesistön tuntumassa tai jonkin selänteen rinteellä.⁹⁴

Valtakunnallista maisemamaakuntajakoa on tarkennettu määrittelemällä maakunnalliset maisematyypit. Lounismaa on jaettu viiteen seutuun, joista Satakunta kuuluu kolmeen seutuun (Kuva 47). Satakunnan seudut ovat; Ala-Satakunnan viljelyseutu, Pohjois-Satakunnan järvisseutu ja Satakunnan rannikkoseutu. Suomenselkä muodostaa kokonaisuudessaan yhtenäisen maisema-alueen.⁹⁵

Ala-Satakunnan viljelyseutu on perusluonteeltaan vaurasta aluetta, joka on maastonmuodoiltaan hyvin tasaista. Suurimmat vesistöt seudulla ovat lounaisreunassa oleva Pyhäjärvi ja seudun poikki viljavien tasankojen läpi virtaava Kokemäenjoki. Toinen suuri seudun poikki kulkeva maaston muoto on Säkylänharju-Kokemäenjokilaakson-Yterin mittava harjumuodostuma. Viljelymaisemat ja pääosa asutuksesta sijoittuvat yleensä viljaville savikkoalueille, jotka levittäytyvät Kokemäenjokilaaksossa laajoina tasankoina. Taa-jamien ulkopuolinen asutus on pääosin nauhamaisesti, mutta melko väljästi ryhmittäytynyt.⁹⁶ Lisäksi ehdotuksessa⁹⁷ uudeksi maisemamaakunta- ja maisemaseutujaoksi on tunnistettu omana maisemaseutuna Etelä-Satakunnan kankareseudun, joka sijoittuu Rauman rannikkoalueelta Pyhäjärvelle asti. Ala-Satakunnan viljelyseudusta sitä erottaa maiseman pienipiirteisyys ja vaihtelevuus sekä mosaiikkimaisesti lomittain sijoittuvat metsäiset moreeni- ja kallioalueet sekä niiden välissä olevat suhteellisen pienet ja hajanaiset peltoalueet.

Omaksi alueekseen erotettu Satakunnan rannikkoseutu eroaa muusta Suomen rannikkoseuduista koska saaristovyöhyke kapenee selvästi ja luonto muuttuu karuksi lounaissaaristosta pohjoiseen mentäessä. Maisema on alavaa ja pienipiirteisyys on maaperän monipuolisuuden seuraus. Rannikolla on pitkiä, suojaisia ja ruovikkoisia lahtia, jotka maatuivat maan vähitellen noustessa. Saariston asutus on niukkaa ja kylä ei juuri ole, vain rannikon lahdissa on kalastajakylä.⁹⁸

Pohjois-Satakunnan järvisseudulla lounismaa vaihettuu kohti Suomenselän karuja vedenjakaja-alueita. Maaperä ja pinnanmuodot ovat melko vaihtelevia ja soiden määrä on selvästi suurempi tällä seudulla kuin muualla Lounismaassa. Seudun yleisilme on metsäinen, jota elävöittävät monet järvet. Pohjois-

⁹³ Ympäristöministeriö 1993: Maisemanhoito. Maisema-alue työryhmän mietintö I. Mietintö 66/1992, s. 20–21.

⁹⁴ Ympäristöministeriö 1993: Maisemanhoito. Maisema-alue työryhmän mietintö I. Mietintö 66/1992, s. 31.

⁹⁵ Ympäristöministeriö 1993: Maisemanhoito. Maisema-alue työryhmän mietintö I. Mietintö 66/1992, s. 16.

⁹⁶ Alatalo, J. & Sato-Ettala, A. 2014: Satakunnan maisemaselvitys. Selvitys Satakunnan maisemamaakunta- ja maisemaseutu- jaon tarkistamiseksi. Katson maalaismaisemaa –hanke. Satakuntaliitto, sarja A:315, s.59.

⁹⁷ Alatalo, J. & Sato-Ettala, A. 2014: Satakunnan maisemaselvitys. Selvitys Satakunnan maisemamaakunta- ja maisemaseutu- jaon tarkistamiseksi. Katson maalaismaisemaa –hanke. Satakuntaliitto, sarja A:315, s.61.

⁹⁸ Alatalo, J. & Sato-Ettala, A. 2014: Satakunnan maisemaselvitys. Selvitys Satakunnan maisemamaakunta- ja maisemaseutu- jaon tarkistamiseksi. Katson maalaismaisemaa –hanke. Satakuntaliitto, sarja A:315, s. 63.

Satakunnan järvisedun ja Suomenselän maisemaraja kulkee Hämeenkaan ja Pohjankankaan harju-muodostumajakson mukaisesti. Alueella on vähän maanviljelyyn sopivia savikoita. Alueella on siten metsätalouteen liittyvillä elinkeinoilla suuri merkitys. Peltoalaa on niukasti ja pellot ovat pieniä, jotka toistuvat melko taajaan kumpuilevassa maisemassa. Asutus on sijoittunut pääasiassa pienten jokien laaksojen tuntumaan.⁹⁹

Rakennettu kulttuuriympäristö

Satakunnassa on ajallisesti monikerroksinen kulttuuriympäristö esihistoriallisen ajan muinaisjäännöksistä modernin arkkitehtuurin merkkiteoksiin. Satakunnan alueen asutus on saanut alkunsa varhaisella kivilaudella ja monet Kokemäenjokilaakson pelloista ovat olleet viljelyksessä rautakaudelta alkaen. Keskiajalla viljelyalueiden ympärille alkoi muodostua ryhmä- ja rivi-kyliä. Varhaiskeskiajalla asutus sijaitsi Kokemäenjoen varrella seuraten maakohoamisesta vapautuvia alueita. Myöhäiskeskiajalla asutus laajeni myös Pohjois-Satakunnan eräalueille. Satakunnan maakunta on yksi Suomen keskiaikaisten linnaläänien mukaan määritellyistä historiallisista maakunnista, jossa oli jo keskiajalla kaksi kaupunkia. Ulvila oli Satakunnan ensimmäinen kaupunki, joka sai kaupunkioikeudet vuonna 1365. Maankohoamisen myötä Kokemäenjoen suisto oli siirtynyt kauemmas merelle ja vuonna 1558 kaupunki siirrettiin nykyisen Porin paikkeille. Satakunnan toinen Suomen keskiaikaisiin kaupunkeihin lukeutuva Rauma sai kaupunkioikeudet vuonna 1442. Rauman Pyhän Ristin kirkko on säilynyt keskiajalta lähtien ja kaupungin asemakaavassa on edelleen nähtävissä keskiaikaisen kaupungin piirteitä. Unescon maailmanperintöluetteloon vuonna 1991 hyväksytty Vanhan Rauman rakennuskanta on pääosin peräisin 1800-luvulta. Isojako vaikutti merkittävästi 1700-luvulla yhtenäisiin ryhmäkyliin, Satakunnassa on kuitenkin säilynyt muutamia yhtenäisiä pieniä kyliä kuten Ulvilan Suosmeri, Merikarvian Alakylä, Euran Korvenkylä ja Luvian Lemlahti. Porin Ahlaisissa, Pomarkussa ja Euran Panelian suurkylässä on vielä nähtävissä vanha kirkonkylän rakenne ja perinteistä rakennuskantaa.¹⁰⁰

Satakuntalainen kulttuuriympäristö muodostuu valtakunnallisesti katsottuna hyvin säilyneestä talonpoikaisesta rakennuskulttuurista, muutamien kirkonkylien ehyenä säilyneistä miljöistä, monimuotoisista teollisuusympäristöistä, saariston ja rannikon kalastajataloista, rannikon ja Kokemäenjoen suiston huvilasutuksesta, satama- ja laivanveistopaikoista sekä Vanhan Rauman alueesta ja Porin puutalokortteleista ja Etelärannan kiviortteleista. Jokilaaksojen avarat viljelymaisemat ja hyvin säilynyt talonpoikainen rakennusperintö kuuluvat Satakunnan kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin. Modernin arkkitehtuurin satakuntalaisiin parhaimmistoihin kuuluvat Alvar Aallon suunnittelemat Villa Maire ja Kauttuan Terassitalon rinnalla Kankaanpään Niinisalon ja Säkylän Huovinrinteen varuskunta-alueet. Satakunnan rakennuskannan keski-ikä on Suomen vanhimpia, joten sotien jälkeisen ajan hyvinvointi-Suomen rakentamisen esimerkkejä on verrattain vähän. Uudemman arkkitehtuurin merkkiteoksiin kuuluu myös arkkitehtitoimisto Nurmela-Raimoranta-Tasan suunnittelema vuonna 1989 Porin ruutukaavakeskustan eteläpäähän noussut kauppakeskus BePOP.¹⁰¹

Rakennustyypeittäin tarkasteltuna Satakunnan rakennusperintö on monipuolista. Köyliön kirkko on yksi harvoista Satakunnan 1700-luvulla rakennetuista ristikirkoista ja Kokemäen kirkko ainoa 1700-luvun kirkko. Edustavimpia 1700-luvun puukirkkoja ovat Euran Honkilahden ja Hinnerjoen kirkot, Eurajoen Irjanteen, Karvian, Porin Ahlaisten, Säkylän ja Rauman Lapin kirkot. Satakuntalaisia 1800-luvulla rakennettuja kirkkoja ovat Eurajoen, Kankaanpään, Merikarvian, Siikaisten Kokemäen Kouvatsan ja Keski-Porin kirkot.

⁹⁹ Alatalo, J. & Sato-Ettala, A. 2014: Satakunnan maisemaselvitys. Selvitys Satakunnan maisemamaakunta- ja maisemaseutu- jaon tarkistamiseksi. Katson maalaismaisemaa -hanke. Satakuntaliitto, sarja A:315, s. 61.

¹⁰⁰ Satakunnan vaihemaakuntakaava 2, Selostus osa A, Satakuntaliitto, 2019, s. 43–45.

¹⁰¹ Ibid.

Maaseudun kulttuurimaisemaan alkoi 1800-luvun lopulla nousta monia uusia rakennustyypppejä kuten kansakouluja, osuusmeijereitä, sairaaloita, rautatieasemia, seurojentaloja ja työväentaloja. Kouluasetuksen jälkeen rakennettuja Satakunnan vanhimpia säilyneitä kouluja ovat Kokemäen Tulkkilan, Köyliön Yttälän, Euran kirkonkylän ja Siikaisten kansakoulut. Muita merkittäviä koulurakennuksia ovat Kokemäen maatalousoppilaitoksen päärakennus, Kankaanpään opiston päärakennus ja asuntola, Rauman seminaarinmäen rakennusten kokonaisuus, Rauman triviaalikoulu ja merikoulu, Porin koulukorttelin kokonaisuus, Porin suomalainen yhteislyseo ja Tyttöjen ammattikoulu. Satakunnan merkittävimpiä sairaalarakennuksia ja hoitolaitoksia ovat Porin kaupunginsairaala, Harjavallan mielisairaala ja Satalinnan sairaala, Rauman kuumesairaala, Merikarvian vanha sairaala, Noormarkun kunnalliskoti ja Euran toipilaskoti. Vilkkään yhdistyselämän myötä Satakuntaankin rakennettiin 1800-luvun lopulla monia työväen- ja seurantaloja, joista edelleen hyvin säilyneitä ovat mm. Nakkilan työväentalo Koti ja seurojentalo Karhula, Euran Kiukaisten seurojentalo, Euran Pirtti, Euran työväentalo Onnela, Luvian Tasala, Karvian nuorisoseurantalo Sampola. Myöhemmin seurantalojen ohella yleistivät hotelliravintolat kuten Porin Hotelli Otava ja Mäntyluodon hotelli sekä Rauman seurahuone.¹⁰²

Satakunnalla on myös merkittävä teollisuushistoria, mikä näkyy edelleen kulttuurimaisemassa. Raudanjalostuksen historiasta muistuttavat Euran Kauttuan, Ulvilan Leineperin ja Porin Noormarkun ruukkimiljööt ovat nykyään matkailunähtävyyksiä. 1800-luvun lopulla kasvanut sahateollisuus on ollut Satakunnan keskeisin teollisuudenhaara, joista Porin Noormarkun Makkarakosken vesisaha on valtakunnallisestikin merkittävä sahateollisuuden muistomerkki. Huittisten Vampulan ja Köyliön Tuiskulan mylly ja saha ovat myös merkittäviä kokonaisuuksia. Porin Pihlavan saha on modernisoituna toiminnassa edelleen. Kaupunkien merkittävillä teollisuuslaitoksilla oli vaikutus asutuskeskittymien kehittymiseen ja arkkitehtuuriltaan yhtenäisten työläisasuntoalueiden syntymisen myötä. Porissa Pihlavan teollisuusalueen kupeeseen syntyneet Kaunismäen virkailijatalot, Pihlavan huvila-alue ja työväen asuntoalueet sekä puistot. Porin kaupunkialueen erikoisuutena voidaan myös pitää Huvilajuovan laajaa työväestön kesäasutusta, joka on palstoitettu jo 1900-luvun alussa. Teollisuuslaitosten yhteyteen rakennetut monimuotoiset ja historiallisesti kerrokselliset asuinalueet ovat myös Raumalla merkittäviä kulttuurihistoriallisia kohteita kuten Rauma-Repolan entiset asuinalueet ja entisen Lönnströmin tehtaan lähialueet.¹⁰³

Rakennetut kulttuuriympäristöt ovat muodostuneet usein vanhojen kulkuväylien varsille. Varsinais-Suomen ja Satakunnan hallintokeskuksia, kaupunkeja ja kauppapaikkoja yhdistävä Huovintie oli osa keskiaikaista tieverkkoa. Huovintie alkoi Ulvilan kaupungista Kokemäenjoen suulta ja jatkui vesistöjä harjujaksia seurailleen Nakkilan, Harjavallan, Kokemäen, Köyliön ja Säkylän kautta Varsinais-Suomen puolelle. Toinen keskiaikainen tielinjaus on Hämeenkaan-Kyrönkankaantie, joka on ollut aikanaan ainoa kesäaikaan kuljettavissa oleva reitti Satakunnasta ja Hämeestä Pohjanmaalle. Ikaalisten suunnasta Satakunnan puolella Jämijärvelle saapuvan ja sitten Kankaanpään ja Karvian kautta Kauhajoelle kulkeneen tien varrelle perustettiin Kyrön Skanssina tunnettu pieni linnake, joka myöhemmin toimi Karvian Kantti- nimisenä kestkievearina. Satakunnan rannikkoa myötäilevä valtakunnalliseksi matkailutiekse hyväksytty Pohjanlahden rantatie on keskiajalta periytyvä postitie, joka yhdisti toisiinsa Turun ja Korsholman linnahallinnon.¹⁰⁴

Satakunnassa on myös monia liikenteeseen liittyviä rakennushistoriallisia kohteita. Merenkulun rakennusperintöä parhaiten edustavat Santkarin pooki, Säpin majakka, Kallon majakka, Ryssäntorni, Kylmäpihlajan majakka sekä Ouran majakka. Arvokkaista silloista ovat mainitsemisen arvoisia Panelian kaksiaukkoinen kivisilta, Kokemäen Sonnilanjoen silta, Lapijoen silta, Lankosken kaksiaukkoinen kivisilta sekä Porin silta. Rautatieyhteyksien rakentaminen 1890-luvulla Tampereesta Poriin, Porista Mäntyluotoon sekä Pei-

¹⁰² Satakunnan vaihemaakuntakaava 2, Selostus osa A, Satakuntaliitto, 2019, s. 43–45.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Ibid.

pohjan ja Rauman välille toi tullessaan asemamiljööt asuinrakennuksineen, makasiineineen ja vesitorneineen. Parhaiten säilyneitä esimerkkejä ovat Kokemäen Peipohjan asemamiljöö, Rauman aseman rakennukset sekä Porin uusi funktionalistisen kauden asemarakennus.

Muinaisjäännökset

Satakunnalla on rikas esihistoria. Asutuksen leviämistä on jääkauden päättymisen jälkeen ohjannut maaston suurmuodot kuten vesistöt, vesireitit, jokilaaksot ja harjujaksot. Ympäristön soveltumiseen asutukselle ovat vaikuttaneet maaperän laatu, ilmasto-olosuhteet ja paikallistopografia. Kaikilta esihistorian ajanjaksoilta tiedetään tällä hetkellä toistatuhatta muinaisjäännöskohdetta.¹⁰⁵

Satakunnassa vanhimmat merkit asutuksesta ovat löytyneet Loimi- ja Karvianjoen varsilta ja ne ajoittuvat mesoliittiselle kivilaudelle (8300-5000 eaa). Kampakeraamisen kulttuurivaiheen aikana (5000-3200 eaa.) ihmiset olivat sijoittuneet uusille veden alta paljastuneille alueille kuten Kokemäenjoen laajan suistoalueen ja kalaisten koskien tuntumaan, Kokemäen Pispalle ja Kraviojankankaalle ja hieman myöhemmin Harjavallan Hiittenharjun ja Lyytikänharjun asuinpaikoille. Nuorakeraaminen eli vasarakirveskulttuuri ajoittuu kivilauden jälkipuoliskolle (3200-2300 eaa.). Satakunta oli vasarakirveskulttuurin ydinaluetta siksi, että alueen kallioperästä löytyy kiviaseiden valmistukseen sopivaa diabaasia. Vasarakirvesajan asuinpaikat sijaitsivat usein laidunnukseen sopivien rantaniittyjen tuntumasta. Satakunnassa vasarakirveskulttuuria edustavia asuinpaikkoja tunnetaan Kokemäenjoen, Karvianjoen ja Loimijoen varsilta. Varsinainen kulttuurikeskus sijaitsi kuitenkin Pyhäjärven seudulla. Kiukaisten kulttuurina (2300-1500 eaa.) tunnettu kivilauden viimeinen vaihe on saanut nimensä Kiukaisten Paneliassa sijainneen Uotinmäen laajan löytöpaikan mukaan. Kiukaisten kulttuurin aikana maanviljely levisi Suomeen ja asutus alkoi vähitellen muuttua pysyvämmäksi. Kulttuuri levisi kapealle rantavyöhykkeelle ja sydänalueet sijaitsivat Kiukaisten, Harjavallan ja Nakkilan välisillä rajaseuduilla. Myös Eurajoen Irlanteella tunnetaan Kiukaisten kulttuurin asuinpaikkoja.

¹⁰⁶

Pronssikausi (1500-500 eaa.) näkyy satakuntalaisessa maisemassa esihistorian aikakausista parhaiten. Pronssikaudella Keski- ja Etelä-Ruotsin yhteyksien vahvistuttua Satakunta liittyi skandinaavisen pronssikulttuurin piiriin. Tavaksi tuli haudata vainajat varsinkin alkuaikoina suuriin ja monumentaalisiin hautaröykkiöihin. Suomen suurimpana tunnettu pronssikaudelta peräisin oleva hautaröykkiö on Euran Paneliassa sijaitseva Kuninkaanhauda. Rauman Sammallahdenmäen hautaröykkiöalue valittiin Unescon maailmanperintökohteeksi vuonna 1999. Pronssikaudella asutus oli muuttunut pysyvämmäksi, ihmiset elivät metsästäjällä ja siinä rinnalla karjanhoidolla ja kaskiviljelyllä. Pronssikaudella Satakunnan rantaviiva eheytyi ja mm. Nakkilan eteläpuoliset savialueet syntyivät lahdenpohjukkaan. Parhaiten tutkittu pronssikautinen asuinpaikka sijaitseekin Nakkilan Rieskaronmäellä.¹⁰⁷

Rautakauden (500 eaa.-1150 jaa.) alussa Satakuntaan saapui uusia maahanmuuttajia Ruotsista ja Baltiasta. Rautakautisia hautalöytöjä on Satakunnassa runsaasti, mutta asuinpaikkoja tunnetaan vähän. Luultavimmin rautakautiset asuinpaikat sijaitsivat samoilla alueilla kuin keskiaikaiset kylät.¹⁰⁸

¹⁰⁵ Satakunnan vaihemaakuntakaava 2, Selostus osa A, Satakuntaliitto, 2019, s. 43.

¹⁰⁶ Ibid.

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ Ibid.

1.8 Virkistykseen soveltuvat alueet

Selkämeri ja maankohoamisrannikko, Kokemäenjokilaakso, ympäristöstään erottuvat harjut, Pohjois-Satakunnan suot ja metsät sekä Etelä-Satakunnan viljelyaukeat muodostavat Satakunnan maiseman ja luonnon olennaiset piirteet ja lähtökohdat. Suuret järvet, kuten maakuntajärveksi nimetty Pyhäjärvi, sekä suuret joet (Kokemäenjoki, Karvianjoki) elävöittävät näitä maisemia. Monimuotoiset luonto- ja kulttuuriympäristöt, Selkämeri sekä manneralueen järvet ja joet ovat tärkeä osa Satakunnan monipuolisia virkistysmahdollisuuksia ja ne lisäävät maakunnan vetovoimaisuutta ja yleensäkin elinympäristön viihtyvyyttä (Kuva 2).

Metsähallituksen ylläpitämät kansallispuistot reitistöineen (Kauhaneva-Pohjankangas, Puurijärvi-Isosuo, Selkämeri ja pinta-alaltaan noin 30 hehtaarin kokoinen alue Lauhanvuoren kansallispuistoa), Lauhanvuori-Hämeenkan gas UNESCO Global Geopark sekä Satakunnan suojelualueverkosto (luonnonsuojelualueet, Natura 2000 – verkosto) soveltuvin osin muodostavat tärkeän rungon Satakunnan luonnon virkistyskäyttöle. Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen ohella kansallispuistot ja suojelualueverkosto ovat samalla Satakunnan luontomatkailun kärkikohteita ja merkittäviä ihmisen hyvinvoinnin lähteitä. Muita virkistyskäytön kannalta tärkeitä alueita ovat mm. UNESCO:n maailmaperintökohteet (Vanha Rauma, Sammallahdenmäki), maisema-alueet (mm. Yyterin maisemat) ja kulttuuriympäristöt (mm. ruukinpuistot) Satakunnan vesialueita unohtamatta sekä Porin kansallinen kaupunkipuisto sekä asutuskeskittymien lähettävillä sijaitsevat virkistysalueet ja lähiluontokohteet.

1.9 Ilmastomuutos ja luontokato

Satakunnassa on terveellinen ja viihtyisä elin- ja toimintaympäristö, yleisesti ottaen hyvä ilmanlaatu, riittävästi käyttökelpoista raakavettä sekä monipuolisia käyttömahdollisuuksia tarjoavat maa- ja vesialueet. Satakunnan monimuotoiset luonto ja kulttuuriympäristöt ovat keskeisiä maakunnan elinympäristön vetovoimaisuutta ja elinympäristön viihtyvyyttä lisääviä tekijöitä. Pellot ja metsät ovat hyväkasvuisia ja tuottavat raaka-ainetta maakunnan elintarvike- ja metsäteollisuudelle ja energiantuotantoon.

Ympäristön kannalta vaikeimmat ongelmat myös Satakunnassa liittyvät ilmastomuutokseen, luonnon pirstoutumisen ja luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen, vesistöjen rehevöitymiskehityksen jatkumiseen sekä rakennusperinnön hoitoon liittyviin haasteisiin. Ilmastomuutoksen vaikutukset näkyvät erityisesti sään ja vesiolojen vaihteluina sekä ääri-ilmiöiden lisääntymisenä, mikä voi kasvattaa myös tulvavahinkoja tulevaisuudessa. Ympäristön kemikalisoituminen sekä paikallinen maaperän ja pohjavesien pilaantuminen ovat esimerkkejä muista ympäristöongelmista.

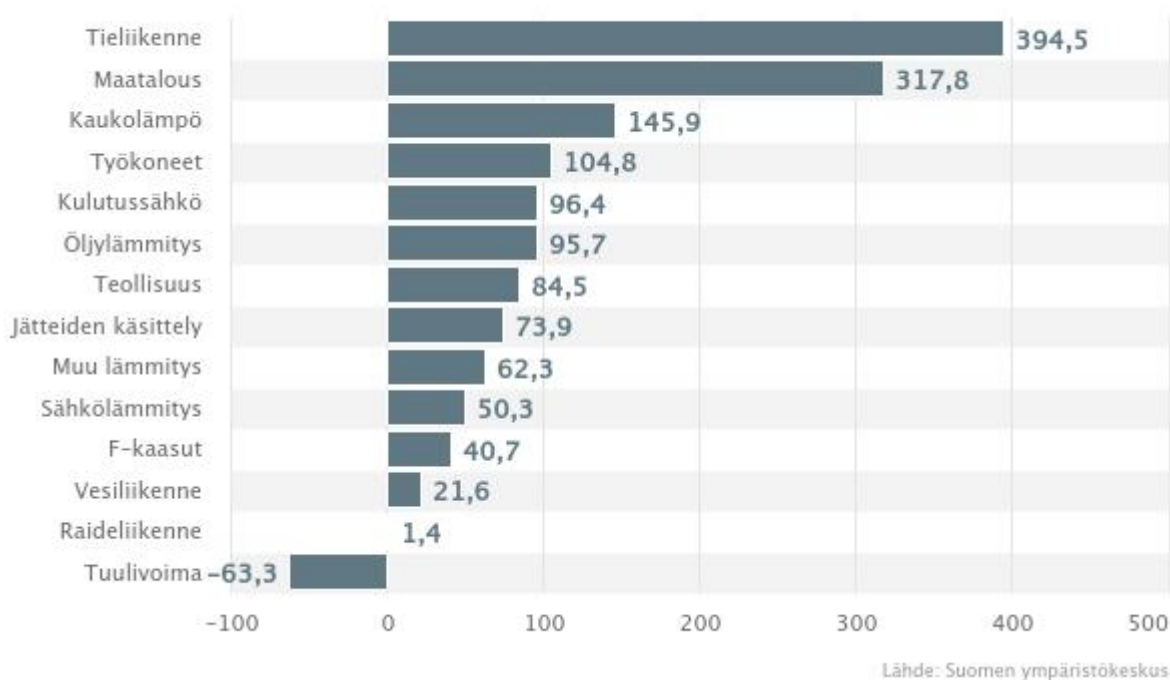
Ilmastomuutoksen keskeisiksi merkittäviksi vaikutuksiksi merellä katsotaan vedenpinnan nousu ja rehevöityminen. Ennustetut lämpötilan nousu, lisääntyvät sateet ja mantereelta tulevat ravinnehuuhtoumat saattavat muuttaa lajiston elinolosuhteita merellä. Ilmastomuutoksen vaikutukset Itämereen vaikuttavat myös rannikko- ja merialueen ihmistoimintaan kuten merenkulkuun, kalastukseen ja virkistyskäyttöön. Sään ääri-ilmiöiden lisääntyminen voi johtaa myös ympäristöonnettomuuksien riskien kasvamiseen.

1.9.1 Ilmastomuutos

Satakunnan kasvihuonepäästöjen kehitys on ollut pitkään laskeva ja kokonaispäästöjä on saatu Hinku-laskennan mukaan vähennettyä 39 % vuosien 2007–2020 aikavälillä. Asukaskohtaiset päästöt ovat samassa ajassa vähentyneet 36 %. Hinku-laskennan mukaan eniten ilmastopäästöjä Satakunnassa aiheutuu liikenteestä, eri lämmitysmuodoista ja maataloudesta (Kuva 48). Vähennys päästöissä johtuu muun muassa fossiilisten polttoaineiden osuuden vähentymisestä sekä biopolttoaineiden osuuden lisääntymisestä energiantuotannossa.

Taakanjakosektorin ja päästökaupan piiriin kuuluvien tahojen yhteenlasketut kokonaispäästöt vuosina 2007–2020 ovat alentuneet Satakunnassa 52 % ja per asukas 50 %. Vastaavasti koko Suomen osalta kokonaispäästöt ovat vähentyneet 41 % ja per asukas 43 % edellä mainitulla aikavälillä 2007–2020. Kokonaispäästöt sisältävät Suomen kasvihuonekaasuinventaarion päästöt lukuun ottamatta teollisuuden prosessipäästöjä, kotimaan lentoliikennettä, jäänmurtajia ja maankäyttösektoria. Hinku-laskennasta poiketen mukana ovat kaikki teollisuuden päästöt ja läpiajoliikenne (ei sisällä päästökompensatioita). Kulutussähkön kokonaispäästö määrässä on saatu vuosien aikana suuri vähennys. Myös teollisuuden sekä sähkö-, kauko- ja öljylämmityksen kokonaispäästöt ovat laskeneet huomattavasti.¹⁰⁹

Satakunnan ilmastopäästöt 2020 (CO₂-ekv., 1000 t)

Kuva 48. Satakunnan ilmastopäästöt sektoreittain vuonna 2020.¹¹⁰

Satakunnassa on neljä Hinku-kuntaa, Pori, Rauma, Eurajoki ja Harjavalta, jotka ovat sitoutuneet vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään 80 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta.

Satakunnan kuntien ilmastotyötä edistää myös kunta-alan energiatehokkuussopimus, joka on työ- ja elinkeinoministeriön, Energiaviraston ja Kuntaliiton välinen sopimus energian tehokkaammasta käytöstä kunta-alalla vuosina 2017–2025. Sopimukseen olivat Satakunnasta vuonna 2022 liittyneet Kankaanpää, Pori, Rauma, Säkyliä ja Satakunnan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä. Kunta-alan energiatehokkuussopimukseen liittyneet kunnat ovat sitoutuneet tavoittelemaan 7,5 % energiansäästö tavoitetta 2025 vuoteen mennessä.

¹⁰⁹ Suomen ympäristökeskus SYKE koordinoi Canemure - Kohti hiilineutraaleja kuntia ja maakuntia sekä Hinku - Kohti hiilineutraalia kuntaa -verkostojä [Hiilineutraalisuomi](https://www.hiilineutraalisuomi.fi) viitattu 23.2.2023.

¹¹⁰ Lounais-Suomen alueellinen tietopalvelu: <https://www.lounaistieto.fi/tilastot/ymparisto/> viitattu 2.3.2023.

Satakunnassa on monipuolinen energiatuotannon keskittymä, jossa tuotetaan sähköä noin kolminkertaisesti maakunnan kulutukseen nähden ja noin 40 % koko Suomesta. Satakunta on maamme suurin sähkön-tuottaja. Maakunta tuottaa sähköä koko yhteiskunnan tarpeisiin sekä ydin- että uusiutuvien energialähteiden kautta. Satakunnan energiantuotannon vahvuutena nähdään myös mahdollisuudet hajautettuun energiantuotantoon.

Kiertotalous on yksi tärkeä osa ilmastotoimia ja tarjoaa keinoja hillitä myös muita globaaleja ongelmia, kuten luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä sekä luonnonvarojen ylikulutusta. Kiertotaloudessa tuotteet suunnitellaan siten, että ne ovat sellaisenaan tai materiaalina uudelleen käytettävissä ja kierrätettävissä, suositaan uusiutuvia luonnonvaroja, tuotteita korvataan palveluilla ja energia tuotetaan uusiutuvilla energialähteillä. Toteutuakseen kiertotalous vaatii merkittäviä muutoksia niin yhteiskunnallisella tasolla kuin yksityisten kansalaisten ja kuluttajien valinnoissakin. Satakunnassa toimii kiertotalouteen perustuvia yrityksiä ja kiertotalous on huomioitu alueen teollisuuspuistojen yritysten välisessä yhteydessä. Kiertotalous on Satakuntaan kehittyvän akkuklusterin toimintaperiaatteena.

Ilmastomuutos vaikuttaa Satakunnassa erityisesti lämpötilan, veden kiertokulun, jääolosuhteiden ja tuulisuuden muuttumiseen. Muutokset vaikuttavat suoraan luontoon, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonilmiöihin, maa- ja metsätalouden sekä monien elinkeinojen toimintaedellytyksiin, merenkulkuun ja tienpitoon sekä kulttuuriympäristöihin. Kulttuuriympäristöt ovat esimerkkejä kohteista, jotka ovat alttiita ilmastomuutoksen aiheuttamille olosuhteiden muutoksille etenkin rakennetun ympäristön säilymisen osalta ¹¹¹. Ennusteiden mukaan vuotuiset sademäärät lisääntyvät, sateet ovat entistä rankempia ja tulvia voi esiintyä lähes mihin vuodenaikaan hyvänsä sisävesillä, rannikkoalueilla ja taajamissa. Alueellisesti tulvat voivat olla hyvinkin paikallisia, mutta niiden vaikutukset voivat kohdistua suuriin ihmismääriin. Erityisesti taajama-alueilla on tärkeää varautua rankkasadetulviin. Suomen merkittävin tulvariskialue sijaitsee Porissa. ¹¹²

Pohjanlahden jääolosuhteita on seurattu viime vuosisadan alusta lähtien ja havaintojen mukaan jääolosuhteet vaihtelevat suuresti. Keskimääräisinä talvina jää on peittänyt koko Perämeren ja Selkämeren rannikkoalueet. Viimeisten vuosikymmenien aikana Pohjanlahden jääkenttä on havaintojen mukaan supistunut ja ohentunut. Ilmastomuutoksen oletetaan vaikuttavan Pohjanlahdella muuta Itämerä enemmän. ¹¹³ Jääpeitteisen alueen ja jään paksuuden pieneneminen Selkämerellä vaikuttavat mm. ekosysteemien toimintaan ja helpottavat merenkulkua. Toisaalta satama-aleilla tulvariski voi nousta tuulisuuden, sateisuuden ja sään ääri-ilmiöiden lisääntymisen seurauksena.

1.9.2 Luontokato

Luontotyyppien uhanalaisuus arvioitiin Suomessa toista kertaa vuonna 2018. ¹¹⁴ Vajaasta 400 luontotyyppistä noin puolet (48 %) arvioitiin uhanalaisiksi koko maassa. Etelä-Suomessa uhanalaisten luontotyyppien osuus (59 %) on selvästi suurempi kuin Pohjois-Suomessa (32 %). Kaikki perinnebiotoopit arviointiin uhan-

¹¹¹ Karilas, A., Liljeström, E., Lohman, E., Nieminen, E., Nukki, H., Virolainen, E. & Voutilainen, E. (2023). Ilmastomuutos ja kulttuuriympäristö Tunnistetut vaikutukset sekä hillinnän ja sopeutumisen edistäminen. Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:3.

¹¹² Canemure Life-hanke / SAMK (2021). Satakunnan ilmasto- ja energias strategia 2030. Satakunnan ammattikorkeakoulu Sarja B, Raportit 5/2021.

¹¹³ Tietolaatikot: tulevaisuuden Pohjanlahti - SmartSea (fmi.fi) [Tietolaatikot: tulevaisuuden Pohjanlahti - SmartSea \(fmi.fi\)](#) haettu 7.2.2023.

¹¹⁴ Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.

alaisiksi, ja niistä valtaosa jopa äärimmäisen uhanalaisiksi. Erittäin uhanalaisia (EN) ja vaarantuneita (VU) luontotyypppejä on eniten soiden, metsien ja Itämeren rannikon luontotyyppiryhmässä. Tärkeimmiksi luontotyyppien uhanalaistumisen syiksi arvioitiin metsien uudistamis- ja hoitotoimet, ojitus, pellonraivaus sekä rakentaminen ja vesien rehevöityminen. Arvioinnissa esitettyjen toimenpide-ehdotuksien mukaan luontotyyppien suojelua, hoitoa ja ennallistamista on tehostettava, ja myös uusia keinoja kuten ekologisia kompensaatioita on syytä kehittää. Ilmastonmuutos lisää entisestään luontotyyppien tilaa parantavien toimien käynnistämisen ja tehostamisen tarvetta, koska se vahvistaa monien uhkien, kuten rehevöitymisen haitallisia vaikutuksia.

Satakunnassa luonnonvarojen käyttö on ollut intensiivistä jo pitkään, joten useimpien Etelä-Suomessa uhanalaisten luontotyyppien voidaan arvioida olevan uhanalaisia myös Satakunnassa. Yhtenäisimpiä luonnonympäristöt ovat maakunnan pohjoisosissa, minne sijoittuu lukuisia ylimatekunnallisia Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita sekä Lauhanvuoren ja Kauhannevan-Pohjankankaan kansallispuistot. Vanhoja metsiä (iältään yli 100-vuotiaita) on Satakunnassa vähän jäljellä, ja ne ovat pirstoutuneet pienialaisiksi kuvioiksi maakunnan eri osiin. Satakunnassa soiden ojitustase on yli 75 % ja ojitus sekä turvetuotanto ovat vaikuttaneet suoluontotyyppien uhanalaistumiseen. Luonnontilaisilla soilla on suuri merkitys myös hiilivara-
rastona ja tulvien tasaajina.

Uusin, viidennen kerran tehty, Suomen lajien uhanalaisuusarviointi julkaistiin vuoden 2019 alussa ¹¹⁵. Arvioinnin mukaan joka yhdeksäs Suomen kaikista arvioiduista lajeista on uhanalainen. Uhanalaisia eliölajeja on kaikissa lajiryhmissä, suhteellisen eniten linnuissa ja sammalissa. Uhanalaisista lajeista suurin osa elää ensisijaisesti metsissä (noin 31 %) sekä perinneympäristöissä ja muissa ihmisen muuttamissa ympäristöissä (noin 24 %). Metsissä ja perinneympäristöissä elää kaiken kaikkiaan eniten lajeja, mikä osaltaan selittää uhanalaisten lajien suurta määrää. Suurin syy lajien uhanalaistumiseen on lajien elinympäristöjen väheneminen ja laadullinen heikkeneminen. Nämä edellä esitetyt uhanalaisuusarvioinnissa todetut tulokset ilmentävät uhanalaislajiston tilannetta myös Satakunnassa.

Uusin uhanalaisuusarviointi kattoi ensimmäistä kertaa lähes koko Suomen rannikolla esiintyvän levälajiston. Tämä ensimmäinen kattava arvio Suomen levien uhanalaisuudesta kertoi tietopuutteista, mutta myös levien uhanalaisuudesta. Uhanalaisuusarvio nosti esiin rehevöitymisestä kärsivät näkinpartaislevät ja kalliopohjien kookkaat punalevät ja ruskeat levät. Rehevöityneissä olosuhteissa vesi on sameaa ja valon määrä ja laatu muuttuvat, jolloin monivuotisten levien elintila kapenee kalliorannoilla ja matalissa merenlahdissa. Rehevöitymisen seurauksena kalliopinnoille kertyy orgaanista ainesta, joka estää levien kiinnittymisen. Tämän lisäksi nopeakasvuiset, usein yksivuotiset rihmalevät hyötyvät ravinnerikkaasta vedestä, runsastuvat ja valtaavat kasvupinnat nopeasti keväällä estäen hidaskasvuisten lajien leviämistä ja kasvua.

Luontotyypppejä ja lajeja koskevat uhanalaisuusarviointien tulokset ovat keskeinen tietopohja jatkotyölle, kun tarkastellaan mihin lajeihin, lajiryhmiin tai elinympäristöihin olisi jatkossa kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta Suomen lajiston monimuotoisuus ja erityispiirteet voidaan säilyttää.

Ekologisen kestävyyskannalta Lounais-Suomen talousmetsien suurimmat rakenteelliset puutteet ovat lahoppuun ja palaneen puun vähyys sekä luonnontilaisen kaltaisten vanhojen metsien, pienvesien ja rehevien soiden vähäisyys. Kuollutta puuta on Satakunnassa keskimäärin 3,2 kuutiota hehtaarilla ja vastaavasti Varsinais-Suomessa 4,6 kuutiota hehtaarilla. Lounais-Suomen laajimmat luonnontilaisen kaltaiset metsät sijaitsevat nykyisin suojelualueilla. ¹¹⁶

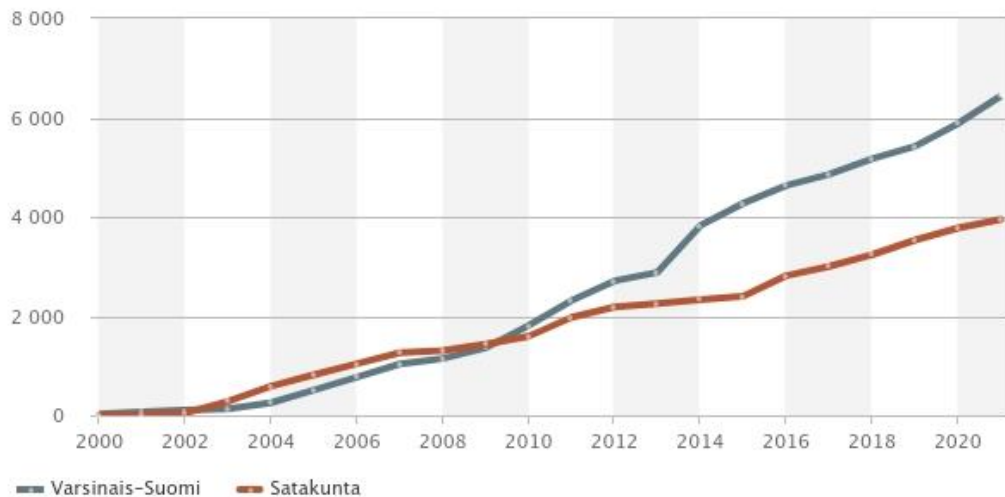
Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2014–2025 eli METSO-ohjelma tarjoaa maanomistajille mahdollisuuden vapaaehtoiseen suojeluun ja luonnonhoitoon (Kuva 49). Suojelu voi olla

¹¹⁵ Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

¹¹⁶ Metsäkeskus (2020). Lounais-Suomen metsäohjelma 2021–2025.

pysyvää tai määräaikaista. Vapaaehtoisella suojelulla pyritään turvaamaan arvokkaimpien luontokohteiden säilyminen ja samalla metsänomistaja saa tuloja suojelusta. Maanomistajien vapaaehtoisuuteen perustuvan Helmi-elinympäristöohjelman 2021–2030 kautta puolestaan suojellaan ja ennallistetaan soita, kunnostetaan lintuvesiä ja kosteikkoja ranta-alueineen, hoidetaan perinnebiotooppeja ja metsäisiä elinympäristöjä sekä hoidetaan ja kunnostetaan ranta- ja vesiluontoa.

Vapaaehtoisesti suojeltu metsäala (ha)

Lähde: Metsäkeskus, ELY-keskukset

Kuva 49. Satakunnassa vapaaehtoisesti suojellun metsäalan määrä (ha) vuonna 2021 oli lähes 4000 ha ja Varsinais-Suomessa lähes 6500 ha.¹¹⁷

1.10 Kansallinen turvallisuus ja huoltovarmuus

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintaympäristö on viime vuosina ollut muutoksessa. Muutoksille ovat ominaisia muutoksen nopeus ja ennakoimattomuus. Toimintaympäristön muutoksilla on vaikutuksia Suomen sisäiseen kehitykseen ja turvallisuuteen.

Kokonaisturvallisuus Suomessa perustuu suomalaisen varautumisen yhteistoimintamalliin, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä. Kokonaisturvallisuudella tarkoitetaan tilaa, jossa yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuviin uhkii ja riskeihin on varauduttu.¹¹⁸ Elintärkeiksi toiminnoiksi on määritelty johtaminen, kansainvälinen ja EU-toiminta, puolustuskyky, sisäinen turvallisuus, talous, infrastruktuuri, huoltovarmuus, väestön toimintakyky ja palvelut sekä henkinen kriisinkestävyys.¹¹⁹

¹¹⁷ Lounais-Suomen alueellinen tietopalvelu: <https://www.lounaistieto.fi/tilastot/ymparisto/> viitattu 10.2.2023.

¹¹⁸ Sanastokeskus TSK ry, Kokonaisturvallisuuden sanasto, Helsinki 2017, s. 87.

¹¹⁹ Turvallisuuskomitea, Yhteiskunnan turvallisuusstrategia, Valtioneuvoston periaatepäätös / 2.11.2017, s.98.

Suomen alueellisen koskemattomuuden valvonta ja turvaaminen

Elintärkeisiin toimintoihin lukeutuvan Suomen puolustuskyvyn ylläpitäminen ja kehittäminen on yhteiskunnan eri toimijoiden yhteistyötä. Puolustusvoimien tehtävänä on Suomen sotilaallinen puolustaminen, muiden viranomaisten tukeminen, osallistuminen aluevalvontaan ja kansainvälisen avun antamiseen sekä kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan.

Porin prikaatissa koulutetaan sodan ajan joukkojen lisäksi sotilaita vaativiin kriisihallintatehtäviin ympäri maailman. Länsi-Suomen alueelle sijoittuvan Porin prikaatin Säkylän ja Niinisalon varuskunnat sijoittuvat Satakuntaan. Lisäksi Porin prikaatilla on kuusi harjoitusalueita kahdeksan kunnan alueella Säkylässä, Huittisissa, Oripäässä, Harjavallassa, Kokemäellä, Eurassa, Pöytyällä ja Niinisalossa. Niinisalon varuskunnan lähimaastossa sijaitsee puolustusvoimien käytössä olevat Pohjankankaan ampuma-alue Kankaanpään ja Karvian alueella ja Hämeenkaan harjoitusalue Kankaanpään, Ikaalisten ja Jämijärven alueella. Pohjankankaan aluetta käyttävät Porin prikaatin lisäksi myös muut Länsi-Suomessa harjoittelevat joukot. Aluetta käyttää myös Koeampumalaitos. Alueella suoritetaan kovapanosammuntoja, joissa käytössä ovat jalkaväen eri aseet sekä tykistöaseet. Porin prikaatin joukot käyttävät Hämeenkaan harjoitusalueita taistelukoulutukseen ja harjoitteluun lähes päivittäin. Eri tykistöaseilla harjoitellaan toimintaa, mutta ei suoriteta kovapanosammuntoja. Säkylän ja Huittisten alueelle sijoittuva Huovinrinteen ampuma- ja harjoitusalue on Porin prikaatin pääharjoitusalue. Harjoitusalueella käytetään jalkaväen aseiden lisäksi kranaatinheittämiä. Piikajärven harjoitusalue sijoittuu Harjavallan, Kokemäen ja Euran alueille. Alueella käytetään harjoitusampumatarvikkeita.¹²⁰

Suomen ilmavoimien käytössä oleva noin kolmen kilometrin pituinen Niinisalon maantietukikohta sijoittuu valtatielle 23 Kankaanpää-Parkano välille. Maantietukikohtaan liittyy Kankaanpään kaupungin ja Jämijärven kunnan alueille ulottuva 12 km:n suojavyöhyke, jolla on lentoesterajoituksia. Kantatielle 41 sijoittuvan Loimaan Virttan maantietukikohdan suojavyöhyke ulottuu Satakuntaan Säkylän kunnan ja Huittisten kaupungin eteläosiin.¹²¹

Puolustusvoimien ampumaratojen käyttöaste on nousemassa, joten myös muille kuin puolustusvoimien ampumaradoille on yhä suurempaa tarvetta.¹²² Suomessa ampumaratoja hallinnoivat puolustusvoimien lisäksi pääasiassa metsästys- ja ampumaseurat, riistanhoito- ja erilaiset ratayhdistykset. Ampumaurheilun harrastajat on myös merkittävä ampumaratojen käyttäjätaho. Lisäksi poliisille, rajavartiolaitokselle ja turvallisuusviranomaisille sekä muille ammatissaan ampumataitoa tarvitseville ampumaradat ovat välttämättömiä.

Satakunnan ampumarataverkostoon kuuluu 37 ampumarataa, joista 33 on yhdistysten ylläpitämiä ampumaratoja ja 4 puolustusvoimien ylläpitämiä. Määrällisesti suurin osa Satakunnan ampumaradoista sijaitsee maakunnan eteläisellä puoliskolla, jossa myös suurin osa maakunnan väestöstä asuu. Myös laukausmääriltään suurimmat radat sijaitsevat maakunnan väkirikkaimmilla alueilla. Suurimmat laukausmäärät ovat Katinkurun ampumaradalla Porissa ja Kuivassuon ampumaurheilukeskuksessa Raumalla.¹²³

¹²⁰ Porin prikaatin maavoimien verkkosivut: <https://maavoimat.fi/porin-prikaati/tietoa-meista> viitattu 24.2.2023.

¹²¹ Satakunnan vaihemaakuntakaava 2, Selostus, osa A, Satakuntaliitto 2019, s. 188.

¹²² Esa Pulkkinen ja Timo Tuurihalme, Valtioneuvoston selvitys eduskunnalle Suomen ampumaratojen tilanteesta VN/23649/2022, Puolustusministeriö, 21.12.2022, s. 14.

¹²³ Rintala, Veli-Matti ja Savola, Anne: Satakunnan ampumarataselvitys ja kehittämissuunnitelma, Satakuntaliitto 2021.

Sisäinen turvallisuus

Sisäisellä turvallisuudella tarkoitetaan niitä yhteiskunnan tekijöitä ja ominaisuuksia, joiden vaikutuksesta ihmiset voivat nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista ilman pelkoa ja turvattomuuden tunnetta, mikä johtuisi rikollisuudesta, häiriöistä, onnettomuuksista ja niihin rinnastettavista kansallisista ja kansainvälisistä ilmiöistä.¹²⁴

Suomen rajojen valvonnalla ylläpidetään rajajärjestystä ja rajaturvallisuutta etenkin Schengen-alueen ulkorajalla. Maarajalla rajojen valvontaa toteutetaan partioimalla perinteisesti, mutta partioinnissa hyödynnetään myös Vartiolaivueen helikoptereita ja lentokoneita sekä muita kulkuvälineitä ja teknisiä valvontajärjestelmiä. Merirajalla valvonnan rungon muodostavat merivartioasemat tutka- ja kamerajärjestelmien, jota täydennetään vartiolaivojen ja veneiden partioinnilla. Vartiolaivueen ilma-alukset partioivat myös merirajoilla säännöllisesti.

Merivartiosto vastaa toimialueellaan rajojen valvonnasta, rajatarkastuksista, meripelastuksesta ja ympäristövahinkojen torjunnasta aavalla merellä. Länsi-Suomen merivartioston (LSMV) toimialue käsittää koko Suomen rannikon ja sen talousvyöhykkeen alueen sekä Ahvenanmaan – Suomenlahtea lukuun ottamatta. Alueen rajanylityspaikat ovat myös merivartioston toimialuetta.

Länsi-Suomen merivartioston esikunta ja merivartioston johto- ja meripelastuskeskus (MRCC Turku) sijaitsevat Turun sataman läheisyydessä. Länsi-Suomen merivartiostolla on kymmenen merivartioasemaa ja kaksi vartiolaivaa: VL Uisko ja VL Tursas. Satakuntaan sijoittuu Porin ja Rauman merivartioasemat.¹²⁵

Pelastuslaitos huolehtii pelastustoiminnasta, väestön varoittamisesta, valvontatehtävistä oman alan ohjauksesta ja neuvonnasta. Pelastuslaitos tunnistaa alueen onnettomuusriskejä, ehkäisee onnettomuuksia ja varautuu onnettomuuksiin. Pelastustoimen järjestäminen kuuluu hyvinvointialueiden lakisääteisiin tehtäviin. Satakunnan hyvinvointialueen pelastuslaitoksella on pelastusasemat Harjavallassa, Huittisissa, Kankaanpäässä, Meri-Porissa, Kanta-Porissa, Raumalla ja Ulvilassa. Lisäksi Satakunnan alueella toimii yhteensä 49 sopimuspalokuntaa.¹²⁶

Sisäisen turvallisuuden osalta myös suuronnettomuuksien riskien ennaltaehkäiseminen on Suomessa korkealla tasolla. Suuronnettomuudella tarkoitetaan onnettomuutta, jota on menehtyneiden, loukkaantuneiden, ympäristöön tai omaisuuteen kohdistuneiden vahinkojen määrän taikka onnettomuuden laadun perusteella pidettävä erityisen vakavana.

Suomessa on sähköntuotannossa neljä ydinvoimalaitosyksikköä, joista kaksi sijaitsee Eurajoen Olkiluodossa. Viides ydinvoimalaitosyksikkö on käyttöönottoaiheessa Olkiluodossa. Säteilyturvakeskus (STUK) valvoo ydinturvallisuutta. Valvonnan kohteina ovat ydinvoimalaitokset, ydinmateriaalit ja ydinjätteet. Vakavan säteilyvaaratilanteen todennäköisyyden arvioidaan olevan Suomessa pieni. Säteilytilannetta tarkkailaan jatkuvasti koko maassa säteilyturvakeskuksen, ilmatieteenlaitoksen ja puolustusvoimien havaintoasemilla. Pahimmissa tapauksissa ydinvoimalaitosonnettomuus voi kuitenkin aiheuttaa vakavan säteilyvaaratilanteen. Säteilyonnettomuuden vaikutukset voivat ulottua laajalle alueelle tuulen mukana. Eurajoen Olkiluotoon on rakenteilla myös käytetyn polttoaineen kapselointi- ja loppusijoituspaikka. Toiminnan on tarkoitus alkaa vuoden 2025 alkuun mennessä.

Satakunnassa on useita vaarallisten kemikaalien laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavia eli Seveso III -direktiivin mukaisia laitoksia erityisesti Harjavallassa, Kankaanpäässä, Porissa ja Raumal-

¹²⁴ Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta, Valtioneuvoston julkaisuja 2021:48 vn.f, s.48.

¹²⁵ <https://raja.fi/etusivu> viitattu 10.2.2023.

¹²⁶ <https://pelastustoimi.fi/satakunta> viitattu 10.2.2023.

la.¹²⁷ Tuotantolaitoksiin liittyy kiinteästi myös vaarallisten aineiden kuljettaminen maanteitse, rautateitse ja aluskuljetuksin. Vaarallisten aineiden kuljetusmäärät ovat kasvaneet viime vuosina erityisesti tiekuljetusten osalta, rautatiekuljetukset ovat vähentyneet ja aluskuljetusten määrä on pysynyt miltei samana.¹²⁸ Tuotantolaitosten toimintaan, kuljetuksiin ja tilapäiseen säilyttämiseen voi liittyä mahdollisuus onnettomuuksiin, joissa vaaralliset aineet aiheuttavat vakavaa haittaa ihmisille ja ympäristölle (luontokohteet, virkistysalueet, vesistöt, pohjavedet, infrastruktuuri, muut tuotantolaitokset, kulttuurihistorialliset kohteet).¹²⁹

Huoltovarmuus

Huoltovarmuus on toimintaa, jonka tarkoituksena on turvata väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämätön tuotanto, palvelut ja infrastruktuuri vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalta.¹³⁰

Huoltovarmuustyön tavoitteissa on keskeistä huomioida Suomen erityispiirteet kuten kylmä ilmasto, syrjäinen sijainti, riippuvuus merikuljetuksista, energiantensiivisyys, pitkät kuljetusyhteydet ja riippuvuus ulkomaisista hyödykkeistä.

Ilmastonmuutoksen eteneminen ja sen myötä yleistyvät sään ääri-ilmiöt ja riskit ekosysteemeille ovat riskejä myös Suomen huoltovarmuudelle. Erityisen keskeisiä ilmastomuutokseen liittyviä kysymyksiä ovat energiamurros, sään-ääri-ilmiöiden vaikutukset infrastruktuurille kuten sähkön siirrolle sekä ilmatoriskit ruoantuotannolle ja metsätaloudelle.

Energiahuolto on muiden yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen perusedellytys. Sähkön tai lämmön saannin häiriö voi vaarantaa kriittiset toiminnot ja väestön hyvinvoinnin. Suomessa energian tuotanto ja käyttö on maantieteellisesti hajautettua ja siirtoetäisyydet ovat pitkiä. Energiansiirtoverkot ovat usein suojaamattomia ja alttiita vaurioitumaan. Energiaomavaraisuuden lisääminen auttaa pääsemään irti tuontiriippuvuudesta ja parantaa energiasektorin huoltovarmuutta.¹³¹

Satakunnassa tuotetaan ydinenergian lisäksi energiaa monipuolisesti uusiutuvista energialähteistä kolminkertaisesti maakunnan omaan kulutukseen nähden. Satakunnan energiahuoltoa on käsitelty Satakunnan nykytilaa kuvaavan osion kappaleessa 1.4.11 Energiahuolto.

Huoltovarmuuden kannalta on oleellista, että väestön riittävän ravinnon saatavuus, laatu ja turvallisuus turvataan kaikissa tilanteissa. Alkutuotanto (maa- ja puutarhatalous, kalatalous ja luonnontuotteet) ja elintarviketeollisuuden toiminta on väestön kannalta elintärkeää. Satakunnassa alkutuotanto on monipuolista ja elintarviketeollisuus valtakunnallista tasoa. Satakunnassa tuotetaan sokeria, kasviksia, viljeltyjä sieniä sekä siipikarjaa ja lihaa. Viljanviljely keskittyy Satakunnassa voimakkaasti Kokemäenjokilaaksoon, mutta myös muut jokilaaksot ovat merkittäviä viljelyalueita. Jokilaaksoissa pellot ovat hyvälaatuisia ja viljelyolot ovat suotuisat. Lisäksi entiset merenpohjat ovat viljavaa peltoaluetta. Myös intensiivinen kotieläin tuotanto on voimakkaasti alueellisesti keskittynyttä. Neljäsosa koko Suomen broilerin- ja kalkkunalihan

¹²⁷ Kemikaalilaitosten konsultointiväyhykkeet, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES), 1.7.2022.

¹²⁸ Hanna Strömmer, Vaarallisten aineiden kuljetukset vuonna 2017, Traficom julkaisu 4/2019, s. 26.

¹²⁹ Opas, Tuotantolaitosten sijoittaminen, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES), 2015, s. 48.

¹³⁰ Sanastokeskus TSK ry: Kokonaisturvallisuuden sanasto, Helsinki 2017, s. 87.

¹³¹ Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko, Valtioneuvoston julkaisu 2022:59: Valtioneuvosto, Helsinki 2022, s. 61.

tuotannosta sijaitsee Satakunnassa. Karkeasti yleistäen voidaan todeta, että Satakunnan maidontuotanto on keskittynyt Pohjois-Satakuntaan, sianlihantuotanto Kaakkois-Satakuntaan ja siipikarjantuotanto Etelä-Satakuntaan. Satakunnan erityispiirteenä on myös vahva ammattikalastus sekä merellä että sisävesillä.¹³²

Vesihuolto luokitellaan huoltovarmuudessa myös elintärkeäksi toiminnoksi. Vesihuollolla turvataan puhtaasti veden saatavuus ja jätevesien asianmukainen käsittely. Vesihuoltoa voidaan pitää välttämättömänä ihmisille, sosiaali- ja terveydenhuollon ja elintarvikehuollon toimivuudelle sekä teollisuuden toimintaedellytyksille. Myös jätehuollon toiminnan turvaaminen on ihmisten terveyden kannalta tärkeää sekä normaalioloissa että häiriötilanteissa. Satakunnan vesihuoltoa ja jätehuoltoa on käsitelty Satakunnan nykytilaa kuvaavan osion kappaleissa 1.4.10 Vesihuolto ja 1.4.11 Jätehuolto ja kiertotalous.

Suomen huoltovarmuuden takaamiseksi ensiarvoisia ovat tie- ja rautatiekuljetukset, meri- ja ilmakuljetukset sekä satamat. Kuljetusten ja sotilaallisen liikkuvuuden vaatiman infrastruktuurin rooli on merkittävä. Huoltovarmuuden kannalta merkittäviä yhteyksiä ovat Satakunnassa sisämaan yhteydet tie- ja rautatieverkon osalta Porin ja Rauman satamiin ja edelleen meriteitse muualle maailmalle. Satakunnan elinkeinorakenne edellyttää myös toimivaa alemman asteista tieverkkoa.

2. Satakunnan maakuntakaavan 2050 suunnittelun lähtökohdat

2.1. Valtakunnalliset lähtökohdat

Valtakunnalliset suunnittelutarpeet ja tavoitteet määritellään ensisijaisesti valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa, joista valtioneuvosto päättää. Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla on erityisasema muihin valtakunnallisiin tavoitteisiin nähden maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten oikeusvaikutusten takia. Muita valtakunnallisia suunnittelutarpeita ja tavoitteita on määritelty monissa valtioneuvoston hyväksymissä tavoite- ja periaateohjelmissa samoin kuin valtion sektorihallinnon omaa toimialaansa koskeissa pitkän aikavälin suunnitelmissa ja strategioissa.

2.1.1. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edistävät kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa Suomessa sekä turvaavat valtakunnallisten alueidenkäyttöratkaisujen tarkoituksenmukaista toteuttamista. Tavoitteilla varmistetaan, että valtakunnallisesti merkittävät asiat huomioidaan maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 23 §:n mukaisesti valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valmistelusta huolehtii ympäristöministeriö yhteistyössä niiden muiden ministeriöiden, maakuntien liittojen ja muiden viranomaisten ja tahojen kanssa, joita asia koskee.

Valtioneuvosto päätti tavoitteiden uudistamisesta 14.12.2017. Uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulivat voimaan 1.4.2018.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet jakautuvat viiteen kokonaisuuteen.

- Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen

¹³² Satakunnan vaihemaakuntakaava 2, Selostus, osa A, Satakuntaliitto 2019, s. 188.

Edistetään koko maan monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta, ja tuetaan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä. Luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi sekä väestökehityksen edellyttämälle riittävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle.

Luodaan edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen. Suurilla kaupunkiseuduilla vahvistetaan yhdyskuntarakenteen eheyttä.

Edistetään palvelujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta. Edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä viestintä-, liikkumis- ja kuljetuspalveluiden kehittämistä.

Merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.

- Tehokas liikennejärjestelmä

Edistetään valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuutta ja taloudellisuutta kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia liikenneyhteyksiä ja verkostoja sekä varmistamalla edellytykset eri liikennemuotojen ja -palvelujen yhteiskäyttöön perustuville matka- ja kuljetusketjuille sekä tavara- ja henkilöliikenteen solmukohtien toimivuudelle.

Turvataan kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien liikenne- ja viestintäyhteyksien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet sekä kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien satamien, lentoasemien ja rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet.

- Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan muutoin.

Ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.

Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys tai riskit hallitaan muulla tavoin.

Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, kemikaaliratapihat ja vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelyratapihat sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.

Otetaan huomioon yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tarpeet, erityisesti maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvataan niille riittävät alueelliset kehittämisedellytykset ja toimintamahdollisuudet.

- Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta.

Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.

Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.

Luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä. Huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsä alueiden sekä saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä.

- Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Varaudutaan uusiutuvan energian tuotannon ja sen edellyttämien logististen ratkaisujen tarpeisiin. Tuulivoimalat sijoitetaan ensisijaisesti keskitetysti usean voimalan yksiköihin.

Turvataan valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävien voimajohtojen ja kaukokuljettamiseen tarvittavien kaasuputkien linjaukset ja niiden toteuttamismahdollisuudet. Voimajohto linjauksissa hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY2009)

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, Museovirasto 2009 -inventointi on valtioneuvoston 22.12.2009 tekemällä päätöksellä otettu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoitamaksi rakennettua kulttuuriympäristöä koskeväksi inventoinniksi. Inventointi korvaa Museoviraston vuonna 1993 julkaiseman inventoinnin (Rakennettu kulttuuriympäristö, Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt, Museoviraston rakennushistorian osasto, julkaisu 16/1993).

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä.

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

Ympäristöministeriö toteutti vuosina 2010–2015 valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventoinnin. Inventointia täydennettiin julkisissa kuulemisissa ja lausuntokierrosten yhteydessä saatujen palautteiden pohjalta vuosina 2016–2021. Satakunnan alueella valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointi valmistui Satakuntaliiton EAKR-rahoitteisen Katson maalaismaisemaa -hankkeen puitteissa vuosina 2012–2013. Hankkeessa inventoitiin samalla myös maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja pohdittiin maisema-alueiden äänimaisemallisia tekijöitä.

Ympäristöministeriön vuoden 1995 luetteloa korvaava esitys valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista on hyväksytty valtioneuvoston päätöksellä 18.11.2021. Päivitetyssä luettelossa valtakunnallisesti arvokkaita maisemia on nyt 186, joista Satakunnan alueelle on osoitettu yhteensä kuusi aluetta. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden uusi luettelo (VAMA 2021) muodostaa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevassa valtioneuvoston päätöksessä tarkoitetun valtakunnallisen inventoinnin, joka on otettava huomioon maakuntakaavoissa ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa.

Valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset kohteet (VARK)

Museovirasto määrittelee hankkeessa Suomen manneralueella merkittävimmät arkeologiset kohteet. Arviointi ja valinnat tehdään muinaisjäännösrekisterin tietojen pohjalta. Tavoitteena on maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittama valtakunnallisesti merkittäviä arkeologisia kohteita koskeva inventointi. Tavoitteena on kooste, joka antaa mahdollisimman hyvän kokonaiskuvan. Inventoinnin valmistuttua vuonna 2023 kohteet tulee huomioida yhtenä alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana.

2.1.2. Valtakunnalliset strategiat ja suunnitelmat

Ilmasto- ja energiapolitikkaa koskevat suunnitelmat

Suomen ilmasto- ja energiapolitikkaa ohjaavat kansainvälisten ilmastososopimusten lisäksi Euroopan unionin ilmasto- ja energiapolitiikan tavoitteet ja toimenpiteet.

Uusi ilmastolaki (423/2022) tuli voimaan 1.7.2022. Edellinen ilmastolaki, joka myös oli Suomen ensimmäinen ilmastolaki, oli vuodelta 2015. Ilmastolaissa säädetään ilmastopolitiikan suunnittelusta ja seurannasta sekä kansallisista ilmastotavoitteista. Ilmastolaissa asetetaan velvoitteita viranomaisille.

Uuteen ilmastolakiin on lisätty uudet päästövähennystavoitteet vuosille 2030 ja 2040, ja vuoden 2050 päästövähennystavoitetta on päivitetty. Laki laajeni koskemaan maankäyttösektoria ja siihen on lisätty nielujen vahvistamista koskeva tavoite. Uudessa ilmastolaissa säädetään myös saamelaisten oikeuksien huomioon ottamisesta sekä saamelaiskäräjien kanssa käytävistä neuvotteluista ilmastopolitiikan suunnitelmia valmisteltaessa. Valmistelussa on ilmastolain muutos, jossa asetetaan kunnille velvoite laatia ilmastosuunnitelmat. Samoin valmistellaan ilmastolain muutoksenhakua koskeva sääntely.

Ilmastolaissa säädetään ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmästä ja ilmastotavoitteiden toteutumisen seurannasta. Lain mukainen ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmä muodostuu neljästä suunnitelmasta, joiden laatiminen on eri ministeriöiden vastuulla:

- 1) pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma (TEM);
- 2) kansallinen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelma (MMM);
- 3) keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma (YM);
- 4) maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MMM).

Pitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma ja ilmasto- ja energiastrategia

Pitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma sisältää keskeiset pitkän tähtäimen politiikkatoimet päästökaupparektorille sekä päästökaupan ulkopuoliseen sektorille ilmastopolitiikan tavoitteiden saavuttamiseksi. Suunnitelma valmistellaan vähintään kerran kymmenessä vuodessa, ja sen valmistelun koordinoinnista vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Ensimmäistä ilmastolain mukaista pitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaa ei olla vielä valmisteltu, mutta 2014 valmistui Energia- ja ilmastotiekartta 2050. Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman valmistelu on tarkoitus aloittaa työ- ja elinkeinoministeriössä seuraavan vaalikauden alkupuolella. Suunnitelman valmistelussa on tarkoitus ottaa huomioon muun muassa EU:n uuteen ilmastolakiin perustuva yhteinen ilmastotavoite ja ilmastomuutosta koskeva ajantasainen tieteellinen tieto.

Käytännöksi on muodostunut, että jokainen hallitus tekee kaudellaan energia- ja ilmastopoliittisen strategian. Strategian tueksi laaditaan taustaraportteja, jotka eivät sisällä poliittisia linjauksia. Niiden lisäksi päivitetään Suomen energia- ja päästökehitystä arvioivat skenaariolaskelmat. Strategian vaikutukset myös arvioidaan.

Suomen kansallisessa ilmasto- ja energiastrategiassa linjataan toimia, jolla Suomi täyttää EU:n vuoden 2030 ilmastovelvoitteet ja saavuttaa ilmastolain mukaiset tavoitteet kasvihuonekaasujen vähentämisestä 60 prosentilla vuoteen 2030 ja vuotta 2035 koskevan hiilineutraaliustavoitteen. Uusiutuvan energian osuuden arvioidaan nousevan vuonna 2030 yli EU:n 55-valmiuspaketissa esitetyn Suomen ohjeellisen vähimmäisosuuden. Sen sijaan 55-valmiuspaketin ohjeellinen energian loppukulutuksen enimmäismäärä Suomelle vuonna 2030 ylittyy skenaariolaskelmien mukaisessa kehityksessä.

Strategian keskiössä on vihreä siirtymä ja keväällä 2022 ajankohtaistunut irtautuminen venäläisestä fossiilisesta energiasta. Lämmöntuotannossa edistetään erityisesti polttoon perustumatonta lämmön-

tuotantoa. Energiajärjestelmän sähköistyminen ja järjestelmäintegraation hyödyntäminen ovat keskeisiä erityisesti sektoreilla, joilla päästöjen vähentäminen on vaikeaa. Strategiaan sisältyy kansallinen vetystrategia, jolla edistetään vetytaloutta ja sähköpolttoaineita sekä asetetaan määrälliset tavoitteet vedyn elektrolyytikapasiteetille.

Päästökauppajärjestelmä ja pitkäjänteinen ennustettava ilmasto- ja energiapolitiikka ovat strategian keskeisiä ohjauskeinoja. Strategiassa linjattavin toimin parannetaan yritysten mahdollisuuksia tehdä pitkäjänteisesti investointeja edistyneeseen puhtaaseen teknologiaan.

Kansallinen ilmastomuutoksen sopeutumissuunnitelma (EIS)

Ilmastomuutokseen sopeutumisella tarkoitetaan sekä politiikka- että käytännön toimia, joilla eri toimijat vähentävät, varautuvat ja sopeutuvat ilmastomuutoksen erilaisiin vaikutuksiin ja niihin liittyviin riskeihin. Sopeutumisen tavoitteena on esimerkiksi vähentää ihmisiin kohdistuvaa vaaraa tai sen vaikutuksista mahdollisesti aiheutuvia taloudellisia vahinkoja. Toisaalta tavoitteena on hyödyntää mahdollisuuksia, joita sopeutumisella voidaan saada elinkeinoille ja liiketoiminnalle.

Kansallisella tasolla ilmastomuutokseen sopeutumistyön koordinaatiosta vastaa maa- ja metsätalousministeriö. Vuonna 2014 maa- ja metsätalousministeriön koordinoimana laadittiin vuoteen 2022 ulottuva kansallinen ilmastomuutoksen sopeutumissuunnitelma. Sopeutumistoimista raportoidaan eduskunnalle vähintään kerran vaalikaudessa osana ilmastovuosikertomusta, jossa seurataan päästöjen ja poistumien kehitystä ja keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman tavoitteiden toteutumista. Lisäksi se sisältää kartoituksen politiikkatoimista ja arvion sopeutumissuunnitelman toimien riittävydestä ja toimeenpanotilanteesta.

Uusi, valmisteilla oleva sopeutumissuunnitelma ohjaa sopeutumistoimia vuoteen 2030 saakka. Työ kulkee nimellä KISS2030. Vuoteen 2030 ulottuvassa suunnitelmassa määritellään varautumiseen ja sopeutumiseen liittyvät tavoitteet sekä politiikkatoimet niiden toteuttamiseksi. Suunnitelma perustuu riski- ja haavoittuvuustarkasteluun. Sopeutumistarpeita tarkastellaan sekä hallinnonaloittain että niiden rajat ylittävästi sekä alueellisesta näkökulmasta. Tavoitteena on kehittää myös seurantajärjestelmä, jolla arvioidaan toimien edistymistä ja vaikuttavuutta.

Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma (KAISU)

Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma perustuu ilmastolakiin. Suunnitelma laaditaan kerran vaalikaudessa ja se sisältää toimenpideohjelman taakanjakosektorin päästöjen vähentämiseksi. Suunnitelma on laadittu siten, että se vastaa vuoden 2030 kiristyvään EU-velvoitteeseen sekä hallituksen tavoitteeseen hiilineutraaliudesta vuoteen 2035 mennessä. Suunnitelman laadinnan tueksi asetettiin lokakuussa 2020 työryhmä, jossa olivat edustettuina keskeiset ministeriöt sekä asiantuntijatahona Ilmastopaneeli. Järjestyksessään toinen ilmastosuunnitelma oli laajalla lausuntokierroksella vuoden 2022 alussa ja valtioneuvosto antoi ilmastosuunnitelman selontekona eduskunnalle 2.6.2022.

Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma täsmentää ja täydentää energia- ja ilmastostrategiaa. Suunnitelman toimeenpanoa seurataan eduskunnalle vuosittain annettavassa ilmastovuosikertomuksessa, joka perustuu ilmastolakiin.

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU)

Maankäyttösektorilla tarkoitetaan maatalousmaan, metsätalouden ja muun maankäytön muodostamaa kokonaisuutta. Valtioneuvosto hyväksyi ja antoi eduskunnalle selonteon maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta 8. heinäkuuta 2022. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa määritetään ne keinot, joihin panostamalla vähennetään maankäyttösektorin ilmastopäästöjä sekä vahvistetaan hiilinieluja ja -varastoja.

Suunnitelma kattaa maatalousmaiden hiilidioksidipäästöihin, metsiin, maankäytön muutoksiin ja ilmasto-kosteikkoihin kohdistuvat toimenpiteet ja sisältää myös toteuttamissuunnitelman sekä suunnitelman siitä, miten toimenpiteitä ja niiden vaikutuksia seurataan.

Valtakunnallinen alueidenkäytön kehityskuva

Ympäristöministeriö on käynnistänyt valmistelun, jonka tavoitteena on vuodesta 2023 lähtien jatkuva alueidenkäytön kehityskuvatyö. Kehityskuva jakautuu kolmeen osaan. Tilannekuva tuo esiin ajantasaisen alue- ja yhdyskuntarakenteen tilan. Tulevaisuuskuva tunnistaa muutostekijöitä ja arvioi tulevaisuuden kehityskulkuja. Kolmas osa on kehittämiskuva, joka määrittelee suuntaa alue- ja yhdyskuntarakenteen kehitykselle sekä siihen tarvittavia toimia. Suunnitelman mukaan tilannekuva päivitetään vuosittain ja tulevaisuuskuva sekä kehittämiskuva neljän vuoden välein, hallituskausiin sidotulla rytmillä.

Alueidenkäytön kehityskuvaan liittyvästä työstä vastaavat ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, jotka ovat vastanneet aiemminkin valtakunnallisesta kehityskuvatyöstä ja alue- ja yhdyskuntarakenteen seurannasta. Ajantasainen valtakunnallinen kehityskuva tarjoaa maakuntien ja kuntien pitkän aikavälin suunnittelun taustaksi valtakunnallisen kokonais kuvan alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämiseksi. Lisäksi kehityskuvatyöhön sisältyy hallinnonalojen ja alueiden välinen yhteistyö, jossa huomioidaan myös aluekehittäminen ja liikennejärjestelmätyö. Yhteistyön toteuttamiseksi luodaan sidosryhmille yhteinen forumi.

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma (Liikenne 12)

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma vuosille 2021–2032 on liikenne- ja viestintäministeriön laatima strateginen suunnitelma liikennejärjestelmän kehittämisestä. Suunnitelma on laadittu liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 15 b §:n mukaisesti.

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma sisältää kuvauksen liikennejärjestelmän nykytilanteesta ja toimintaympäristön muutoksista, vision liikennejärjestelmän kehittämiseksi vuoteen 2050, suunnitelmalle asetetut tavoitteet ja niitä tarkentavat strategiset linjaukset sekä valtion ja kuntien toimenpiteitä sisältävän ohjelman tavoitteisiin pääsemiseksi.

Liikenne 12 suunnitelmaa on tarkoitus päivittää neljän vuoden välein. Seuraava valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma on tarkoitus saada eduskunnan päätettäväksi keväällä 2025.

Suomen merialuesuunnitelma 2030

Merialuesuunnitelma on meriympäristön hyvää tilaa vaaliva, sinisen talouden toimintojen strateginen kehittämisasiakirja, jota havainnollistetaan kartalla. Suunnitelman merkinnöillä kuvataan merialueiden arvoja ja nykyisten ja mahdollisten uusien toimintojen tulevaisuuden potentiaaleja ja niiden vaihtoehtoista sijoittumista koko Suomen merialueilla. Merialuesuunnittelulla edistetään merialueen eri käyttömuotojen kestävä kehitystä ja kasvua, luonnonvarojen kestävä käyttöä sekä meriympäristön hyvän tilan saavuttamista.

Suomen kahdeksan rannikkomaakuntaa laativat yhdessä kolme merialuesuunnitelmaa, jotka yhdessä muodostavat Suomen merialuesuunnitelman 2030. Satakuntaliitto ja Varsinais-Suomen liitto laativat yhteistyössä merialuesuunnitelman Saaristomeren ja Selkämeren eteläosan alueelle. Suunnitelmat on laadittu laajassa yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Merialuesuunnitteluyhteistyötä ohjaa koordinaatioryhmä, johon kuuluvat rannikon maakuntien liittojen ja ympäristöministeriön edustajat. Yhteistyötä koordinoi Varsinais-Suomen liitto.

Strateginen merialuesuunnitelma tarjoaa tietoa tarkempien alueellisten suunnitelmien, kuten maakunta-kaavojen, aluekehitystyön sekä lupaprosessien taustaksi. Tietoja voivat hyödyntää myös eri toimialat. Merialuesuunnitelma ei kuulu alueidenkäytön suunnittelujärjestelmään, eikä sillä ole oikeusvaikutuksia. Suunnitelma päivitetään vähintään kymmenen vuoden välein.

Meren- ja vesienhoitosuunnitelmat

Valtioneuvosto teki 16.12.2021 päätökset merenhoitosuunnitelmasta sekä seitsemästä alueellisesta vesienhoitosuunnitelmasta vuosille 2022–2027. Niissä esitetään toimet, joiden avulla pyritään saavuttamaan meren ja vesien hyvä tila.

Vesienhoidon suunnittelua ohjaavat Suomessa laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) sekä valtioneuvoston asetus vesienhoidon järjestämisestä (1040/2006). Vesienhoidon yleisenä tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa pohja- ja pintavesiä niin, ettei niiden tila heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä.

Suomen päivitetty merenhoitosuunnitelma

Merenhoitosuunnitelman tavoitteena on Suomen meriympäristön hyvä tila. Merenhoitosuunnitelmassa on kolme osaa, jotka päivitetään joka kuudes vuosi. Merenhoitosuunnitelma koskee Suomen aluevesiä ja talousvyöhykettä. Ensimmäisen osan päivitys valmistui vuonna 2018. Suunnitelman toisen osan eli seurantaohjelman päivitys valmistui vuonna 2020 ja kolmannen osan eli toimenpideohjelman päivitys valmistui vuonna 2021. Merenhoidon suunnittelussa sovelletaan ekosysteemilähestymistapaa.

Merenhoitosuunnitelman ensimmäinen osa sisältää arvion meriympäristön tilasta ja hyvän tilan määritelmät sekä ympäristötavoitteet ja niihin liittyvät indikaattorit. Suunnitelman toinen osa, seurantaohjelma, tuottaa tietoa, jonka avulla voidaan arvioida meriympäristön vallitsevaa tilaa ja meriympäristöön kohdistuvia ihmisperäisiä paineita. Se kokoaa yhteen jo olemassa olevia seurantoja. Päivitetty ohjelma sisältää joitain uusia seurantakohteita. Suunnitelman kolmas osa, toimenpideohjelma, koostuu jo olemassa olevista nykytoimenpiteistä ja merenhoidon uusista toimenpiteistä. Nykytoimenpiteisiin kuuluu muun muassa kansallista lainsäädäntöä sekä meren tilan parantamiseen tähtääviä ohjelmia ja strategioita. Nykytoimenpiteisiin lukeutuvat myös vesienhoitosuunnitelmat, joilla vähennetään maalta peräisin olevaa kuormitusta.

Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosiksi 2022–2027

Vesienhoidon keskeisenä tavoitteena on estää pintavesien ja pohjavesien tilan heikkeneminen sekä pyrkiä kaikkien vesien vähintään hyvään tilaan. Tavoitteen saavuttamiseksi suunnitellaan ja toteutetaan vesien tilaa parantavia toimenpiteitä ja seurataan toimenpiteiden vaikutuksia. Merenhoidon, tulvariskien hallinnan ja luonnonsuojelun tavoitteet otetaan suunnittelussa huomioon. Suunnittelu tehdään vesienhoitoalueittain.

Valtioneuvoston vuonna 2021 hyväksymä Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalue kattaa hallinnollisesti koko tai lähes koko Keski-Pohjanmaan, Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan, Pirkanmaan, Satakunnan, Varsinais-Suomen ja Kanta-Hämeen alueista ja lisäksi alueita Keski-Suomen länsiosista. Suunnittelua varten vesienhoitoalueen pintavedet on jaettu toimenpideohjelma-alueisiin ja osa-alueisiin, joiden luonnonolosuhteet ja ihmistoiminnot poikkeavat toisistaan. Vesienhoitoalueen pohjavedet käsitellään ELY-keskuksittain. Alueen selvästi suurin joki on Kokemäenjoki. Vesienhoitoalueen suurimmat järvet ovat Näsijärvi, Säkylän Pyhäjärvi, Lappajärvi ja Längelmävesi. Saaristomeren, Selkämeren ja Merenkurkun rannikkovedet ovat osa läntistä vesienhoitoaluetta. Vesienhoitoalueeseen kuuluu myös useita pohjavesi-alueita.

Vesienhoitosuunnitelmaa tarkentavat toimenpideohjelmat on tehty ELY-keskuksittain siten, että Satakuntaa koskeva osuus sisältyy Varsinais-Suomen ja Satakunnan vesienhoidon toimenpideohjelmaan vuosille 2022–2027.

Kokemäenjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelma vuosille 2022–2027

Maa- ja metsätalousministeriö on hyväksynyt 16.12.2021 tulvariskien hallintasuunnitelmat vuosille 2022–2027. Suunnitelmien avulla pyritään tehostamaan tulvariskien ehkäisyä, tulvien ennustamista, niistä va-

roittamista sekä pelastustoimien suunnittelua. Suunnitelmissa ehdotetaan noin 450 käytännön toimenpidettä, joita ovat mm. tulvavesien pidättäminen, vesistön säännöstelyn kehittäminen sekä penkereiden rakentaminen. Ilmastonmuutos otettiin entistä paremmin huomioon päivitettyissä hallintasuunnitelmissa. Tulvariskien hallintasuunnitelmien valmistelusta ovat vastanneet alueelliset ELY-keskukset ja tulvaryhmät. Merkittävät tulvariskialueet arvioidaan seuraavan kerran 2024 ja suunnitelmat päivitetään seuraavan kerran viimeistään vuonna 2027. Tulvariskien hallinnan ohjauksesta vastaa maa- ja metsätalousministeriö. Tulvariskien hallinnan vaiheet on määritelty tulvariskilaissa (620/2010).

Satakunnassa on nimetty merkittäviksi tulvariskialueiksi Kokemäenjoen vesistöalueella Huittisten ja Porin tulvariskialueet. Porin ja Huittisten tulvariskialueiden asioita on käsitellyt Kokemäenjoen vesistöalueen tulvaryhmä. Kokemäenjoen vesistön tulvariskien hallinnan keskeisimpiä toimenpiteitä ovat tulvasuojelun osalta Porin tulvasuojeluhankkeen loppuun saattaminen sekä Säpilän oikaisu-uomahankkeen rakentamisvaiheen aloittaminen lupa- ja rahoitustilanteen salliessa. Erittäin tärkeitä toimenpiteitä ovat myös vesistöalueen säännöstelyyn liittyvä varautumisyhteistyö sekä tarvittavat säännöstelylupien ajantasaisistamiset.

Kulttuuriympäristöstrategia 2014–2020

Valtioneuvoston 20.3.2014 tekemän periaatepäätöksen mukainen Kulttuuriympäristöstrategia 2014-2020 kiteyttää kulttuuriympäristöä koskevat tavoitteet kolmeen näkökulmaan: merkittävä voimavara, kestävä kehitys ja hyvä hallinto. Strategiset valinnat muodostavat viisi tavoitteisiin perustuvaa kokonaisuutta: kulttuuriympäristö on voimavara, kulttuuriympäristölainsäädäntö ja sen soveltaminen on laadukasta, kulttuuriympäristön merkitys ja arvo tunnustetaan, yhteistyöstä voimaa, kulttuuriympäristötieto on riittävää ja laadukasta. Strategiset valinnat sisältävät yhteensä 20 toimenpidettä.

Kansallinen maailmanperintöstrategia 2015–2025

Unescon yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta (SopS 19/1987) on hyväksytty 1972, jonka tavoitteena on eri kansakuntien ainutlaatuisen perinnön arvostuksen lisääminen ja sitä koskevan tiedon levittäminen. Suomi ratifioi maailmanperintösopimuksen vuonna 1987. Jäsenmaita maailmanperintösopimus velvoittaa huolehtimaan alueellaan sijaitsevan kulttuuri- ja luonnonperinnön määrittämisestä, suojelemisesta, säilyttämisestä, esittelemisestä sekä tuleville sukupolville välittämisestä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön laatiman kansallisen maailmanperintöstrategian valtioneuvosto hyväksyi huhtikuussa 2015. Maailmanperintöstrategialla linjataan Suomen maailmanperintöpolitiikkaa ja Unescon maailmanperintösopimuksen toteutusta Suomessa. Dokumentissa on määritelty viisi strategista päälinjausta, joihin on liitetty yhteensä 14 tavoitetta toimenpide-ehdotuksineen. Strategian toteutuksen tulisi nojata kolmeen tukipilariin, jotka ovat maailmanperintökohteet universaaleine arvoineen ja niiden vaalimisessa keskeiset toimijaverkostot sekä uutta luova toiminta. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama työryhmä laati vuonna 2016 kansalliselle maailmanperintöstrategialle erillisen toimeenpanosuunnitelman, jossa strategian toimenpide-ehdotuksille määriteltiin konkreettiset toteutustavat, vastuutahot, aikataulut, kustannusvaikutukset ja toteutuksen seuranta.

Suomen seitsemästä maailmanperintökohteesta kaksi sijaitsee Satakunnan alueella, molemmat Raumalla. Pohjoismaisesta puukaupunkirakentamisen poikkeuksellisenä esimerkkinä Vanha Rauma nimettiin maailmanperintöluetteloon vuonna 1991 ja Sammallahdenmäen pronssikautinen hautaröykkiöalue merkittiin maailmanperintöluetteloon vuonna 1999 Suomen ensimmäisenä arkeologisena kohteena.

Kulttuuriperintöstrategia

Opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla on valmistelussa Suomelle ensimmäinen kulttuuriperintöstrategia vuosina 2021–2022. Strategian laadinnan tueksi on valmistunut vuoden 2021 keväällä taustaselvitys, jonka avaintemoja ovat kestävä tulevaisuus, kulttuuriperinnön monimuotoisuus ja kestävä käyttö sekä yhdenvertaisuus. Selvityksessä todetaan, että kansalliselle kulttuuriperintöstrategiatyölle suuntaa antaa muun muassa Euroopan neuvoston puiteyleissopimus kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkitykses-

tä (Faron sopimus 2005), jonka eduskunta hyväksyi vuonna 2017. Faron sopimus määrittelee kulttuuriperintöä yhteisenä ja arvokkaana voimavarana, korostaa sen monimuotoisuutta ja merkitystä kestäväntaloudellisen kehityksen resurssina painottaen kulttuuriperintöyhteisöjä. Esiselvityksen mukaan strategiatyön lähtökohtiin kuuluu myös Euroopan unionin ministerineuvoston vuonna 2017 hyväksymä eurooppalainen kulttuuriperintöstrategia (Strategia21), jossa tarkastellaan kulttuuriperintöä osallistumisen ja hyvän hallinnon edistäminen, kestäväntaloudellisen kehityksen sekä tiedon ja kasvatuksen näkökulmasta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön laatima ja 2022 toukokuussa julkaistu esitys kulttuuriperintöstrategiaksi (Kulttuuriperintö voimavarana kestävälle tulevaisuudelle ja hyvälle elämälle) oli lausuntokierroksella 6.6.-31.8.2022 välisenä aikana. Strategian asettaman vision mukaan vuonna 2030 kulttuuriperinnön merkitys yhteiskunnan voimavarana on vahvistunut ja sen seurauksena ihmisten elämänlaatu parantunut. Visiossa tavoitellaan myös, että kulttuuriperintö toimii siltana ihmisten välillä ja tarjoaa ratkaisuja kestäväntulevaisuuden rakentamiselle. Strategia sisältää neljä tavoitelukua, joissa ovat keskeisiä ihmisten ja yhteisöjen omistajuus, vastuu ja osallistumismahdollisuudet kulttuuriperinnöstä, kulttuuriperintö osana ekologista kestävyyttä, osaamisen ja oppimisen tukeminen ja vahvistaminen sekä kulttuuriperinnön taloudellisen potentiaalin kestävä hyödyntäminen. Tavoitteissa on huomioitu läpäisevästi tieto ja taidot, digitaalisuus, alueellisuus, paikallisuus sekä kansainvälisyys. Tavoitteena on, että valtioneuvosto tekee laaditun ehdotuksen pohjalta periaatepäätöksen vuoteen 2030 ulottuvaksi kulttuuriperintöstrategiaksi.

Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma

Valtioneuvosto on julkaissut uuden arkkitehtuuripoliittisen ohjelman vuosille 2022–2035. Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä ympäristöministeriön johdolla laadittu strategia-asiakirjassa on määritelty rakennettua ympäristöä ja erityisesti sen suunnittelua koskevat toimintalinjaukset. Kohti kestävää arkkitehtuuria -ohjelma on jaettu viiteen temaattiseen lukuun. Kutakin ohjelman perustana olevaa teemaa – ilmastomuutos ja luonnon monimuotoisuus, yhdenvertaisuus ja osallisuus, talous ja kansainvälisyys, merkitys ja identiteetti sekä koulutus ja tutkimus – on tarkasteltu poikkialaisesti.

Ohjelmassa on tarkasteltu kestäväntaloudellisen arkkitehtuurin käsitettä ekologisen, sosiaalisen, taloudellisen ja kulttuurisen kestävyysnäkökulmasta, joita yhdistävänä teemakokonaisuutena on korostettu koulutuksen, tutkimuksen ja kasvatuksen merkitys kestäväntaloudellisen elinympäristön toteutumisen osalta. Ohjelmassa tuodaan keskusteluun arkkitehtuurin kestävyyskäsite, jota laajennetaan koskemaan paitsi olemassa olevia rakennuksia ja muita kulttuuriperinnön osa-alueita myös rakennusten, tilojen sekä alueiden ja maisemien suunnittelua. Ohjelman keskeinen viesti on, että hyvän rakennetun ympäristön muodostumiseen tarvitaan monialaista yhteistyötä, osaamista ja keskustelua.

Biodiversiteettistrategia

EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteena on pysäyttää luontokato ja kääntää luonnon monimuotoisuuden kehitys myönteiseksi vuoteen 2030 mennessä. Jäsenmaat ovat sitoutuneet 17 avaintavoitteeseen, jotta tavoite saavutetaan. Kolme tavoitteista liittyy luonnonsuojelualueverkostoon. Neljätoista muuta tavoitetta liittyvät elinympäristöjen tilan parantamiseen suojelualueilla ja niiden ulkopuolella. Suomessa tärkeä periaate tavoitteiden saavuttamisessa on vapaaehtoisuus. Helmi- ja METSO-ohjelma tukevat osaltaan tavoitteiden saavuttamista.

Komissio edellyttää, että jäsenmaat antavat kaksi sitoumusta avaintavoitteisiin liittyen. Suomen kansallisten sitoumusten valmistelua varten on asetettu hanke, jonka työryhmä valmistelee ehdotukset sitoumuksiksi vuoden 2022 aikana. Laajapohjainen ohjausryhmä seuraa hankkeen etenemistä ja käsittelee työryhmän työhön liittyviä keskeisimpiä kysymyksiä. Työryhmä ja ohjausryhmä aloittavat työnsä helmikuussa 2022.

Suomessa valmistellaan parhaillaan myös uutta kansallista biodiversiteettistrategiaa sekä siihen liittyvää toimintaohjelmaa vuoteen 2030. Strategiassa huomioidaan kansallisten tavoitteiden lisäksi YK:n luonnon

monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen tavoitteet sekä EU:n uusi biodiversiteettistrategia. Työ on tarkoitus saada valmiiksi syksyllä 2022.

Strategialla tehostetaan luonnon monimuotoisuuden suojelua ja edistetään heikentyneiden ekosysteemien palautumista. Lisäksi toimenpiteiden ja vaikuttavuuden mitattavuutta kehitetään. Strategia ja toimintaohjelma kytketään osaksi kansainvälisiä sekä EU:ssa asetettuja tavoitteita.

Uutta biodiversiteettistrategiaa valmistellaan, sillä Suomen luonnon monimuotoisuus heikkenee edelleen. Uhanalaisten lajien määrällä mitattuna heikkeneminen on jopa nopeutunut. Strategian tavoitteena on pysäyttää monimuotoisuuden väheneminen ja kääntää kehitys elpymisuralle vuoteen 2030 mennessä.

Ajassa uudistuva maaseutu. Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma 2021–2027

Maa- ja metsätalousministeriön vuonna 2021 julkaisema Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma vuosille 2021–2027 on kansallisen maaseutupoliittikan toimintaohjelma, jonka vision mukaan monimuotoinen maaseutu nähdään kansallisena menestystekijänä. Strategiset kiintopisteet, jotka ovat keskinäisriippuvuus, ympäristöoikeudenmukaisuus ja uusi tietotalous, toimivat myös ohjelman läpileikkaavina teemoina ja näyttävät suunnan kohti ohjelman visiota. Maaseutupoliittisena tavoitteena on, että Suomea kehitetään kokonaisuutena vahvistaen paikallislähtöisiä mahdollisuuksia. Ohjelmassa tuodaan esille, että maaseutu tarjoaa alustan, resursseja ja ratkaisuja hyvälle elämälle, innovatiivisuudelle, yrittäjyydelle ja kestäville yhteiskunnalle sekä ratkaisuja kestävyyskriisiin.

Kokonaisohjelmassa käsitellään viisi teemaa: Luonnonvarojen kestävästä käytöstä enemmän lisäarvoa, maaseudun toimijat osana kestävästä siirtymästä ratkaisua, kilpailukykyyn ja elinvoiman vahvistaminen, sujuvan arjen varmistaminen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen. Kokonaisohjelma toteutetaan maaseutupoliittikan neuvoston johdolla sekä laajassa yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Sen toimeenpanoa seurataan ja arvioidaan kahden vuoden välein.

Kansallinen metsästrategia

Kansallinen metsästrategia kuvaa metsäalan tärkeimmät tavoitteet, joihin julkinen valta keskittyy osana alan yhteistä kehittämistä. Valtioneuvosto vahvisti laajan sidosryhmäyhteistyön pohjalta valmistellun päivitetyn kansallisen metsästrategian 2025 periaatepäätöksellään 21.2.2019.

Kansallinen metsästrategia 2025 tavoittelee seuraavia päämääriä: 1. Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö metsiin perustuville liiketoiminnoille; 2. Metsäala ja sen rakenteet uudistuvat ja monipuolistuvat ja 3. Metsät ovat aktiivisessa, taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävässä ja monipuolisessa käytössä. Metsästrategia perustuu metsäpoliittiseen selontekoon ja eduskunnan siihen antamaan kannanottoon. Sillä on liittymäkohtia muihin valtionhallinnon strategioihin. Biotalous-, energia- ja ilmasto- sekä biodiversiteettistrategioiden toimeenpanot kytkeytyvät metsästrategian päämäärien saavuttamiseen. Alueelliset metsäohjelmat toteuttavat metsästrategian tavoitteita alueellisella tasolla. Metsästrategian toimeenpanosta laaditaan raportti vuosittain.

Uuden metsästrategian valmistelu on käynnistynyt ja Kansallisen metsästrategian 2035 luonnos oli lainsäätövaliokunnan käsiteltävänä syksyllä 2022.

Suomen biotalousstrategia 2022–2035

Suomen ensimmäinen kansallinen biotalousstrategia (Kestävästi kohti korkeampaa arvonlisää) hyväksyttiin toukokuussa 2014 osana valtioneuvoston periaatepäätöstä ”Kasvun kärjet”. Vuonna 2018 päivitetyn EU:n biotalousstrategian pohjalta työ- ja elinkeinoministeriön käynnistämän biotalousstrategian päivityksessä tunnistettiin biotalouden arvonlisän kasvattaminen tärkeäksi painopistealueeksi. Suomen päivitetty biotalousstrategia tähtää biotalouden arvonlisän kaksinkertaistamiseen ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla ja siten, että Suomi on ilmastoneutraali vuonna 2035. Biotalousstrategia toteutetaan resurssiviisaasti kiertotalouden keinoin. Strategia tukee vahvasti Suomen ja EU-alueen vihreää siirtymää.

Biotalousstrategiassa esitetyt toimenpiteet jakautuvat neljään osa-alueeseen, joilla tähdätään biotaloudesta korkeampaan arvonlisään, vahvaan osaamis- ja teknologiaperustaan, kilpailukykyiseen toimintaympäristöön sekä bioresurssien ja muiden ekosysteemien käytettävyyteen ja kestävyys. Strategiassa tarkastellaan myös sektorikohtaisia toimenpiteitä arvonlisän kasvattamiseksi.

Suomen biotalousstrategia toteutetaan ministeriöiden yhteistyönä ja siihen osallistuvat laajasti mm. Suomen alueet, tutkimus-, kehitys- ja koulutusorganisaatiot sekä yritykset. Toteutusta rahoitetaan muun muassa Suomen kestävä kasvun ohjelmasta.

Kiertotalouden strateginen ohjelma

Suomelle vuoteen 2035 laaditun kiertotalouden strategisen edistämishjelman valmistelusta on vastannut ympäristöministeriö yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Yhteistyöhön ovat osallistuneet keskeiset ministeriöt (YM, TEM, MMM, VM, LVM, OKM ja UM) useat tutkimuslaitokset (LUKE, SYKE, VATT, VTT) sekä myös Sitra ja Business Finland. Kiertotalouden strategisen ohjelman tavoitteiden toteutuminen edellyttää toimia ja muutosta kaikilla sektoreilla, yrityksissä ja kunnissa sekä valtionhallinnossa. Valtioneuvoston keväällä 2021 tekemässä periaatepäätöksessä linjataan keskeiset toimet, joiden toteuttamiseen ministeriöt sitoutuvat vastuualueillaan vuosina 2021–2024. Ohjelmassa on esitetty 41 toimenpidettä ja niille keskeiset toteuttajat ja yhteistyökumppanit. Tavoitteena on, että toimet käynnistyvät mahdollisimman pian ja niitä toteutetaan yli hallituskauden. Rahoitusta vaativat toimenpiteet käsitellään ja niistä päätetään erikseen talousarvio- ja JTS-prosesseissa.

Ohjelman visiona on, että vuonna 2035 Suomen hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta on menestyvän taloutemme perusta, jossa kestävät tuotteet ja palvelut ovat valtavirtaa ja jakamistalous arkipäivää. Visiossa linjataan, että valintamme vuonna 2035 ovat tulevaisuuskestäviä ja vahvistavat reilua hyvinvointiyhteiskuntaa, minkä lisäksi luonnonvarojen käyttö on kestävä ja materiaalit pysyvät kiertossa pidempään ja turvallisesti. Kiertotalouden läpimurto voidaan vision mukaan tehdä innovaatioiden, digitaalisten ratkaisujen, fiksun sääntelyn sekä vastuullisten sijoittajien, yritysten ja kuluttajien avulla. Lisäksi visiossa todetaan, että vuonna 2035 kiertotalous-Suomi vaikuttaa maailmalla ja tarjoaa kestäviä ratkaisuja kansainvälisillä markkinoilla. Visio toteutetaan luonnonvarojen kestävällä ja tehokkaalla käytöllä kolmen vuoteen 2035 saavutettavan tavoitteen pohjalta: primääri- ja aineiden kotimainen kokonaiskulutus ei ylitä vuoden 2015 tasoa, resurssien tuottavuus kaksinkertaistuu vuoden 2015 tilanteesta ja materiaalien kiertotalousaste kaksinkertaistuu.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä tutkitaan ohjelman tavoitteiden toteuttamista tukevia kannustimia sekä tarkastellaan kiertotaloudelle avautuvia markkinoita, eri sektoreiden roolia kiertotalouden edistämisessä, kiertotalouden edellytyksinä toimivia innovaatioita, digitalisaatiota ja osaamista sekä kiertotalous-ulkopolitiikan mahdollisuuksia kestävä kehityksen tavoitteiden kansainvälisessä toimeenpanossa.

Kansallinen luonnon virkistyskäytön strategia 2030

Vuoteen 2030 ulottuvan strategian missiona on auttaa kansalaisia voimaan paremmin, yhteydessä luontoon ja sitä arvostaen. Visiona on panostaa luonnon virkistyskäyttöön kansallisena menestystekijänä, lähiluonnon nousu arvoonsa päätöksenteossa ja että yhä useampi löytää itselleen sopivan tavan liikkua luonnossa. Näin väestön terveys ja hyvinvointi parantuvat. Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen kansallises-ta strategiasta 19.5.2022.

Strategisiksi tavoitteiksi on määritelty lähiluonnon saavutettavuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, luonnon kestävyys vaaliminen virkistyskäytössä, voimavarojen tunnistaminen ja yhteistyö sekä luonnon virkistyskäytön monimuotoisuus. Näiden pohjalta on laadittu toimintalinjaukset, jotka kuvastavat tarvittavia lisätoimia vision saavuttamiseksi.

Kansallinen pölyttjästrategia ja toimenpidesuunnitelma

Kansallisen pölyttjästrategian ja toimenpidesuunnitelman tavoitteena on turvata pölyttäjien ja pölytyksen tulevaisuus maassamme. Pölyttävät hyönteiset ovat välttämättömiä sekä maataloudelle että luonnon ekosysteemien toiminnalle.

Pölyttjästrategian tavoitteena on, että vuoteen 2030 mennessä pölyttäjien määrän ja monimuotoisuuden väheneminen on pysäytetty, pölyttjäkannat vahvistuvat ja luonnon- ja viljelykasvien pölytys on turvattu.

Toimenpidesuunnitelma sisältää 27 toimenpidettä, jotka jakautuvat viiteen aihepiiriin. Kahden ensimmäisen toimenpiteillä parannetaan sekä uhanalaisten että yleisempien pölyttäjien elinympäristöjä ja elinolosuhteita. Kolmas aihepiiri koskee tarhattujen pölyttäjien vastuullista käyttöä, ja neljäs pölyttäjiä koskevan tutkimus- ja seurantatiedon parantamista. Viides aihepiiri käsittelee pölyttäjiä tukevaa viestintää, neuvontaa ja toiminnan aktivointia.

Pölyttjästrategia sisältää ehdotuksen kansallisesta pölyttjäseurannasta ja arvion sen edellyttämistä resursseista. Lisäksi on arvioitu myös eräiden muiden toimenpiteiden edellyttämiä voimavaroja. Strategian ympäristövaikutukset arvioidaan hyvin myönteisiksi, mutta vaikuttavuus tulee riippumaan toimenpiteiden toteutumisen mittakaavasta.

Kantaverkon kehittämissuunnitelma 2022–2031

Kantaverkon kehittäminen on Suomen sähkönsiirtojärjestelmästä vastaavan Fingrid Oyj:n keskeisiä perustehtäviä. Kantaverkon kehittämissuunnitelmassa esitetään Fingridin kantaverkon kehitystarpeet ja suunnitellut investoinnit seuraavalle kymmenvuotiskaudelle. Kehittämissuunnitelma perustuu Fingridin asiakaidensa kanssa yhteistyössä laatimiin alueellisiin verkkosuunnitelmiin ja on sovitettu yhteen Itämeren alueen kehittämissuunnitelman ja koko Euroopan unionin alueen kattavan kymmenvuotisen verkkosuunnitelman (Ten-Year Network Development Plan, TYNDP) kanssa.

Kehittämissuunnitelman mukaan tulevaisuudessa Porin ja Rauman seudun suunnittelualueella parannetaan ja uusitaan vanhenevia sähköasemia ja voimajohtoja. Rauman 110 kV kytkinlaitos uusitaan vuonna 2023. Vuonna 2025 rakennetaan uusi Huittinen-Forssa 400 kV yhteys. Alaorleen uusitaan ikääntynyt Kolsi-Forssa 110 kV voimajohto Huittisen ja Forssan välillä. Uudella Huittisten ja Forssan välisellä 400 kV voimajohtoyhteydellä parannetaan energiatehokkuutta ja käyttövarmuutta merkittävästi. Uusi voimajohtoyhteys mahdollistaa entistä paremmin huolto- ja vikakeskeytykset ilman, että sähköjärjestelmän käyttövarmuus alenee.

2.2. Maakunnalliset lähtökohdat

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteena on luoda alueidenkäytölliset edellytykset maakunnan tavoiteltavalle kehitykselle. Maakuntakaavassa yhteensovitetään maakunnalliset ja valtakunnalliset tavoitteet maakunnalliset olosuhteet, erityistarpeet ja maakuntakaavan sisältövaatimukset huomioiden. Maakunnallisia suuntaviivoja työlle antaa Satakunta-strategia, joka sisältää Satakunnan maakuntasuunnitelman 2050 ja Suomen merialuesuunnitelma 2030 Satakunnan merialueelle sijoittuvan Saaristomeren ja Selkämeren merialuesuunnitelman osalta.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 laadinnan keskeisenä lähtökohtana ovat voimassa olevat Satakunnan maakuntakaavat, joiden kaavamerkintöjä ja määräyksiä tarkastellaan uudistuneiden valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, uusimpien selvitysten, suunnitelmien ja inventointitietojen nojalla. Kaavan tarkemmat tavoitteet määritellään kaavaprosessin kuluessa vuorovaikutteisesti kuntien, viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Voimaan tullessaan Satakunnan maakuntakaava 2050 kumoaa Satakunnan aiemmat kokonais- ja vaihemaakuntakaavat.

2.2.1. Satakunta-strategia

Satakunnan maakuntavaltuusto hyväksyi 10.12.2021 Satakunta-strategian, joka sisältää Maakuntasuunnitelman 2050, Maakuntaohjelman 2022–2025 ja siihen liittyvän ympäristöselostuksen sekä Älykkään erikoistumisen strategian 2021–2027.

Satakunta-strategian päätavoitteena on maakunnan kilpailukyvyn ja elinvoiman sekä satakuntalaisten hyvinvoinnin vahvistaminen. Satakunta-strategian toteuttamisella tavoitellaan strategian tulevaisuuskuvien mukaista tahtotilaa, jonka mukaan Satakunta on vuonna 2050 elinvoimainen, energinen ja uudistuva maakunta, hyvinvoiva ja vetovoimainen maakunta sekä vastuullinen ja osaava maakunta.

Satakunta-strategia muodostuu vuoteen 2050 tähtäävästä pitkän aikavälin maakuntasuunnitelmasta, joka kuvaa tulevaisuuden tahtotilaa, sekä lähivuosien kehitystarpeita määrittelevästä maakuntaohjelmasta 2022–2025. Maakuntaohjelmaan kytkeytyy myös EU:n edellyttämä Satakunnan älykkään erikoistumisen strategia, jonka tavoitteena on edistää innovaatiotoimintaa. Satakunnan pitkän aikavälin maakuntasuunnitelma antaa suuntaviivat sekä maakuntaohjelman että maakuntakaavan laadinnalle. Satakunta-strategian laadinnan yhteydessä on toteutettu SOVA-lain 2 §:n mukainen vaikutusten arviointi.

2.2.2. Satakunnan maakuntakaavoitus

Satakunnan maakuntakaava

Ympäristöministeriö vahvisti 30.11.2011 Satakunnan maakuntakaavan (N:o YM1/5222/2010). Samalla ympäristöministeriö vahvisti maankäyttö- ja rakennuslain 210 §:n 1 momentin nojalla maankäyttö- ja rakennuslain mukaisena maakuntakaavana voimassa olevien Satakunnan seutukaava 5:n ja Satakunnan seutukaava 2:n sekä Kiikoisten kunnan alueella voimassa olevan Pirkanmaan 3. seutukaavan kumoamisen. Satakunnan maakuntakaava on saanut lainvoiman korkeimman hallinto-oikeuden (KHO) päätöksellä 13.3.2013.

Satakunnan maakuntakaavasta on kumottu Satakuntaliiton maakuntavaltuuston 17.5.2019 tekemällä Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 hyväksymiseen liittyvällä päätöksellä taajamatoimintojen alueen (A), keskustatoimintojen alueen (C), vähittäiskaupan suuryksikköjen alueen (KM, km), palvelujen alueen (P), työpaikka-alueen (TP), valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden (vma) sekä valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen (kh1, kh2, kh) kaavamerkinnot ja -määräykset.

Satakunnan vaihemaakuntakaava 1

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 määritellään maakunnallisesti merkittävät tuulivoimatuotannon alueet sekä niihin liittyvä energiahuolto. Maakunnallisesti merkittäviksi luokitellaan 8–10 tuulivoimalayksikön alueet. Maakunnallinen merkittävyys riippuu myös alueen herkkyystekijöistä kuten rannikon läheisyydestä, kulttuuriympäristöstä, maisemasta, luontoarvoista, linnustosta ja asutuksen läheisyydestä.

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 on osoitettu yhteensä 17 tuulivoimatuotannon aluetta. Alueista seitsemän sijoittuu rannikkovyöhykkeelle, kuusi Pohjois-Satakunnan alueelle ja neljä muualle Satakuntaan. Tuulivoimaloiden alueiden pinta-ala on yhteensä 128 km². Teoreettisen laskennan mukaan Satakunnan vaihemaakuntakaavalla 1 mahdollistetaan 300 tuulivoimalayksiköllä 3,10 TWh sähkön tuotanto.

Ympäristöministeriö on vahvistanut 3.12.2014 Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1. Satakunnan vaihemaakuntakaava 1 sai lainvoiman korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 6.5.2016.

Satakunnan vaihemaakuntakaava 2

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 on käsitelty uusia teemoja kuten aurinkoenergian tuotantoa ja terminaalitoimintojen alueita, täydennetty maakuntakaavassa osoitettuja aluevarauksia kuten turvetuo-

tannon alueita ja päivitetty kokonaismaakuntakaavan kulttuuriympäristöjen ja maisema-alueiden merkintöjä sekä kaupan teemaa.

Maakuntavaltuusto hyväksyi 17.5.2019 Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ja aineistossa esitettyjen Satakunnan maakuntakaavan kaavamerkintöjen ja -määräysten kumoamisen. Maakuntavaltuuston päätös sai lainvoiman 1.7.2019. Kuulutus Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 voimaantulosta julkaistiin 20.9.2019.

2.2.3. Muut maakunnalliset ja alueelliset strategiat ja ohjelmat

Satakunnan ilmasto- ja energiastrategia 2030

Vuonna 2021 valmistunut Satakunnan ilmasto- ja energiastrategia 2030 on tuotettu Satakunnan ammattikorkeakoulussa (SAMK) osana Kohti hiilineutraaleja kuntia ja maakuntia (CANEMURE) -nimistä EU:n Life-hanketta. Strategia on tarkoitettu Satakunnan ilmastotyön tueksi ja taustamateriaaliksi. Toiveena on, että satakuntalaiset toimijat käyttäisivät laadittua strategiaa työkalupakkina, tausta-aineistona ja yhteistyön edistäjänä. Strategian laadinnassa on hyödynnetty aiempaa Satakunnan ilmasto- ja energiastrategiaa 2020.

Satakuntaliitossa on käynnistynyt ympäristöministeriön rahoittamana vuoden 2022 alussa Ilmastotyön vahvistaminen Satakunnassa -niminen hanke, joka päättyy vuoden 2023 toukokuussa. Hankkeen keskeinen tavoite on edistää alueellista ilmastotyötä Satakunnassa siten, että huomioidaan paikalliset erityispiirteet ja kannustetaan etenkin uusia kuntia lähtemään mukaan ilmastotyöhön tarjoamalla ajankohtaista ilmastotietoa ja mahdollisuuksia verkostoitua. Lisäksi tavoitteena on luoda maakunnallinen kumppanuusverkosto- ja toimintamalli kuntien ilmastotavoitteiden edistämiseksi.

Länsi-Suomen liikennestrategia

Kuusi Länsi-Suomen maakuntaa (Etelä-Pohjanmaa, Kanta-Häme, Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjanmaa ja Satakunta) ovat laatineet yhteisen liikennestrategian, johon on kiteytetty maakuntien yhteinen näkemys alueen tärkeimmistä liikennejärjestelmäkysymyksistä kaikki liikennemuodot huomioiden. Liikennestrategian avulla pyritään vaikuttamaan valtakunnallisen liikennejärjestelmäsunnitelman teemoihin ja painotuksiin, jotta Länsi-Suomelle tärkeät asiat tulisivat huomioitua. Lisäksi Länsi-Suomen liikennestrategian avulla pyritään tunnistamaan liikennejärjestelmän teemoja, joissa maakuntien on hyödyllistä ja kustannustehokasta tehdä keskinäistä yhteistyötä.

Satakunnan liikennejärjestelmäsunnitelma

Satakuntaliitto käynnisti yhteistyössä Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kanssa Satakunnan liikennejärjestelmäsunnitelman päivistyksen vuoden 2021 alussa muuttuneen toimintaympäristön, valtakunnallisen liikennejärjestelmäsunnitelman ja Länsi-Suomen liikennestrategian linjausten sekä muiden valtakunnallisten ja maakunnallisten kehittämislinjausten mukaiseksi. Suunnitelma on valmistunut vuoden 2022 keväällä.

Satakunnan liikennejärjestelmäsunnitelma on maakunnan toimijoiden yhteinen näkemys Satakunnan liikennejärjestelmän tulevaisuuden tilasta. Suunnitelmassa esitetään Satakunnan liikennejärjestelmän kehittämistavoitteet ja -linjaukset, palvelutasotavoitteet ja -tarkastelut, toimenpideohjelma sekä vaikutusten arviointi. Satakunnan liikennejärjestelmäsunnitelman tavoitteita ovat saavutettavuus, kilpailukyky, kestävyys ja turvallisuus. Suunnitelma sisältää kehittämistoimenpiteet, jotka ovat tarpeellisia asukkaiden arjen liikkumisen, elinkeinoelämän kuljetuksien sekä alueen kilpailukykyyn kannalta. Suunnitelmaa on laadittu vuorovaikutuksessa alueen kuntien, valtion liikenneviranomaisten ja sidosryhmien kanssa.

Länsi-Suomen vesihuoltostrategia

Länsi-Suomen vesihuoltostrategia on laadittu Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Pohjanmaan, Pirkanmaan, Kanta-Hämeen, Satakunnan ja Varsinais-Suomen maakuntien alueille kaikkien vesihuoltotoimijoiden yhteiseksi strategiaksi. Strategian tavoitteena on turvata laadukas, toimiva, erilaisiin riskeihin varautunut, energiatehokas ja kohtuuhintainen vesihuolto Läntisen Suomen asukkaille vuoden 2050 tilanteessa.

Strategiassa on tunnistettu kuusi vesihuollon painopistettä: resurssit, vesihuolto-omaisuus, toimintavarmuus, osaaminen, terveys ja ympäristönsuojelu sekä energiaviisas ja resurssitehokas vesihuolto. Strategiset painopisteet sisältävät keskeisimmät vesihuollon osa-alueet, joita pitää kehittää, jotta visio – Läntisen Suomen vesihuoltopalvelut ovat ensiluokkaisia ja ennakoivat toimintaympäristön muutoksia – saavutetaan. Strategia ja ensimmäinen toimenpideohjelma julkaistaan vuoden 2022 alussa.

Lounais-Suomen metsäohjelma 2021–2025

Lounais-Suomen metsäohjelma 2021–2025 perustuu päivitettyyn Kansalliseen metsästrategiaan 2025. Sen visiona on: Lounais-Suomen metsien aktiivinen, kestävä hoito ja käyttö lisäävät hyvinvointia sekä maakuntien elinvoimaisuutta. Visioon päästään viiden strategisen linjauksen avulla: 1. Metsiä hyödynnetään aktiivisesti ja kestävästi, 2. Metsiin ja puuhun perustuva liiketoiminta kasvaa, kehittyy ja monipuolistuu, 3. Metsät on helppo saavuttaa fyysisesti ja digitaalisesti, 4. Metsänomistajat hoitavat metsäomaisuuttaan tavoitteellisesti ja 5. Metsäalalla toimitaan verkostoissa ja panostetaan kumppanuuksiin.

Kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat

Suomessa on vuoden 2019 alusta toiminut 118 kalatalousaluetta. Pääosin Satakunnan alueella sijoittuvat Kokemäen, Porin, Eurajoki-Lapinjoen ja Karvianjoen kalatalousalueet. Lisäksi osittain Satakunnan puolelle ulottuvat Kokemäenjoen yläosan, Kyrösjärven ja Sirppujoen kalatalousalueet.

Kalastuslain 35 §:n mukaan kalatalousalueen on laadittava ja otettava käyttöön aluettaan koskeva käyttö- ja hoitosuunnitelma, jolla turvataan alueen kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto ja käyttö sekä biologinen monimuotoisuus, ja edistetään vapaa-ajan sekä kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä. Käyttö- ja hoitosuunnitelman sisältövaatimuksista säädetään kalastuslain 36 §:ssä.

Kalastuslain 40 §:n mukaan kalatalousalueen kalavarojen käyttö ja hoito on järjestettävä hyväksytyn käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisesti. Kalatalousalue ja kalastusoikeuden haltijat vastaavat suunnitelman toteuttamisesta siltä osin kuin suunnitelman toteuttaminen niitä koskee. Viranomaisten on otettava toiminnassaan huomioon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman kalavarojen käyttöä ja hoitoa koskevat yleiset suuntaviivat.

ELY-keskuksen kalatalousviranomainen on hyväksynyt Satakunnan ja Varsinais-Suomen käyttö- ja hoitosuunnitelmat v. 2022 ja ne ovat saaneet lainvoiman syksyllä 2022. Hyväksymisen jälkeen suunnitelma on voimassa enintään kymmenen vuotta, mutta on suositeltavaa, että suunnitelma tarkastetaan vuosittain yleiskokouksen yhteydessä ja päivitetään tarvittaessa

Lounais-Suomen ympäristöohjelma

Lounais-Suomen ympäristöohjelma 2030 sisältää viisi kehityspolkua ja vuosille 2014–2020 niille nimettiin toiminnan painopisteet. Ohjelmaa on hyödynnetty luotaessa ympäristönäkökulmaa alueen monissa muissa strategia- ja ohjelmatöissä. Se on toiminut myös alueen toimijoiden selkänäjänä. Ohjelmaa ei ole viime aikoina päivitetty.

Satakunnan kulttuuriympäristöohjelma 2025

Satakunnan kulttuuriympäristöohjelman toisesta ja kolmannelta päivitystyöstä on vastannut Satakunnan kulttuuriympäristötyöryhmä, jossa ovat edustettuina kulttuuriympäristöjen parissa työskentelevät alueelliset organisaatiot. Viimeisimmän, vuonna 2020 toteutetun Satakunnan kulttuuriympäristöohjelman päivitysten tulokset julkaistiin kokonaan Lounais-Suomen alueellisen yhteistyön foorumina ja tiedon jakajana toimivan Ympäristö Nyt -sivustolla.

Satakunnan kulttuuriympäristöohjelman vuodelle 2025 asetetun vision mukaan kulttuuriympäristö on vahvistanut asemansa hyvinvoinnin ja elinvoiman lähteenä. Tavoitetilan kuvauksessa korostuvat muun muassa erityispiirteidensä osalta tasapainoisesti säilytetyn kulttuuriympäristön rooli paikallisen identiteetin vahvistajana, kulttuuriympäristön arvojen vaaliminen riittävin resurssein ja laaja-alaisesti tuotetun ja saavutettavan tiedon avulla sekä luontevasti sujuva monialainen yhteistyö kulttuuriympäristöjen suunnittelussa, hoidon toimenpiteissä ja markkinoinnissa. Satakunnan kulttuuriympäristöohjelmassa toimenpiteet on jaettu kolmen keskeiseksi tunnistetun päätavoitteen mukaan. Ne liittyvät tiedon ja tietoisuuden lisäämiseen, rakennusten korjaamisen ja kulttuuriympäristön hoidon edellyttämien resurssien turvaamiseen sekä kulttuuriympäristön ominaispiirteet huomioivaan maankäytön suunnitteluun.

Kauas katse kantaa - Satakunnan arkkitehtuuripolitiikka

Rakennettu ympäristö ja arkkitehtuuri ovat merkittävä osa satakuntalaista kulttuuriperintöä. Arkkitehtuuri on jokapäiväiseen elämään kuuluvaa käyttötaidetta. Rakennettu ympäristö on tunnustettu ja keskeinen osa kulttuuri- ja hyvinvointiyhteiskuntaa. Laadukas ympäristö ja kiinnostava arkkitehtuuri vaikuttavat paikkakunnan imagoon ja vetovoimaan. Merkittävin osa yhteistä varallisuutta on sitoutunut rakennettuun ympäristöön. Näistä lähtökohdista rakentuu satakuntalainen arkkitehtuuripolitiikka. Satakunnan arkkitehtuuripoliittinen ohjelma on Satakunnan taidetoimikunnan tahdonilmaus.

Ohjelma on rakennettu seitsemän tavoitteen ympärille, joista kullekin on omistettu oma lukunsa. Jokaisen luvun alussa luonnehditaan tavoitela, johon ohjelmalla Satakunnassa pyritään. Kunkin luvun päättää luettelo konkreettisista toimenpiteistä. Tavoitteita havainnollistaa runsas, satakuntalaista rakennettua ympäristöä ja arkkitehtuuria esittelevä kuvitus kuvateksteineen.

Satakunnan metsätalouden kasvuohjelma

Satakunnassa toteutettiin vuonna 2020 metsätalouden ja -teollisuuden sivuvirtoja koskenut selvitystyö, jossa tavoitteena oli tuottaa kokonaiskuva Satakunnan metsätalouden ja -teollisuuden sivutuotteista ja niiden kulkuvirroista. Osana työtä selvitettiin myös sivutuotemarkkinoita ja ennakoitiin sivutuotteiden käytön muutoksia tulevina vuosina. Keskeisen osan selvitystyön tausta-aineistosta muodostivat alan toimijoiden haastattelut, joita toteutettiin noin 60 kpl. Selvitystyön taustalla oli ajatus metsätalouden ja -teollisuuden sivutuotteiden optimaalisesta ja kaskadiperiaatteen mukaisesta ohjautumisesta.

Satakunnassa on hyvät edellytykset kehittää metsätalouden ja -teollisuuden sivuvirtojen laajaa ja kannattavaa hyödyntämistä osana kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista. Selvitystyön aikana maakunnan toimijoilta saatujen näkemysten pohjalta on noussut esiin teemoja, joissa on maakunnallista kehittämispotentiaalia. Kehittämisteemoissa on tuotu esille toimenpiteitä, joilla on mahdollista edistää ratkaisuja metsätalouden ja -teollisuuden sivutuotteiden mahdollisimman kattavaan, kannattavaan ja optimoituun hyödyntämiseen. Sahanpurusta ja kuoresta sekä muista metsätalouden ja -teollisuuden sivutuotteista olisi mahdollista kehittää paljon nykyistä korkeaa-arvoisempia tuotteita, tuhkalannoituksella voitaisiin edistää ravinteiden kiertoa takaisin metsään. Energiapuun korjuun lisäämisellä voitaisiin vastata mm. energiaturpeen käytön vähenemisestä johtuvaan siirtymään. Lisäksi nähdään potentiaalia kehittää Satakunnan biosivutuote-ekosysteemiä ja siihen liittyvää osaamista esimerkiksi peltojen hiilen ja ravinteiden sitomisen edistämiseksi.

Selvitys toteutettiin Satakuntaliiton koordinoimassa hankkeessa, jonka rahoitus saatiin valtion vuoden 2019 talousarviosta Työ- ja elinkeinoministeriön kautta. Selvitystyöstä vastasivat Anuari Oy, Suomen metsäkeskus ja Prizztech Oy.

Satakunnan bio- ja kiertotalouden kasvuohjelma

Satakunnan bio- ja kiertotalouden kasvuohjelma laadittiin vuonna 2019 Satakuntaliitossa täsmentämään tuolloin voimassa olleen Satakunnan maakuntaohjelman 2018–2021 strategisia kehittämislinjauksia yhteistyössä asiantuntijoiden ja sidosryhmien kanssa. Satakunnassa on runsaasti elintarviketuotantoa ja -teollisuutta ja ohjelmassa keskityttiin käsittelemään elintarviketeollisuuden sivuvirtojen biokaasupotentiaalia sekä puhdistamolietepohjaisten kierrätyslannoitteiden hyödyntämistä.

Satakunnan biokierrotalouden kasvuohjelman toimenpidekokonaisuuksilla on haettu ratkaisuja erityisesti biopohjaisten sivuvirtamateriaalien mahdollisimman kattavaan, kannattavaan ja optimoituun hyödyntämiseen sekä kierrätysravinteiden käyttöön. Biokierrotalouden osalta Satakunnassa keskeistä on kiinnittää huomiota laajaan systeemiseen muutokseen, joka edellyttää muutoksia toimintaympäristöömme ja toimintatapoihimme, osaamisen vahvistamiseen sekä tietoisuuden ja innostuksen lisäämiseen kiertotalouden siirtymisen vauhdittamiseksi.

Satakunnan teollisuuden kasvuohjelma

Vuonna 2016 valmistunut Satakunnan teollisuuden kasvuohjelma -teollisuuspilotti on esitys teollisuuden kehittämisohjelmaksi Satakunnassa. Se on maakunnan yhteinen ohjelmajulistus satakuntalaisen teollisuuden ja sen uudistumisen merkityksestä Suomelle. Etenkin teollisuuspuistoihin keskittyvän ohjelmadokumentin tavoitteena on luoda maailman paras teollisuusalueisiin perustuva kokeiluympäristö. Kehittämistyöhön on kutsuttu mukaan ministeriöitä ja valtion virastoja aktiivisessa ja mahdollistavassa roolissa.

Satakunnan kulttuuristrategia 2030

Satakunnan maakuntahallitus hyväksyi Satakunnan kulttuuristrategian 25.4.2022. Maakunnan kulttuuri-toimijoiden kanssa yhteistyössä toteutetulla Satakunnan kulttuuristrategian 2020 päivitysprosessilla luotiin suuntaviivat alueen kulttuuritoiminnan kehittämiseksi tulevia vuosia varten. Strategian vision mukaan Satakunta on kulttuurisesti rikas ja monimuotoinen maakunta, jossa kulttuurin ja taiteen rooli on tunnustettu ja tunnustettu hyvinvoinnin, luovan osaamisen, innovaatioiden ja alueen elinvoimaisuuden vahvana perustana. Kulttuuriperintö, kulttuuriympäristöt ja taide ovat osa ihmisten arkea.

Kulttuuristrategiassa nostetaan esiin kolme tavoite- ja teemakokonaisuutta: kulttuuri kuuluu kaikille; kulttuuri- ja taidealan vaikuttavuus; kulttuuri ja taide elinvoiman ja hyvinvoinnin lähteenä. Lisäksi strategiassa luetellaan keskeiset toimenpiteet sekä toimintatavat, joiden avulla voi saavuttaa tavoitteiden mukaista kulttuurimaakuntaa. Kulttuuristrategia sisältää myös linjauksia siitä, miten kumppanuudet ja verkostot voivat toimia strategian toimeenpanon tukena.

Kumppanuuksien ja verkostojen avulla toteutettavan kulttuuristrategian toimeenpanosta on tarkoitus raportoida vuosittain maakunnallisessa kulttuurifoorumissa. Strategiassa on ehdotettu perustettavaksi kulttuuristrategian kullekin teema- ja tavoitekokonaisuudelle seurantaryhmät, joiden avulla valitaan tavoitteiden toteutumisen ja strategian vaikuttavuuden seuraamiseksi parhaiten sopivat mittarit.

Satakunnan maaseudun kehittämissuunnitelma 2021–2027

Satakunnan maaseudun kehittämissuunnitelma 2021–2027 (CAP27 Satakunnan älykäs maaseutu - maaseudun kehittämissuunnitelma) rakentuu neljään pääteemaan: uudistuva yrittäjyys, vastuullinen ruokaketju, bio- ja kiertotalous sekä hyvä elämä maaseudulla. Suunnitelma toimii paikallisena osana EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa CAP27. Satakunnan maaseudun kehittämiseen osoitettavat Euroopan unionin maaseuturahaston kehittämishankkeiden ja yritystukien rahoitus tullaan suuntaamaan valmisteilla olevan suunnitelman perusteella.

Manner-Suomen maaseutuohjelman toiminta jatkuu vuosina 2021–2022 ns. siirtymä kautena, jolloin jatketaan 2014–2020 ohjelmakauden toimenpiteitä uuden ohjelmakauden rahoituskehiksestä. Uuden ohjelmakauden toiminta käynnistyy vuonna 2023.

Leader-ryhmillä on omat paikalliset kehittämisstrategiansa, joiden mukaista elinkeinojen, palvelujen ja kyllien kehittämistä ne rahoittavat omalla alueellaan. Satakunnan alueella toimii ohjelmakaudella 2014–2020 ja siirtymäkaudella 2021–2022 viisi Leader-ryhmää: Leader Karhuseutu (Pori, Ulvila, Nakkila, Harjavalta, Kokemäki, Luvia), Leader Pyhäjärvisseutu (Eura, Säskylä), Leader Pohjois-Satakunta (Kankaanpää, Siikainen, Jämijärvi, Merikarvia, Pomarkku, Karvia), Leader Ravakka (Rauma, Eurajoki) sekä Leader Joutsentenreitti (Huittinen).

3. Osallistuminen ja vuorovaikutus tavoitteiden asettamisessa

3.1. Osallistumis- ja vuorovaikutusprosessi tavoitevaiheessa

Satakunnan maakuntakaavan 2050 osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyjen tavoitteena on jakaa tietoa kaavasta, hankkia kaavan suunnittelua varten tietoa, käydä vuoropuhelua osallisten kanssa ja tehdä kaavaa yhteistyönä eri tahojen kanssa. Kaavan aloitusvaiheessa vuorovaikutus painottuu erityisesti tiedon hankkimiseen ja jakamiseen. Kuntien, viranomaisten, sidosryhmien ja toimijoiden kanssa käydään neuvotteluja Satakunnan maakuntakaavan 2050 koskevien lähtötietojen, tavoitteiden ja näkemysten kartoittamiseksi. Vuorovaikutus jatkuu kaavan suunnittelutyön valmistelu- ja ehdotusvaiheessa ja neuvotteluja järjestetään tarpeen vaatiessa koko kaavaprosessin ajan.

Maankäyttö- ja rakennuslain 66 §:n mukainen Satakunnan maakuntakaavan 2050 laatimista koskeva aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu järjestettiin 17.2.2022. Kokouksessa esiteltiin osallistumis- ja arviointisuunnitelman alustava luonnos ja käytiin läpi valtakunnalliset ja muut keskeiset kaavan tavoitteet. Viranomaisilta saadun palautteen pohjalta tarkistettua suunnitelmaluonnosta esiteltiin 1.3.2022 Satakuntaliiton maakuntastrategia- ja maakuntakaavatoimikunnalle sekä Satakunnan maakuntakaavan 2050 laatimista varten alkuvuonna 2022 perustetulle yhteistyöryhmälle (SataYTR2050).

Osana aloitusvaihetta toteutettava tavoitevaihe käynnistyi Satakunnan maakuntakaavan 2050 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta järjestetyn kuulemisen yhteydessä. Satakuntaliiton maakuntahallitus päätti 14.3.2022 (MH § 17) pidetyssä kokouksessaan hyväksyä osallistumis- ja arviointisuunnitelman luonnoksen, asettaa suunnitelman julkisesti nähtäville ja pyytää osallistumis- ja arviointisuunnitelman luonnoksesta lausunnot kunnilta, viranomaisilta ja sidosryhmiltä. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman luonnosta koskevien lausuntopyyntöjen kanssa samanaikaisesti 8.4.2022 lähetettiin kysely kunnille, sidosryhmille ja viranomaisille, jonka pohjalta pyydettiin antamaan 10.6.2022 mennessä tavoite-esityksiä perustavoitteita tarkentaviksi maakunnallisiksi ja seudullisiksi tavoitteiksi.

Yhteensä kolmetoista teemaa sisältävä tavoitekyselylomake oli laadittu maankäyttö- ja rakennuslain maakuntakaavan sisältövaatimuksien sekä muiden tulevaisuuden muutostekijöinä tunnistettavien ilmiöiden pohjalta. Tavoitekyselyssä pyydettiin myös näkemys Satakunta-strategian Satakunnan maakuntasuunnitelman 2050 mukaisista pitkän aikavälin kehittämistä ohjaavista tulevaisuuskuvista.

Tavoitekyselyyn on vastannut Satakunnan kymmenen kuntaa, kolme viranomaista ja neljä sidosryhmiä edustavaa tahoa. Tavoite-esitysten pohjalta järjestettiin syksyllä 2022 neuvottelut niiden kuntien kanssa, jotka olivat vastausten yhteydessä sitä pyytäneet (Eura, Eurajoki, Harjavalta, Huittinen, Kankaanpää, Kokemäki, Nakkila, Rauma, Ulvila). Lisäksi neuvoteltiin Satakunnan Museon ja elinkeinoelämän edustajien kanssa (Satakunnan yrittäjät, Satakunnan kauppakamari ja Rauman kauppakamari).

Tavoite-esitysten yhteenvedot ja esitysten alustavia vastineita käsiteltiin Satakunnan maakuntakaavan 2050 yhteistyöryhmässä (SataYTR2050) ja maakuntastrategia- ja maakuntakaavatoimikunnassa 8.11.2022.

Satakuntaliiton maakuntahallitus hyväksyi vastineet 22.11.2022 (MH § 100). Raportit saaduista tavoite-esityksistä ja niihin laadituista vastineista julkaistiin Satakunnan maakuntakaavan 2050 verkkosivuilla.

Tavoiteluonnoksia on käsitelty Satakunnan maakuntakaavan 2050 yhteistyöryhmässä (SataYTR2050) ja Satakuntaliiton maakuntastrategia- ja maakuntakaavatoimikunnassa 7.12.2022. Satakuntaliiton maakuntahallitus päätti 19.12.2022 (MH § 120) pidetyssä kokouksessaan hyväksyä Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoiteluonnokset sekä pyytää luonnoksista kunnilta, sidosryhmiltä ja viranomaisilta lausunnot. Saatuja lausuntoja ja niihin laadittuja vastineita sekä tavoitteisiin tehtyjä muutoksia ja täydennyksiä on esitelty 28.3.2023 Satakunnan maakuntakaavan 2050 yhteistyöryhmälle (SataYTR2050) ja Satakuntaliiton maakuntastrategia- ja maakuntakaavatoimikunnalle. Satakuntaliiton maakuntahallitus hyväksyi kokouksessaan 17.4.2023 (MH § 28) Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoiteluonnosten lausuntoihin annetut vastineet ja niiden pohjalta viimeistellyt Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteet.

3.2. Kuntien, viranomaisten ja sidosryhmien tavoitteet

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoite-esityksissä on tuotu esille maakunnan elinvoimaisuuden ja sen edellytyksenä nähdyn hallitun ja toimivan yhdyskuntarakenteen turvaamisen keskeistä merkitystä. Tavoite-esityksissä haluttiin kiinnittää huomiota myös alueiden käytön kestävyys- ja resurssitehokkuuden merkitykseen. Maakuntakaavan suunnittelutyöltä odotetaan erilaisten käyttötarkoitusten huolellista ja tasapainottavaa yhteen sovittamista yhdyskuntien ominaispiirteisiin ja vahvuuksiin nojaten.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoite-esitysten yhteenvetona voidaan todeta maakunnan kehittämistarpeiden keskittyvän elinkeinoelämän tarpeisiin, vihreän siirtymän hankkeiden edistämiseen sekä energian tuotantoon ja sähkönsiirtoon. Keskeisinä maakuntakaavan tavoitteina pidettiin myös kestävä liikku- misen edistämistä, virkistys- ja viherverkoston riittävyttä, luonnon monimuotoisuuden turvaamista, kulttuuriympäristön vaalimista sekä ilmastomuutoksen hillitsemistä ja sen vaikutuksiin varautumista. Tavoite-esityksissä nousi vahvasti esiin myös kansalliseen turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen liittyvät näkökulmat.

4. Maakuntakaavan tavoitteet

4.1 Maakuntakaavan yleiset tavoitteet

Satakunnan maakuntakaavan 2050 perustavoitteet määritellään maankäyttö- ja rakennuslain yleisten alueiden käytön suunnittelun tavoitteiden, valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja maakuntakaavan sisältövaatimusten sekä valtakunnallisten ja maakunnallisten strategioiden, ohjelmien ja suunnitelmien pohjalta Satakunnan maakunnalliset olosuhteet ja erityistarpeet huomioiden. Laadittaessa Satakunnan maakuntakaavaa 2050 huomioidaan naapurimaakuntien voimassa olevat tai vireillä olevat maakuntakaavat ja yhteensovitetaan maakuntien tavoitteita erityisesti koskien aluerakenteen ja liikenneverkon tavoitteita sekä ympäristöön liittyviä näkökulmia kuten vesistöalueet, maisema-alueet ja viherverkosto. (Kuva 50.)

Satakunta-strategiassa on määritelty maakunnan tavoiteltu kehitys, jota pyritään konkretisoimaan Satakunnan maakuntakaavalla 2050. Satakunnan maakunnallisia strategioita, selvityksiä ja suunnitelmia tarkastellaan tavoitevaiheessa Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteiden näkökulmasta. Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitevuosi on 2050 Satakunta-strategian maakuntasuunnitelman tavoitevuoden mukaisesti.

Kuva 50. Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteiden muodostaminen.

Satakunnan maakuntakaava 2050 laaditaan kokonaismaakuntakaavana, jolloin käsitellään yhdyskuntarakenteeseen, alueiden käyttöön ja kehittämiseen liittyviä kysymyksiä koko maakunnan alueella. Maakuntakaavan yleinen sisältö määräytyy maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n ja 71 b §:n mukaan. Maakuntakaavan sisältövaatimukset ovat oikeudellisesti sitovia ja niiden huomioon ottaminen on kaavan lainmukaisuuden edellytys.

Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 laadinnan keskeisenä lähtökohtana ovat voimassa olevat Satakunnan maakuntakaavat. Kaavojen kehittämistarpeita tarkastellaan suhteessa olosuhteissa, ympäristössä ja tietoperustassa esiin tulleisiin muutoksiin ja suunnittelun perustana olevien tavoitteiden, strategioiden ja suunnitelmien ja lainsäädännön muutoksiin sekä maakuntakaavan toteutumisen seurannan kautta esiin nousseisiin tarkistamistarpeisiin.

4.2. Maakunnan sisällölliset tavoitteet

Satakunnan maakuntakaavan 2050 suunnitelman tavoitteet on kuvattu maankäyttö- ja rakennuslaissa maakuntakaavalle asetettujen sisältövaatimusten mukaisessa järjestyksessä. Sisältövaatimusten mukaiset tavoitteet muodostavat yhdessä Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitekokonaisuuden. Otsikoiden alla luetellaan ensin otsikoiden sisältöön liittyvät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, jonka jälkeen kuvataan Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteet.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sisältövaatimusten mukaan maakuntakaavassa on kiinnitettävä erityistä huomiota:

- 1) maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen
-sisältää MRL 71 b §, vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset sisältövaatimukset
- 2) alueiden käytön ekologiseen kestävyys;
- 3) ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
- 4) vesi- ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön;
- 5) maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
- 6) maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
- 7) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyteen.

Tulevaisuuden muutostekijöistä ilmastomuutos ja luontokato ovat mukana Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteissa. Kansallinen turvallisuus ja huoltovarmuus on myös huomioitu myös erillisenä kokonaisuutena tavoitteita laadittaessa maankäyttö- ja rakennuslain 4 a §:n mukaisesti.

4.2.1. Maakunnan tarkoituksenmukainen alue- ja yhdyskuntarakenne

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Edistetään koko maan monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta, ja tuetaan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä. Luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi sekä väestökehityksen edellyttämälle riittävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle.

Luodaan edellytykset vähähiiliselä ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen. Suurilla kaupunkiseuduilla vahvistetaan yhdyskuntarakenteen eheyttä.

Edistetään palvelujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta. Edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä viestintä-, liikumis- ja kuljetuspalveluiden kehittämistä.

Merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.

Otetaan huomioon yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tarpeet, erityisesti maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvataan niille riittävät alueelliset kehittämisedellytykset ja toimintamahdollisuudet.

Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, kemikaaliratapihat ja vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelyratapihat sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista. Huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden säilymisestä.

Ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja. Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys, tai riskit hallitaan muulla tavoin.

Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastomuutoksen vaikutuksiin. Uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan muutoin.

Huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden sekä saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteet

Satakunnan alue- ja yhdyskuntarakenteen tarkoituksenmukaista kehittämistä ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä sekä kilpailukyvyn ja kansainvälisen aseman vahvistamista tuetaan hyödyntämällä maakunnan ominaispiirteitä, edistämällä toimivia liikenneyhteyksiä, elinympäristön laadun parantamista ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä. Merellisiä toimintoja kehitetään ottaen huomioon meriympäristön hyvä tila, vedenalaisen luonnon monimuotoisuus, maisema ja virkistys- ja matkailukäyttö.

Satakunnan monikeskuksinen ja verkottuva alue- ja yhdyskuntarakenne perustuu olemassa olevaan rakenteeseen ja tasapainoiseen merialueen, rannikon, taajamien ja maaseutualueiden kehittämiseen. Tavoitteena on vähähiilinen ja resurssitehokas alue- ja yhdyskuntarakenne, jossa työpaikat, palvelut ja vapaa-ajan alueet ovat hyvin saavutettavissa eri väestöryhmien kannalta ja eri liikkumismuodoilla. Kehitet-

täessä alue- ja yhdyskuntarakennetta edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä ja huomioidaan viestintä-, liikkumis- ja kuljetuspalveluiden kehittämisedellytykset. Maakuntakaavan alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittäminen nojautuu väestön, palvelujen ja tuotannon kehitysarvioihin.

Satakunnan alue- ja yhdyskuntarakenteeseen perustuvia kehittämisvyöhykkeitä vahvistetaan elinkeinotoiminnan ja väestön keskittyminä hyvien liikenneyhteyksien varrella. Satakunnan alue- ja yhdyskuntarakennetta kehitettäessä huomioidaan valtakunnalliset ja ylimaakunnalliset aluerakenteelliset ja toiminnalliset kokonaisuudet.

Osana tarkoituksenmukaista ja toimivaa alue- ja yhdyskuntarakennetta huomioidaan viherrakenne, jolla on merkitystä erityisesti alueiden välisen kytkeytyneisyyden ja ekologisten yhteyksien kannalta ottaen huomioon luonnon monimuotoisuuden, virkistys- sekä ilmastomuutoksen näkökulmat maa- ja meri-alueilla. Yhtenäisille tai maiseman kannalta tärkeille pelto-, metsä- ja suoalueille ei osoiteta muuta maankäyttöä ilman eri perusteita. Maa- ja metsätalouden toimintaedellytykset turvataan alueiden käytön suunnittelussa.

Kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutusta edistetään Satakunnassa kehittämällä kyläverkostoa sen omista lähtökohdista, missä otetaan huomioon olemassa olevat rakenteet, palvelujen saatavuus, elinkeinotoiminnan monipuolisuus sekä ympäristöarvojen säilyminen.

Satakunnan kaupan palveluverkkoa kehitettäessä turvataan kaupan alueiden riittävyys, monipuolisuus sekä hyvä saavutettavuus niin kaupan logistiikan kuin asukkaiden palveluiden saavutettavuuden näkökulmasta. Keskusta-alueita priorisoidaan ensisijaisina kauppapaikkoina, ja tilaa vaativan kaupan erityisluonne huomioidaan.

Alueidenkäytön suunnittelussa otetaan huomioon maanpuolustuksen tarpeet siten, että turvataan riittävät alueidenkäyttölliset edellytykset varuskunnille, ampuma- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnoille sekä muille maanpuolustuksen toimintamahdollisuuksille samalla kun huomioidaan muun yhdyskuntarakenteen, elinympäristön laadun ja säilytettävien ympäristöarvojen sekä elinkeinojen harjoittamisen asettamat vaatimukset.

Satakunnan merkittävät tulvariskialueet, tulvariskien hallinnan toimenpiteet ja tulviin varautuminen huomioidaan alueiden käytön suunnittelussa. Tavoitteena on, että vesistöalueille ei synny uusia tulvariskikohteita.

Alueiden käytön suunnittelulla ja toimintojen sijoittelulla muodostetaan viihtyisää ja toimivaa elinympäristöä ja pyritään ennalta ehkäisemään suuronnettomuusriskejä sekä haittavaikutuksia asutukselle ja ympäristölle. Tavoitteena on, että Satakunnan maakunta tarjoaa asukkailleen myös tulevaisuudessa viihtyisän, turvallisen ja terveellisen elinympäristön maalla ja merellä.

Alueiden käytön suunnittelun keinoin edistetään ekologisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestävä ja vetovoimaisen alue- ja yhdyskuntarakenteen luomista Satakunnassa.

4.2.2. Alueiden käytön ekologinen kestävyys

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueiden käytöllä huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta. Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä. Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävyydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteet

Tavoitteena on, että olemassa oleva ympäristö (luonto ja rakennettu ympäristö) on lähtökohtana Satakunnan alueiden käytön suunnittelulle. Maankäytön suunnittelun keinoin edistetään ekologisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestävän sekä vetovoimaisen alue- ja yhdyskuntarakenteen luomista Satakunnassa. Tavoitteena on, että Satakunnan maakunta tarjoaa asukkailleen myös tulevaisuudessa viihtyisän, turvallisen ja terveellisen elinympäristön, missä ympäristön ekologista kestävyyttä ei ylitetä tai vaaranneta.

Maankäytön suunnittelussa otetaan huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet, vesistöt sekä melutasoltaan muuta ympäristöä hiljaisemmat alueet. Toimintojen keskinäisissä aluevarausperiaatteissa kiinnitetään erityistä huomiota ihmisen terveydelle aiheutuvien haittojen ja riskien ennalta ehkäisemiseen ja luontoon kohdistuvan kuormituksen vähentämiseen sekä ilmastomuutoksen hillintään ja sopeutumiseen. Toimintojen sijoittamisella pyritään vaikuttamaan vähähiilisen ja resurssitehokkaan alue- ja yhdyskuntarakenteen muodostumiseen.

Lajien säilymistä ja liikkumista turvataan ekologisen viherverkoston sekä luonnon monimuotoisuuden säilymistä edistäen. Yhtenäisille tai maiseman kannalta tärkeille pelto-, metsä- ja suoalueille ei osoiteta muuta maankäyttöä ilman erityisiä perusteita. Merialueella suunnittelussa kiinnitetään huomiota arvokkaisiin ja tärkeisiin merenpohjan alueisiin. Erityistä huomiota kiinnitetään ekologisten yhteyksien säilymiseen suojelealueiden välillä.

4.2.3. Ympäristön ja talouden kannalta kestävät liikenteen ja teknisen huollon järjestelyt

Liikenne

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Edistetään valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuutta ja taloudellisuutta kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia liikenneyhteyksiä ja verkostoja sekä varmistamalla edellytykset eri liikennemuotojen ja -palvelujen yhteiskäyttöön perustuville matka- ja kuljetusketjuille sekä tavara- ja henkilöliikenteen solmu-kohtien toimivuudelle.

Turvataan kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien liikenne- ja viestintäyhteyksien jatkuvuus- ja kehittämismahdollisuudet sekä kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien satamien, lentoasemien ja rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet.

Edistetään palvelujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta. Edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä viestintä- liikkumis- ja kuljetuspalvelujen kehittämistä. Merkittävät uudet asuin-, työpaikka ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.

Satakunnan maakuntakaava 2050 tavoitteet

Alueidenkäytön suunnittelussa edistetään kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien liikenne- ja viestintäyhteyksien sekä ratojen, maanteiden ja vesiväylien toimivuutta ja taloudellisuutta kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia liikenneyhteyksiä ja verkostoja. Turvataan kansainvälisesti, valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävien satamien ja lentoasemien sekä rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet.

Edistetään matka- ja kuljetusketjujen toimivuutta ja turvataan alueiden käytölliset edellytykset julkiselle liikenteelle sekä eri liikennemuotojen kehittämiseksi. Alueidenkäytön suunnittelussa on turvattava tavara- ja henkilöliikenteen terminaalien ja matkakeskusten toiminta- ja kehittämisedellytykset.

Suunnittelussa edistetään kestävästä liikennejärjestelmästä, liikenteen sujuvuutta ja toimivuutta sekä liikenneturvallisuutta ja viherverkon toimivuutta. Alueiden käytön suunnittelussa kiinnitetään huomiota liikku- mis- ja kuljetustarpeen vähentämiseen. Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen sekä kestävien matkaketju- jen kehittymistä edistetään. Taajamien yhdyskuntarakennetta eheytetään ja merkittävät uudet asuin- ja työpaikka- sekä palvelujen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.

Alueiden käytön suunnittelussa on turvattava lentoliikenteen nykyisten varalaskupaikkojen ja lennonvar- mistusjärjestelmien kehittämismahdollisuudet sekä sotilasilmailun tarpeet.

Energiahuolto

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Varaudutaan uusiutuvan energian tuotannon ja sen edellyttämien logististen ratkaisujen tarpeisiin. Tuuli- voimalat sijoitetaan ensisijaisesti keskitetysti usean voimalan yksiköihin.

Turvataan valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävien voimajohtojen ja kaukokuljettamiseen tarvittavien kaasuputkien linjaukset ja niiden toteuttamismahdollisuudet. Voimajohtolinjauksissa hyödyn- netään ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä.

Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys tai riskit hallitaan muulla tavoin.

Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, kemikaaliratapihat ja vaarallisten aineiden kuljetusten jär- jestelyratapihat sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannal- ta herkistä alueista.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteet

Satakunnassa tuotetaan uusiutuvaa energiaa monipuolisesti ja kestävästi osana Suomen energiaomava- raisuutta. Tavoitteena on luoda alueidenkäytölliset edellytykset monipuoliseen uusiutuvan energian tuo- tannon, varastoinnin ja tarvittavien logististen ratkaisujen kehittämiseen Satakunnassa. Energianhankkei- den suunnittelussa huomioidaan ympäröivä maankäyttö ja lähiympäristö, asutus, arvokkaat luonto- ja kulttuurikohteet, luonnon ydinalueet ja viheryhteydet sekä maiseman erityispiirteet.

Edistetään kaasuverkoston kehittämistä Satakunnassa ja verkon kytkeytymistä valtakunnalliseen ja kan- sainväliseen verkostoon.

Turvataan alueiden käytölliset edellytykset ydinvoiman tuotantokeskittymälle ja ydinjätteen loppusijoi- tukselle Eurajoen Olkiluodossa.

Valtakunnallisen energianhuollon kannalta merkittävät voimalinjat turvataan suunnittelussa. Voimajohto- linjauksissa pyritään keskittämään voimalinjat yhteisiin johtokäytäviin ja yhteispylväisiin sekä hyödyntä- mään ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä.

Vastataan bioenergian tuotannon tarpeisiin kehittämällä kuljetusten ja varastoinnin toimivuutta varas- tointiterminaalien ympäristövaikutukset huomioiden. Luodaan alueidenkäytölliset edellytykset terminaa- lialueille.

Vesihuolto

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys tai riskit hallitaan muulla tavoin.

Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, kemikaaliratapihat ja vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelyratapihat sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.

Otetaan huomioon yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tarpeet, erityisesti maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvataan niille riittävät alueelliset kehittämisedellytykset ja toimintamahdollisuudet.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteet

Vesihuollon tarpeet ja vesiensuojelu huomioidaan alueiden käytön suunnittelussa ja toimintojen sijoittelussa valuma-alueittain. Turvaamalla pohjavesivarat sekä vedenottovesistöjen käyttökelpoisuus varmistetaan vedenhankinnalle hyvälaatuinen raakavesi. Vedenhankinta varmistetaan kiertoyhteyksin tai yhdysvesijohdoin muiden laitosten verkostoihin ja/tai useamman vedenottamon avulla.

Jätehuolto ja bio- ja kiertotalous

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteet

Jätehuollossa korostetaan jätteiden syntymisen ehkäisemistä, määrän ja haitallisuuden vähentämistä sekä hyödyntämisen edistämistä lajittelua, keräystä ja kierrätystä tehostamalla. Tavoitteena on jätehuollon sekä bio- ja kiertotalouden järjestäminen siten, että siitä ei aiheudu haittaa terveydelle tai ympäristölle. Tavoitteena on luoda alueidenkäytölliset edellytykset jätteenkäsittelyalueille ja -laitoksille sekä bio- ja kiertotalousalueille.

4.2.4. Vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Alueiden käytöllä luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä. Huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden sekä saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteet

Tavoitteena on turvata luonnonvarojen saatavuus myös tuleville sukupolville. Satakunnan pohja- ja pintavesien säilyminen käyttökelpoisena ja puhtaana turvataan ja samalla edistetään vesien hyvän tilan tavoitteen saavuttamista ja ylläpitämistä.

Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteen sovittamista sekä kestävää käyttöä edistetään maankäytön suunnittelun keinoin. Pohjavesialueille ei sijoiteta sellaista uutta toimintaa, joka aiheuttaa pohjavesille erityistä vaaraa. Maaperän ja merenpohjan suojeluun sekä maiseman ja luonnonarvojen vaalimiseen kiinnitetään huomiota.

Kasvu-, ympäristö- sekä energiaturpeen tuotannon jatkamismahdollisuuksiin tulevaisuudessa kiinnitetään huomiota Satakunnan huoltovarmuuden turvaamisen ja elintarviketuotannon näkökulmasta ottaen samalla huomioon niin ilmasto- ja luonnon monimuotoisuutta kuin vesistöjen valuma-alueita koskevat tavoitteet.

4.2.5. Maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Edistetään koko maan monikeskuksista verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta ja tuetaan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä. Luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi sekä väestökehityksen edellyttämälle riittävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteet

Elinkeinoelämän kilpailukykyä ja toimintaedellytyksiä edistetään hyödyntämällä maakunnan vahvuuksia ja sijaintia Suomessa ja Selkämeren rannikolla. Maakunnan kansainvälistä ja kansallista saavutettavuutta lisätään kehittämällä Satakunnan liikenneverkkoa osana tasapainoista ja toimivaa aluerakennetta. Liikenneyhteyksien jatkuvuus ja solmupisteiden kehittämismahdollisuudet varmistetaan kilpailukykyyn kehittämiseksi.

Elinkeinoelämän kehittämisedellytysten turvaamiseksi alueiden käytön suunnittelussa edistetään kestävästä liikennejärjestelmästä, liikenteen sujuvuutta ja toimivuutta sekä liikenneturvallisuutta. Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen sekä kestävien matkaketjujen kehittymistä edistetään eheyttämällä taajamien yhdyskuntarakennetta ja parantamalla työpaikkojen, asutuksen ja palvelujen saavutettavuutta.

Luodaan alueidenkäytölliset edellytykset elinkeinotoiminnan kehittämistarpeisiin sovittamalla tarpeet yhteen muiden alueidenkäyttötavoitteiden sekä elinympäristön terveellisyyteen ja turvallisuuteen liittyvien vaatimusten kanssa. Elinkeinotoimintaan liittyvien alueiden suunnittelussa hyödynnetään olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää. Alueiden käytön suunnittelussa otetaan huomioon elinkeinotoiminnan toimintaympäristöön kuten liikenteeseen, energiahuoltoon, vesi- ja jätehuoltoon sekä kiertotalouteen liittyvät kehittämistarpeet.

Edistetään elinkeinoelämän työvoiman tarpeisiin liittyvien vetovoimaisten asuinalueiden ja palvelujen alueiden kehittämistä.

Satakunnan vetovoimaisuutta asumiselle ja elinkeinotoiminnalle edistetään huomioimalla monimuotoinen luonto ja vesistöt, meriympäristö sekä monipuoliset kulttuuri- ja liikkumisympäristöt.

4.2.6. Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta.

Huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden sekä saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteet

Alueiden käytöllä edistetään elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä. Kiinnitetään erityistä huomiota luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaiden geologisten muodostumien ja maankohoamisrannikon ominaispiirteiden vaalimiseen maa- ja merialueilla.

Arvokkaat maisemat, kulttuuriympäristöt ja luonnon ominaispiirteet luovat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme ja maakuntamme historiasta ja kehityksestä sekä kuvastavat Suomen ja Satakunnan identiteettiä ja sisäistä monimuotoisuutta. Alueiden käytön suunnittelussa kiinnitetään huomiota historiallisen kerroksellisuuden säilyttämiseen ja sen yhteen sovittamiseen uuden maankäytön kanssa.

Maankäytön suunnittelussa ja toimintojen sijoittelussa otetaan huomioon arvokkaat maisemat, kulttuuriympäristöt ja muinaisjäännökset sekä luonnonarvoihin liittyvät maisemalliset erityispiirteet. Elinympäristön viihtyisyyttä edistetään huomioimalla suunnittelussa ja rakentamisen ohjaamisessa rakennetun ympäristön ajallinen kerroksellisuus ja maakunnallinen maisemarakenne.

Satakunnalle ominaisten arvokkaiden maisemien, muinaisjäännösten ja rakennettujen ympäristöjen muodostamien kokonaisuuksien säilyttämistä edistetään. Kulttuuriympäristöjen vaalimisessa korostetaan Satakunnan historiallisten kaupunkien merkitystä aluerakenteessa sekä asutuksen ja kulttuurin historiallista jatkumoa ja ajallista kerroksellisuutta. Arvokkaat maisema-alueet edustavat kunkin maisemamaakunnan ja maisemaseudun tyypillisiä piirteitä ja niiden arvo perustuu kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan.

Satakuntalaisen maiseman, rakennusperinteen, historiakerrostumien ja luonnonarvojen erityispiirteitä sekä laajojen yhtenäisten kulttuurimaisemien säilyttämistä vaalitaan osana ihmisten elinympäristöä ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä.

4.2.7. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteet

Maa- ja merialueilla turvataan kattava ja laadukas virkistysalueiden muodostama verkosto. Verkostoa kehitetään käyttäen hyväksi virkistys-, suojelu, maa- ja metsätalousalueita sekä viherkäytäviä ja tiestöä. Lisäksi maakunnallisten ja ylimaakunnallisten viheralueverkostojen yhteystarpeet turvataan.

Veneväylien ja veneilyyn liittyvien satamien sekä erilaisten tukikohtien huomioimisella pyritään edistämään veneilyn sekä saariston virkistysalueiden käyttömahdollisuuksia.

Kiinnittämällä huomiota virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden ja reittien riittävyyteen sekä saavutettavuuteen luodaan samalla mahdollisuus luonto- ja kulttuurimatkailulle, edistetään matkailukeskusten verkottumista ja vapaa-ajan toimintoihin soveltuvien alueiden kehittämistä toimivina palvelukokonaisuuksina. Toimintoja edistettäessä kiinnitetään huomiota siihen, että alueiden pääasiallista käyttötarkoitusta tai niiden suojelutavoitteita ei vaaranneta. Puolustusvoimien hallitsemilla alueilla puolustusvoimien käyttötarve on ensisijainen.

4.2.8. Ilmastomuutos ja luontokato

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Luodaan edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen. Suurilla kaupunkiseuduilla vahvistetaan yhdyskuntarakenteen eheyttä.

Merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.

Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastomuutoksen vaikutuksiin. Uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan muutoin.

Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.

Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.

Luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä. Huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden sekä saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä.

Varaudutaan uusiutuvan energian tuotannon ja sen edellyttämien logististen ratkaisujen tarpeisiin. Tuuli-voimat sijoitetaan ensisijaisesti keskitetysti usean voimalan yksiköihin.

Voimajohtolinjauksissa hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä.

Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteet

Alueiden käytön suunnittelussa otetaan huomioon ilmastomuutoksen hillintä, ilmastomuutokseen sopeutuminen ja varautuminen, tulvariskialueet sekä luontokato.

Tavoitteena on hillitä ilmastomuutosta edistämällä vähähiilisen ja resurssitehokkaan alue- ja yhdyskuntarakenteen muodostumista, ympäristöllisesti kestävää elinkeinoelämän ja yhdyskuntarakenteen uudistumista, uusiutuvaa energiatuotantoa, kiertotaloutta ja luonnonvarojen kestävää käyttöä sekä hiilinielujen kehittymistä.

Edistetään ilmastomuutoksen hillintää ja ilmastomuutokseen sopeutumista varautumalla pitkällä aikavälillä tapahtuviin muutoksiin ja muutosten vaikutuksiin alue- ja yhdyskuntarakenteeseen sekä viherrakenteeseen.

Tavoitteena on, että Satakunnan ympäristön ominaispiirteistä ja vahvuuksista huolehtiminen tukee maakunnan elinvoimaisuuden ja vetovoimaisuuden ylläpitämistä, ekologista kestävyyttä maa- ja merialueilla, luonnon monimuotoisuutta, ekosysteemien elpymistä ja ilmastomuutokseen hillintää sekä sopeutumista.

4.2.9. Kansallinen turvallisuus ja huoltovarmuus

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Otetaan huomioon yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tarpeet, erityisesti maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvataan niille riittävät alueelliset kehittämisedellytykset ja toimintamahdollisuudet.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteet

Turvataan maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden ja rajavalvonnan, väestönsuojelun, pelastustoimen sekä huoltovarmuuden edellyttämät kehittämistarpeet ja varmistetaan, ettei niistä vastaavien tahojen toimintamahdollisuuksia heikennetä.

Maanpuolustukseen liittyvien aluevalvonnan, varuskuntien, harjoitusalueiden, varikoiden tai muiden Puolustusvoimien toimintojen sekä rajavalvonnan ja rajaturvallisuuden toiminta ja kehittämistarpeet turvataan alueiden käytön suunnittelussa.

Vahvistetaan huoltovarmuutta turvaamalla energian tuotantoon, energian siirtoon ja energiahuoltoon sekä maa- ja metsätalouteen ja elintarviketeollisuuteen liittyvät kehittämistarpeet. Alueiden käytön suunnittelussa kiinnitetään huomiota huoltovarmuuden kannalta kriittiseen teollisuuden kehittämisedellytyksiin sekä terveydenhuollon toimivuuden kannalta merkittäviin toimintoihin. Alueiden käytön suunnittelussa huolehditaan puhtaan veden saatavuudesta ja jätevesien käsittelystä.

Turvataan Suomen ja Satakunnan turvallisuuden ja huoltovarmuuden kannalta merkittävien logististen yhteyksien kehittämistarpeet: meriväylät, satamat, terminaalit, raide- ja maantieyhteydet sekä lentoliikenneyhteydet.

Alueiden käytön suunnittelussa pyritään hillitsemään ilmastonmuutosta ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä sekä niistä Suomen ja Satakunnan huoltovarmuudelle, kriittiselle infrastruktuurille ja ekosysteemeille sekä elinkeinoille kuten maa- ja metsätaloudelle aiheuttavia riskejä.

4.2.10. Teemojen tavoitteet muodostavat yhdessä kokonaisuuden

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitteet on jaoteltu maankäyttö- ja rakennuslain maakuntakaavan sisältövaatimusten mukaisiin otsikoihin ja teemoihin. Tavoitteet muodostavat yhdessä tavoitekokonaisuuden. Laadittaessa Satakunnan maakuntakaavaa 2050 teemojen tavoitteet sovitetaan yhteen.

Satakunnan maakuntakaavan 2050 tavoitekokonaisuuden keskiössä ovat YMPÄRISTÖ, IHMINEN, TULEVAISUUS. Satakunnan maakuntakaavan tavoitteena on ekologisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestävä ja vetovoimainen Satakunta.

Satakunnan maakuntakaava 2050 YMPÄRISTÖ - IHMINEN - TULEVAISUUS

Ekologisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestävä ja vetovoimainen Satakunta

Satakunnan maakuntakaava 2050:

<https://satakunta.fi/alueiden-kaytto/vireilla-olevat-maakuntakaavat/>

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

PL 260, 28101 Pori
Puh. (02) 620 4300
kirjaamo@satakunta.fi
www.satakunta.fi